

Vlaanderen
is werk

TRENDRAPPORT 2022

Kwetsbare groepen
op de Vlaamse arbeidsmarkt

**STEUNPUNT
WERK**

DEPARTEMENT
**WERK &
SOCIALE
ECONOMIE**

TRENDRAPPORT 2022

Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt

Boey, R. & Vansteenkiste, S. (2022).
Tendrapport 2022: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt.
Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.
ISBN: 9789040304514

STEUNPUNT
WERK

Vlaanderen
is werk

Inhoud

Samenvatting.....	11
1. Inleiding.....	17
2. Personen met een migratieachtergrond.....	19
Aandeel in de bevolking.....	19
Werkzaamheid.....	20
🔗 Focus: Onderwijsniveau en geslacht.....	22
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	24
Deelname aan opleiding.....	25
Socio-demografische kenmerken.....	27
3. Vrouwen.....	28
Aandeel in de bevolking.....	28
Werkzaamheid.....	29
🔗 Focus: Vrouwelijke tewerkstelling in sectoren en beroepen.....	30
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	31
🔗 Focus: Deeltijds werk naar geslacht en andere profielkenmerken.....	33
Deelname aan opleiding.....	35
Socio-demografische kenmerken.....	36
4. Jongeren.....	37
Aandeel in de bevolking.....	37
Werkzaamheid.....	38
🔗 Focus: Werkzaamheidsgraad bij niet-schoolgaande jongeren.....	39
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	40
🔗 Focus: De arbeidsmarktsituatie van jongeren en het herstel van de coronacrisis.....	42
Socio-demografische kenmerken.....	43
5. NEET-jongeren.....	44
Aandeel in de bevolking.....	44
NEET-ratio naar achtergrondkenmerken.....	46
Afstand tot de arbeidsmarkt.....	47
Socio-demografische kenmerken.....	50
6. 55-plussers.....	51
Aandeel in de bevolking.....	51

Werkzaamheid.....	52
🚶 Focus: Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar.....	54
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	55
🚶 Focus: Uittredestatuten.....	56
Deelname aan opleiding.....	58
Socio-demografische kenmerken.....	59
7. Kortgeschoolden.....	60
Aandeel in de bevolking.....	60
Werkzaamheid.....	61
🚶 Focus: Werkzaamheidsgraad kortgeschoolden.....	62
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	63
🚶 Focus: Tijdelijke en kortdurende contracten.....	65
Deelname aan opleiding.....	66
Socio-demografische kenmerken.....	67
8. Personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte.....	68
Aandeel in de bevolking.....	68
Werkzaamheid.....	70
🚶 Focus: Werkzaamheidsgraad volgens socio-demografische kenmerken.....	71
🚶 Focus: Deeltijds en tijdelijk werk.....	72
Werkloosheid en uitstroom naar werk.....	73
🚶 Focus: Niet-beroepsactieven.....	74
🚶 Focus: Gekend bij een officieel plaatsingsbureau.....	75
Deelname aan opleiding.....	76
Socio-demografische kenmerken.....	77
9. Arbeidsreserve.....	78
Aandeel in de bevolking.....	80
🚶 Focus: Gekend bij VDAB of RVA.....	84
Mogelijke werkzaamheidsgroei.....	85
Deelname aan opleiding.....	87
Socio-demografische kenmerken.....	89
10. Huishoudpositie.....	90
Aandeel in de bevolking.....	90
Werkzaamheid.....	92
🚶 Focus: Werkzaamheidsgraad naar huishoudpositie en geslacht.....	94
Personen in baanloze gezinnen.....	98

Deelname aan opleiding	99
Socio-demografische kenmerken	100
11. Methodologie - 2021	102
12. Bibliografie	105
Colofon.....	107

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2011-2021.....	19
Figuur 2: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2008-2021.....	20
Figuur 3: Aandeel personen geboren buiten de EU-27 naar onderwijsniveau en geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019-2021.....	23
Figuur 4: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021.....	24
Figuur 5: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar migratieachtergrond Vlaams Gewest, 2018-2021.....	25
Figuur 6: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding, naar geboorteland Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021.....	26
Figuur 7: Aantal (x 1000) en aandeel (%) vrouwen in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021.....	28
Figuur 8: Werkzaamheidsgraad (%) naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2008-2021.....	29
Figuur 9: Werkloosheidsgraad (%) naar geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021.....	32
Figuur 10: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar geslacht Vlaams Gewest, 2018-2021.....	32
Figuur 11: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar geslacht Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021.....	35
Figuur 12: Aantal (x1000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) Vlaams Gewest, 2008-2021.....	37
Figuur 13: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021.....	38
Figuur 14: Werkzaamheidsgraad exclusief studenten naar opleidingsniveau Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2005-2021.....	40
Figuur 15: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021.....	41
Figuur 16: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) Vlaams Gewest, 2018-2021.....	41
Figuur 17: Aantal (x 1000) en aandeel (%) NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2008-2021.....	45
Figuur 18: NEET-ratio (%) volgens socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2020 en 2021.....	47
Figuur 19: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2021.....	49
Figuur 20: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55-plussers in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021.....	52
Figuur 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd Vlaams Gewest, 2008-2021.....	53
Figuur 22: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar Vlaams Gewest, 2008-2021.....	54
Figuur 23: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers Vlaams gewest, 2008-2021.....	55
Figuur 24: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen Vlaams Gewest, 2011-2021.....	56
Figuur 25: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd Vlaams Gewest, 2018-2021.....	57
Figuur 26: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur Vlaams Gewest, 2021.....	58
Figuur 27: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar leeftijd Vlaams Gewest, 2009-2021.....	58

Figuur 28: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021.....	60
Figuur 29: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021.....	61
Figuur 30: Werkzaamheidsgraad (%) kortgeschoolden naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2016 en 2019-2021.....	62
Figuur 31: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021.....	63
Figuur 32: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 2018-2021.....	64
Figuur 33: Duurtijd tijdelijke contracten (%), naar opleidingsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2021.....	65
Figuur 34: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021.....	66
Figuur 35: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021.....	69
Figuur 36: Werkzaamheidsgraad (%) van de personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2009-2021.....	70
Figuur 37: Werkzaamheidsgraad (%) van personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019-2021.....	71
Figuur 38: Werkloosheidsgraad (%) naar hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021.....	73
Figuur 39: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021.....	74
Figuur 40: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%) Vlaams Gewest, 2018-2021.....	75
Figuur 41: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021.....	76
Figuur 42: Aantal (x 1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021.....	80
Figuur 43: Aantal (x1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zichzelf percipieert als werkend of werkloos in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021.....	81
Figuur 44: Aantal (x 1000) en aandeel (%) huisvrouwen en -mannen in de bevolking Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021.....	82
Figuur 45: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021.....	85
Figuur 46: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve, opgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	86
Figuur 47: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2012-2021.....	87
Figuur 48: Aandeel (%) van huishoudpositie in de bevolking Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021.....	91
Figuur 49: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021.....	93
Figuur 50: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie en geslacht Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020-2021.....	95

Figuur 51: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021..... 99

Lijst van tabellen

Tabel 1: Socio-demografisch profiel van de bevolkingsgroepen in dit rapport Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2021.....	16
Tabel 2: Evolutie werkzaamheidsgraad personen geboren buiten de EU-27, volgens achtergrondkenmerken Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2016, 2019-2021.....	21
Tabel 3: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021.....	27
Tabel 4: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per sector Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	30
Tabel 5: Aandeel tewerkstelling naar geslacht per beroep Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	31
Tabel 6: Aandeel deeltijdswerk naar geslacht Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	34
Tabel 7: Aandeel (%) personen naar geslacht en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021.....	36
Tabel 8: Evolutie in de arbeidsmarktsituatie van jongeren (15- tot 24-jarigen) Vlaams Gewest, 2019-2021.....	42
Tabel 9: Aandeel (%) jongeren naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021.....	43
Tabel 10: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2020 en 2021.....	47
Tabel 11: Aandeel (%) NEET-jongeren naar socio-demografische kenmerken en leeftijd Vlaams Gewest, 2020-2021.....	50
Tabel 12: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021.....	59
Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2020-2021.....	67
Tabel 14: Aandeel (%) voltijds versus deeltijds werk door personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	72
Tabel 15: Aandeel (%) deeltijds werk bij mannen en vrouwen bij personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	72
Tabel 16: Aandeel vast versus tijdelijk contract bij personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	72
Tabel 17: Inschrijving bij VDAB en RVA-uitkering van personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2021.....	75
Tabel 18: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021.....	77
Tabel 19: Inschrijving bij VDAB in combinatie met het al dan niet hebben van een RVA-uitkering bij groepen uit de potentiële arbeidsreserve Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021.....	84
Tabel 20: Aandeel (%) personen in verschillende groepen uit de arbeidsreserve opgesplitst naar socio-demografische kenmerken Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2020-2021.....	89
Tabel 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie, opgesplitst naar geslacht en onderwijsniveau Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2021.....	96
Tabel 22: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudposities, opgesplitst naar geslacht en geboorteland Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2021.....	97
Tabel 23: Verdeling naar huishoudpositie van personen in baanloze gezinnen Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020 en 2021.....	98

Tabel 24: Aandeel (%) personen naar huishoudpositie en andere socio-demografische kenmerken
| Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020-2021.....100

Samenvatting

Personen met een migratieachtergrond

Het aandeel personen geboren buiten de EU-27 in Vlaanderen is sinds 2016 vrij stabiel gebleven. De positie van personen met een migratieachtergrond op de Vlaamse arbeidsmarkt is conjunctuurgevoeliger. In 2020 nam de werkzaamheidsgraad van deze groep bovengemiddeld af, van 62,0% naar 59,2%. In 2021 klimt de werkzaamheidsgraad van deze groep naar 59,8%, een gedeeltelijk herstel. Bij de groep personen die buiten België, maar in een ander EU-27-land geboren is, neemt de werkzaamheidsgraad met 1,4 procentpunt toe naar 77,8%. Zo heeft deze groep een hogere tewerkstellingsgraad dan de personen geboren in België.

De werkloosheidsgraad is bij deze groep personen met een migratieachtergrond opmerkelijk hoog. In 2021 is de werkloosheidsgraad bij personen geboren buiten de EU-27-landen drie keer zo groot als de werkloosheidsgraad bij personen geboren in België (9,9% tegenover 3,3%). Daarbij komt dat de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU tussen 2020 en 2021 nog verder toenam, met 0,5 procentpunt. In deze indicator tekent zich dus geen herstel af wat betreft de stijging in de werkloosheidsgraad in coronajaar 2020. Anderzijds bereikt de gemiddelde uitstroom naar werk van personen met migratieachtergrond in 2021 wel opnieuw het niveau van 2019.

Vrouwen

We zien bij vrouwen een uitgesproken stijgende trend in werkzaamheidsgraad de afgelopen jaren. Deze werd enkel kort onderbroken door de bankencrisis en door COVID-19. In 2021 bedroeg de werkzaamheidsgraad bij vrouwen 71,9%. Tegelijk stellen we vast dat de vrouwelijke werkzaamheidsgraad minder conjunctuurgevoelig is dan die van mannen. Dit kunnen we in verband brengen met het nog steeds grote verschil in sector van tewerkstelling. Meer conjunctuurgevoelige sectoren als bouw en industrie worden nog steeds door mannen gedomineerd, terwijl diensten uitgesproken vrouwelijk zijn. De kloof in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen wordt dus gestaag kleiner (6,7 procentpunt in 2021), maar er blijft wel een andere belangrijke kloof bestaan: vrouwen werken veel vaker deeltijds dan mannen. In 2021 bedroeg deze kloof 30,2 procentpunt, met uitschieters tot 43,2 procentpunt bij kortgeschoolden en 40,3 procentpunt bij personen geboren buiten de EU27. We stellen verder ook vast dat vrouwen minder vaak werkloos zijn dan mannen (maar ook een lagere uitstroom naar werk laten optekenen), en vaker niet-beroepsactief zijn. In 2021 was 30,6% van de vrouwen niet-beroepsactief.

Jongeren (15-24 jaar)

In 2021 steeg het aantal jongeren tussen 15 en 24 jaar met ruim 5.000 personen. Dat is goed nieuws in het licht van de krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt. De categorie 15- tot 24-jarigen was één van de zwaarder getroffen groepen door COVID-19 op de arbeidsmarkt in 2020, maar in 2021 vertoont de werkzaamheidsgraad een beginnend herstel: ze stijgt met 0,7 procentpunt naar 29,9%. Als we daarbij schoolgaande jongeren buiten beschouwing laten is de stijging nog groter: hun werkzaamheidsgraad klimt van 72,4% in 2020 naar 75,4% in 2021. Bij de niet-schoolgaande jongeren zijn meer personen aan de slag in 2021 dan voor de coronacrisis, in 2019. Tegelijk stellen

we vast dat de jeugdwerkloosheid blijft stijgen: in 2021 bedraagt de werkloosheidsgraad van 15-24-jarigen 13,5%. Dat is vier procentpunt meer dan in 2019, toen de jeugdwerkloosheidsgraad gelijk was aan 9,5%.

In 2021 herstelt de tewerkstelling van jongeren zich gedeeltelijk, maar dit is niet het geval voor vaste contracten. Het aantal jongeren met een vast contract neemt verder af. In 2021 daalt het aantal vaste contracten bij jongeren met 4,3% ten opzichte van 2020. Ten opzichte van 2019 ligt het aantal jongeren met een vast contract 15,9% lager in 2021. Het aantal jongeren met een tijdelijk contract neemt wel met 15,4% toe ten opzichte van 2020, en bevindt zich zo nog licht (-3,4%) lager dan het peil in 2019.

NEET-Jongeren

NEET-jongeren zijn jongeren die niet werken en geen onderwijs, opleiding of training volgen. Deze groep jongeren wordt gekenmerkt door een grote conjunctuurgevoeligheid. Na de financieel-economische crisis van 2008-2009 bijvoorbeeld, steeg de NEET-ratio voor de drie leeftijdsgroepen die in dit hoofdstuk aan bod komen: 15 tot 24 jaar, 25 tot 29 jaar en de bredere leeftijdsklasse 15 tot 29 jaar. Aan deze stijgende trend kwam een einde in 2013. Met uitzondering van het jaar 2018 toont de NEET-ratio al enkele jaren tekenen van herstel, maar tot vorig jaar kon het precrisisniveau van 2008 nog niet gehaald worden. Ondanks de COVID-19-crisis wordt die mijlpaal in 2021 nu wel bereikt: met een NEET-ratio van 6,0% (15 tot 24 jaar) bereikt het een laagtepunt. De coronapandemie lijkt dus geen halt toe te roepen aan de dalende NEET-trend, ondanks het sterk negatieve effect van voorgaande crisissen op de werkzaamheid van jongeren en ondanks dat de jeugdwerkloosheid in Vlaanderen wel stijgt in 2020 en 2021. De NEET-ratio van 6,0% komt overeen met ongeveer 43 000 jongeren tussen de 15 en 24 jaar. Voor de oudere NEET-categorie (25 tot 29 jaar) is het laagste niveau nog net niet bereikt (10,3% in 2021 ten opzichte van 9,9% in 2008).

NEET-jongeren worden doorgaans gecategoriseerd als personen met een behoorlijk grote afstand tot de arbeidsmarkt. Op basis van objectieve gegevens stellen we vast dat 58,7% van de 15- tot 24-jarige NEET niet-beroepsactief zijn. Toch heeft niet elke NEET-jongere een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Zo heeft 15,9% nog een arbeidswens ook al zijn ze niet-beroepsactief. Samengeteld met de werklozen (41,3%) betekent dat dat bijna 60% wel aangeeft op zoek te zijn naar werk of werk te wensen. Voor de oude leeftijdscategorie ligt dit percentage wel tien procentpunten lager. Voor de 15- tot 24-jarigen zijn er bovendien verhoudingsgewijs meer werklozen zijn in vergelijking met de jaren ervoor. Niet alleen zijn er dus minder NEET-jongeren in Vlaanderen in 2021, van de jongeren die wel nog NEET zijn stellen we vast dat ze wat dichterbij de arbeidsmarkt lijken te staan, aangezien ze vaker actief op zoek zijn naar werk en zich hiervoor beschikbaar stellen.

55-plussers

Door de verdere vergrijzing van de samenleving, is de arbeidsmarktparticipatie van de 55-plussers een steeds relevanter wordend thema. Ondanks dat de werkzaamheidskloof met de 25- tot 54-jarigen bijzonder groot blijft (-29,1 procentpunt), werd in de afgelopen dertien jaar wel reeds een grote afstand overbrugd. In 2008 bedroeg deze zelfde werkzaamheidskloof immers nog -51,3 procentpunt.

Ondanks dat er voor alle levensjaren duidelijke stappen in de werkzaamheidsgraad zijn gezet, blijft er bijzonder veel progressiemarge in de arbeidsmarktparticipatie van de oudste

leeftijdsgroepen. Tot de leeftijd van 58 jaar blijft de werkzaamheidsgraad op een relatief hoog niveau, daarna gaat het echter snel bergaf. Zeker vanaf de leeftijd van 60 jaar blijven heel wat minder mensen nog aan het werk.

Belangrijk is dat het groeitraject in de arbeidsdeelname van de 55-plussers wel erg crisisbestendig is gebleken. De gemiddelde jaargroei lag sinds de uitbraak van de COVID-19-pandemie nog steeds op +1,0 procentpunt per jaar, terwijl de 25- tot 54-jarigen met een nulgroei werden geconfronteerd. Ook op vlak van opleidingsdeelname werden positieve stappen genomen: de generatiekloof op vlak van opleidingsdeelname daalt immers tot zijn laagste niveau in de afgelopen 13 jaar. Tegelijk blijft er wel nog steeds een duidelijk verschil van 10,5 procentpunt te overbruggen.

Kortgeschoolden

Het aandeel kortgeschoolden onder de bevolking tussen 25 en 64 jaar neemt al jaren sterk af, van 28,4% in 2008 tot 15,9% in 2021, iets wat deels verklaard kan worden door het hogere aandeel kortgeschoolden dat tot de oudere leeftijdscategorie behoort waardoor een relatief groter deel van deze populatie jaarlijks met pensioen gaat. In 2021 was 51,2% van de kortgeschoolde volwassenen aan het werk ten opzichte van 77,2% en 88,8% bij respectievelijk midden- en hogeschoolden, wat voor kortgeschoolden bovendien een daling betekende ten opzichte van vorig jaar. Deze daling is toe te schrijven aan een stijging in de werkloosheid (+1,8-procentpunt) maar ook (net als vorig jaar) een stijging in het aandeel niet-beroepsactieven (+1,6-procentpunt). Vooral vrouwelijke kortgeschoolden, kortgeschoolden geboren buiten de EU en kortgeschoolden jonger dan 55 jaar waren veel minder vaak werkzaam in 2021 vergeleken met voorgaande jaren.

De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2021 is met 6,6% meer dan drie keer zo hoog als die van hogeschoolden (2,1%). In 2021 was ruim vier op tien (41,8%) van de kortgeschoolde werklozen langdurig werkloos. Het risico op langdurige werkloosheid is ook een pak hoger onder kortgeschoolden vergeleken met hogeschoolden. Loontrekkende kortgeschoolden hebben vaker een tijdelijk contract (een contract van bepaalde duur of interim) (7,4%) dan midden- (4,5%) en hogeschoolden (5,3%) en zijn bovendien vaker werkzaam als uitzendkracht. In 2021 nam 8,2% van de kortgeschoolden deel aan minstens één verdere opleiding gedurende een periode van twaalf maanden, drie keer minder hoog dan de deelname van hogeschoolden (28,8%).

Personen met een arbeidshandicap

602 000 Vlamingen, wat overeenkomt met 14,4% van de bevolking tussen 15 en 64 jaar, ondervinden langdurige hinder bij het werken of in hun dagelijks leven door een handicap, aandoening of ziekte. Hun aandeel in de bevolking is een stuk groter dan 10 jaar geleden, maar stabiliseerde de laatste jaren.

In 2021 was 49,2% van de Vlamingen met hinder door handicap, aandoening of ziekte aan het werk (bij de groep 20- tot 64-jarigen). Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2020. Als we kijken naar de profielen van de werkenden, dan zien we dat dit percentage zelfs stijgt tot 69,2% bij de hogeschoolden. 94,4% van de Vlamingen met hinder door handicap, aandoening of ziekte heeft een vast contract, wat iets meer is dan in de populatie zonder hinder. 64,2% van deze groep heeft een voltijds contract, wat meer dan 10 procentpunten lager ligt dan de Vlamingen zonder hinder (77,3%).

Arbeidsreserve

De Vlaamse arbeidsmarkt staat onder druk. De krapte op de arbeidsmarkt neemt al enkele jaren toe. Om tegemoet te komen aan de toenemende arbeidsvraag zit er naast de werklozen ook nog heel wat arbeidspotentieel verscholen bij niet-beroepsactieven. We leggen in dit rapport de focus op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos, en de huisvrouwen of -mannen. In deze groepen vinden we bovengemiddeld veel vrouwen, kortgeschoolden, personen geboren buiten de EU-27 en personen met een arbeidshandicap terug.

Een deel van deze arbeidsreserve is gekend bij VDAB of RVA waardoor hun band met de arbeidsmarkt nog niet helemaal verbroken is. Indien we erin slagen om de groepen die het dichtst bij de arbeidsmarkt staan (werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos) aan de slag te krijgen bovenop de werkende populatie van 2021, dan zou de werkzaamheidsgraad 5,8 procentpunten hoger liggen (81,1%). Vlaanderen zou hiermee in één klap de aansluiting vinden met de Europese toplanden op vlak van werkzaamheidsgraad en tegelijkertijd wordt de werkzaamheidsdoelstelling van 80% behaald. Wanneer we de mogelijke werkzaamheidsgroei opspitsen naar een aantal socio-demografische kenmerken merken we op dat er vooral bij de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt veel progressiemarge is. Deze groepen hebben een lagere werkzaamheidsgraad dan gemiddeld, maar doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de potentiële arbeidsreserve is er nog veel groei mogelijk.

Om dit potentieel effectief te benutten, moet uiteraard ook de arbeidsvraag voldoende blijven aantrekken. De huidige energiecrisis, stijgende inflatie, oorlog in Oekraïne en dreigende recessie stellen onze economie en arbeidsmarkt echter voor een nieuwe uitdaging. Maar naast conjunctuur en economie spelen ook andere factoren een rol zoals de sterke uitstroom van 55-plussers.

Huishoudpositie

De Vlaamse bevolking tussen de 25 en 49 jaar bestaat in 2021 voor 67,1% uit samenwonende partners (met of zonder kinderen) en 19,3% alleenstaanden (met of zonder kinderen), 9,4% woont in bij de ouders en 4,2% is 'overige'. Als we kijken naar wie in een huishouden met kinderen woont, dan komen we tot de vaststelling dat ongeveer de helft samenwonend is met één, twee of drie of meer kinderen en 6,0% het hoofd is van een éénoudergezin. Met een aandeel van 25,8% in de totale bevolking blijft het gezin met twee kinderen de meeste dominante samenlevingsvorm in het Vlaamse Gewest. Het belang van samenwonende partners met één kind is daarentegen de voorbije jaren gedaald, van 18,5% in 2012 naar 14,5% in 2021. Huishoudposities die, ondanks dat ze relatief kleine groepen zijn in de totale bevolking, in aandeel gestegen zijn overheen de periode 2012-2021 zijn de alleenstaanden zonder kinderen (van 10,7% naar 13,3%) en zij die inwonen bij de ouders (6,3% naar 9,4%). Vooral die laatste kent een opvallende stijging het afgelopen jaar. Een mogelijke verklaring hiervoor kan te vinden zijn in de coronapandemie en de onzekerheid die daarmee gepaard gaat. Langer thuis wonen kan dan een (financieel) veiligere optie zijn en bijvoorbeeld de mogelijkheid geven om nog langer te studeren.

Bepaalde huishoudposities worden gekenmerkt door (een combinatie van) kwetsbaarheden. Zo vinden we bij samenwonende partners met drie of meer kinderen en bij éénoudergezinnen een oververtegenwoordiging van niet-beroepsactieven, kortgeschoolden en personen geboren buiten

de EU-27. De ouder in een eenoudergezin ervaart bovendien veel vaker dan andere huishoudposities hinder door een arbeidshandicap. Bij deze reeds kwetsbare groepen stellen we ten opzichte van 2020 ook een stijging vast van het aandeel kortgeschoolden en personen geboren buiten de EU-27 (bij samenwonende partners met drie of meer kinderen) en van het aandeel niet-beroepsactieven en hinder door een arbeidshandicap (bij eenoudergezinnen en alleenstaanden). Tot slot, het merendeel van de alleenstaanden is nog steeds man, maar in vergelijking met een jaar eerder zien we in 2021 verhoudingsgewijs iets meer vrouwen. Eénoudergezinnen blijven wel nog altijd zeer uitgesproken vrouwelijk (bijna 80%).

Deze kwetsbaarheid op basis van de socio-demografische samenstelling, wordt ook weerspiegeld in de opleidingsdeelnamecijfers en werkzaamheidsgraden van de verschillende huishoudposities. Zo hebben alleenstaanden, alleenstaande ouders en samenwonenden met drie of meer kinderen in het algemeen een lagere werkzaamheidsgraad. Het zijn ook die laatste twee huishoudposities die de grootste genderkloof kennen. De werkzaamheidsgraad van mannen torent in beide gevallen uit boven die van de vrouwen in de respectievelijke huishoudposities. In het algemeen wordt de genderkloof verder uitgediept wanneer er kinderen inwonend zijn en wanneer de gezinslast groter is. Zo blijft de kloof tussen mannen en vrouwen zeer beperkt wanneer het gaat over samenwonende partners zonder kinderen: de werkzaamheidsgraad van mannen bedraagt 93,5% en vrouwen noteren hier met 89,3% de hoogste werkzaamheidsgraad van alle besproken huishoudposities, op de voet gevolgd door vrouwen met een partner en twee kinderen (89,0%). Wanneer er drie of meer kinderen in het gezin zijn, dan werkt nog maar 72,5% van de vrouwen in deze huishoudpositie ten opzichte van 93,1% van de mannen. Op vlak van opleidingsdeelname merken we dan weer een hoger dan gemiddelde participatiegraad bij samenwonende partners zonder kinderen en met twee kinderen, wat onder meer te verklaren valt door hun hoog aandeel werkenden en hooggeschoolden. Dat zijn groepen in de maatschappij die doorgaans vaker opleidingen volgen en zo hun arbeidsmarktpositie nog verder kunnen versterken. Vooral het gezin met twee kinderen maakt in 2021 een inhaalbeweging en evolueert, na een zware dip van het opleidingsdeelnamecijfers in 2020, opnieuw naar het precovidniveau. Bij alleenstaande ouders valt het cijfer dan weer terug naar het laagste punt sinds 2012.

Er zijn ook gezinnen waar niet gewerkt wordt, oftewel de baanloze gezinnen. In 2020 stelden we reeds vast dat de COVID-19-pandemie het risico om deel uit te maken van een baanloos gezin enigszins deed toenemen. In 2021 blijft dit cijfer stabiel voor de 25- tot 49-jarigen. Terwijl hun aandelen in de totale bevolking eerder beperkt blijven, zijn het vooral de alleenstaanden en alleenstaande ouders die in baanloze gezinnen leven (ongeveer 60%). In vergelijking met een jaar eerder is het aandeel personen in baanloze gezinnen dat in een huishouden met kinderen leeft, gedaald, voornamelijk te verklaren door een daling van de aandelen van samenwonende partners met kinderen. De keerzijde van de medaille is dat eenoudergezinnen als huishoudpositie wel nog oververtegenwoordigd zijn bij gezinnen waar niet gewerkt worden en dat dit aandeel op een jaar tijd groter is geworden.

Tabel 1: Socio-demografisch profiel van de bevolkingsgroepen in dit rapport | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2021

	Geboren		NEET-			
	15-64 jaar	buiten EU27	Vrouwen	Jongeren	Jongeren (15-24 jaar)	55-plussers
Werkzaamheidsgraad	70,0	59,8	67,0	29,9	nvt	57,0
Werkloosheidsgraad	3,9	9,8	3,5	13,5	nvt	3,6
Inactiviteitsgraad	27,2	36,1	30,6	65,4	nvt	40,9
Man	50,4	47,3	0,0	51,1	57,0	50,2
Vrouw	49,6	52,7	100,0	48,9	43,0	49,8
15-24	17,3	9,3	17,0	100,0	100,0	0,0
25-54	60,7	75,2	60,9	0,0	0,0	0,0
55-64	22,1	15,5	22,1	0,0	0,0	100,0
Kortgeschoold ^a	15,9	37,4	15,0	nvt	36,0	26,1
Middengeschoold ^a	38,7	31,2	35,0	nvt	47,6	38,3
Hooggeschoold ^a	45,4	31,4	49,9	nvt	16,4	35,7
Geboren in België	85,6	0,0	84,7	91,4	84,8	89,5
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,7	0,0	6,0	4,0	nb	4,4
Geboren buiten EU-27	8,8	100,0	9,3	4,6	nb	6,1
Met arbeidshandicap	14,4	15,5	15,5	4,2	nb	25,4
Zonder arbeidshandicap	85,6	84,1	84,5	95,8	82,6	74,6

	Kort-		Personen met een arbeidshandicap ^c	Zoekend of beschikbaar ^b	Zelf gepercipieerd als werkend of werkloos ^c	Huisvrouwen en -mannen ^d
	15-64 jaar	geschoolden ^a				
Werkzaamheidsgraad	70,0	51,2	49,2	nvt	nvt	nvt
Werkloosheidsgraad	3,9	6,6	5,2	nvt	nvt	nvt
Inactiviteitsgraad	27,2	0,0	49,2	100,0	100,0	100,0
Man	50,4	52,9	46,7	47,9	49,1	3,9
Vrouw	49,6	47,1	53,3	52,1	50,9	96,1
15 (20)-24	17,3	nvt	5,0	20,4	nb	nb
25-54	60,7	56,2	56,0	61,0	60,9	59,4
55-64	22,1	43,8	38,9	18,6	32,8	38,6
Kortgeschoold ^a	15,9	100,0	31,9	18,8	31,1	41,2
Middengeschoold ^a	38,7	0,0	43,0	42,3	48,5	34,4
Hooggeschoold ^a	45,4	0,0	25,1	38,9	20,5	24,4
Geboren in België	85,6	69,4	91,5	74,7	75,4	49,4
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,7	7,8	6,0	nb	nb	10,0
Geboren buiten EU-27	8,8	22,8	2,5	19,6	19,4	40,6
Met arbeidshandicap	14,4	32,6	100,0	27,0	29,2	9,7
Zonder arbeidshandicap	85,6	65,3	0,0	73,0	70,8	90,3

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Enkel bij de NEET-jongeren wordt de leeftijdsafbakening 15-24 jaar gehanteerd, aangezien deze geen studies meer volgen.

^b Bij personen met een arbeidshandicap gaat het over personen die hinder ondervinden.

^c Bij zoekend of beschikbaar en huisvrouwen en -mannen gaat het over 20- tot 64-jarigen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

1. Inleiding

In deze nieuwe editie van het Trendrapport brengen we opnieuw de positie van een aantal aandachtsgroepen op de Vlaamse arbeidsmarkt in kaart. Ten opzichte van het rapport van vorig jaar werden de cijfers voor 2021 toegevoegd, en kunnen we inzoomen op het herstel na de coronacrisis. Dat herstel blijkt erg ongelijk. Bij jongeren, vrouwen en personen met een handicap waren er in 2021 opnieuw meer mensen aan het werk dan voor de crisis. Bij personen met een migratieachtergrond en kortgeschoolden zien we dat herstel echter nog niet. Bij kortgeschoolden daalt de werkzaamheidsgraad in 2021 zelfs tot één van de laagste punten van de laatste 10 jaar.

Achter de grote trends schuilen vaak opvallende vaststellingen. Het herstel van de tewerkstelling van jongeren na de coronacrisis blijkt vooral een kwestie van tijdelijke contracten te zijn, het aantal jongeren met een vast contract daalde maar liefst met 16% ten opzichte van 2019. Bovendien bleven beduidend meer jongeren bij de ouders in te wonen. Het aandeel werkende 55-plussers bleef ook tijdens de coronacrisis onverstoord verder groeien, het aandeel personen in SWT¹ is gedecimeerd en het statuut van vrijgestelde werkloze is uitgedoofd. En we werken vaker voltijds: het aandeel deeltijds werkende vrouwen daalt (40,2% in 2021), terwijl het aandeel deeltijds werkende mannen stabiel blijft (10,0%).

We zien ook een aantal primeurs in 2021. Zo was voor het eerst meer dan 30% van de personen geboren buiten België hooggeschoold, en minder dan de helft van alle personen met arbeidshandicap niet-beroepsactief. Het aandeel NEET-jongeren daalde tot het laagste niveau sinds het begin van de metingen, en de jarenlange groei van het aantal 55- tot 59-jarigen (vergrijzing) kwam tot een einde.

In wat volgt wordt de arbeidsmarktpositie van verschillende kwetsbare groepen geschetst aan de hand van hun werkzaamheidsgraad, werkloosheidsgraad, transitie van werkloosheid naar werk en hun opleidingsdeelname. Waar relevant, worden de cijfers ook wat meer in de diepte geanalyseerd. De cijfers in dit rapport lopen tot 2021. Het effect van de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis zitten dus nog niet in deze cijfers, en we verwachten die arbeidsmarkteffecten ook pas vanaf eind 2022 ten vroegste.

Naast conjunctuurgevoeligheid zijn er nog zeer veel andere redenen waarom bepaalde groepen een lagere arbeidsdeelname hebben dan gemiddeld. Opleidingsniveau, taalkennis, discriminatie, of een combinatie van deze en andere factoren kunnen ertoe leiden dat bepaalde groepen van mensen minder vlot hun weg vinden op de arbeidsmarkt. De cijfers in dit rapport monitoren de

¹ Het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag, afgekort SWT, is een stelsel van volledige werkloosheid aangevuld met een bedrijfstoeslag.

verschillen in arbeidsdeelname tussen verschillende groepen, maar kunnen niet aanwijzen waaraan deze verschillen te wijten zijn.

Het Trendrapport is bovendien beperkt tot een aantal groepen die op basis van hun socio-demografische kenmerken eenvoudig te identificeren zijn in statistieken. Het gaat met name om jongeren, 55-plussers, personen geboren buiten de Europese Unie, personen met een arbeidshandicap, kortgeschoolden, de niet-beroepsactieven en bepaalde huishoudposities. Ten opzichte van de vorige edities voegden we één groep toe: vrouwen. Niet omdat we vrouwen in het algemeen als kwetsbaar willen beschouwen, maar wel omdat er bepaalde arbeidsmarktrisico's zijn waar vrouwen vaker mee geconfronteerd worden en die in dat opzicht de moeite waard zijn om in de gaten te houden. Er bestaan daarnaast nog heel wat groepen die kwetsbaar zijn op de arbeidsmarkt, zoals mensen in armoede, laaggeletterden,... Deze groepen kunnen helaas niet afgebakend worden in de gebruikte statistieken en kunnen dus ook niet op een vergelijkbare wijze geanalyseerd worden. Wie meer wil weten over de arbeidsmarktsituatie van andere groepen, kan terecht in meer gespecialiseerde literatuur.

Wie vragen heeft bij de gebruikte begrippen en definities, kan terecht in het methodologische hoofdstuk aan het einde van dit rapport

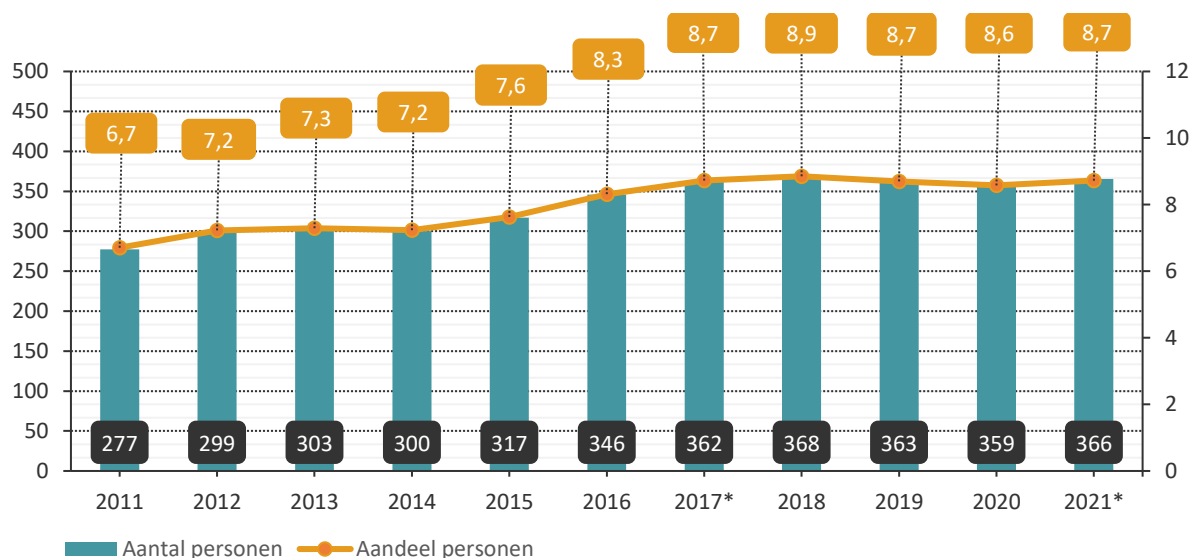
2. Personen met een migratieachtergrond

AUTEURS: Laure MOSTINCKX

Aandeel in de bevolking

In dit hoofdstuk bekijken we mensen met een migratieachtergrond, hier gedefinieerd als mensen geboren buiten de EU-27. Sinds de Brexit wordt het Verenigd Koninkrijk niet meer opgenomen bij de EU cijfers, en dit voor de ganse tijdreeks. Merk op dat er met deze definitie geen rekening wordt gehouden met de ouders maar enkel met het geboorteland van de personen in kwestie. We vergelijken deze groep met de totale populatie maar ook met personen geboren in België en met personen geboren binnen de EU-27 (exclusief België) om een goed zicht te krijgen op hun specifieke arbeidsmarktpositie.

Figuur 1: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen geboren buiten de EU-27 in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2011-2021

Noot:

^a. *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^b. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

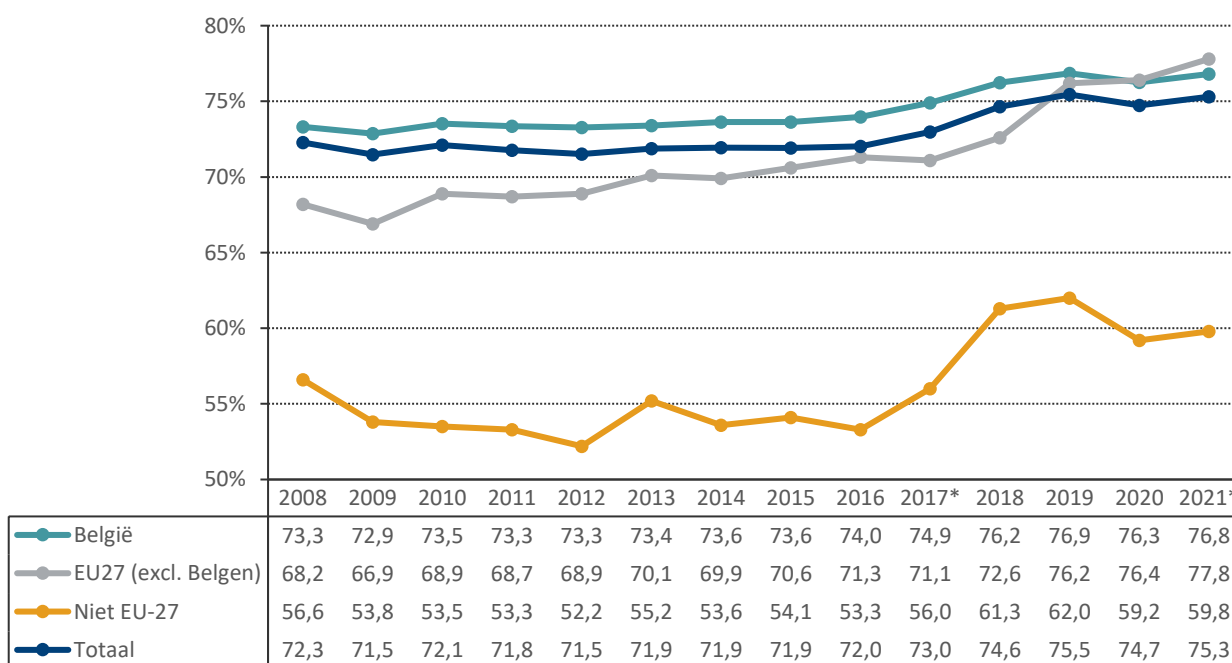
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

We observeren tussen 2011 en 2018 een quasi continue stijging van het aantal personen geboren buiten de EU-27 in de bevolking tussen 15 en 64 jaar: waar het in 2011 nog om 277 000 personen ging, steeg dit in 2018 tot 368 000 personen. In 2019 en in 2020 daalt het aantal personen met een migratieachtergrond. In 2021 neemt het aantal personen geboren buiten de EU opnieuw toe, naar 366 000 personen. Zo maakt deze groep in 2021 8,7% van de bevolking uit. Op lange termijn zien we dat in relatieve termen deze groep stelselmatig belangrijker wordt op de Vlaamse arbeidsmarkt.

Wanneer we deze groep vergelijken met de in België geboren bevolking merken we op dat ze een aantal specifieke kenmerken hebben (Tabel 3). Zo zijn er in deze groep relatief weinig 55-plussers te vinden (15,5% in vergelijking met 23,1% bij wie in België werd geboren). Het merendeel van de personen met een migratieachtergrond behoort tot de leeftijdsgroep 25- tot 54-jarigen (75,2%). Tegelijk is het aandeel kortgeschoolden binnen deze groep opmerkelijk hoger dan bij de in België geboren bevolking: 37,4% in vergelijking met 13%. Het aandeel hooggeschoolden ligt dan weer lager: 31,4% in vergelijking met 47,3% bij de in België geboren bevolking (zie Tabel 3).

Werkzaamheid

Figuur 2: Werkzaamheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2008-2021

Noot:

^a. *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^b. In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk. Deze afbakening is retroactief toegepast (ook op de cijfers van de jaren voor 2022).

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Na een daling van de totale werkzaamheidsgraad in 2020, stijgt deze terug in 2021 van 74,7% naar 75,3%. Deze stijging is prominenter bij personen geboren in de EU-27 (exclusief België) waar de werkzaamheidsgraad steeg met 1,4 procentpunt tot 77,8%. Personen geboren binnen de EU-27 tekenen zelfs een één procentpunt hogere tewerkstellingsgraad op dan personen geboren in België. Doorgaans is de tewerkstelling van personen met een migratieachtergrond conjunctuurgevoeliger. Tijdens de coronacrisis in 2020 groeide de kloof in werkzaamheid tussen personen geboren in België en buiten de EU-27. De werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten de EU-27 groeit in 2021 opnieuw maar bereikt nog niet het niveau van voor de coronacrisis. Ten opzichte van 2020 vond er voornamelijk een groei plaats van de werkzaamheid van hooggeschoolde mannen geboren buiten de EU-27 tussen de 25 en 34 jaar (+13,6 procentpunt) en tussen de 35 en 54 jaar (+8,8 procentpunt) (Tabel 2). Mogelijk gaat het hier over de terugkeer van expats naar België na de coronaperiode, wat een impact heeft op de algemene werkzaamheidsgraad van deze groep.

Tegelijkertijd vond er een sterke daling plaats van de werkzaamheid van jonge kortgeschoolde mannen tussen 25 en 34 jaar (-13,2 procentpunt). Daarnaast steeg de werkzaamheid van jonge middengeschoolde vrouwen tussen de 25 en 34 jaar ook sterk, met 8,3 procentpunt (Tabel 2). Ten opzichte van 2020 is de samenstelling van personen geboren buiten de EU-27 ook veranderd (zie ook focusbox), met een groter aandeel vrouwen, hooggeschoolden en 55-plussers wat een variërende impact heeft op de werkzaamheidsgraad van deze bevolkingsgroep.

Tabel 2: Evolutie werkzaamheidsgraad personen geboren buiten de EU-27, volgens achtergrondkenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2016, 2019-2021

		Werkzaamheidsgraad (%)					
		2016	2019	2020	2021*	20-21 (ppt)	16-20 (ppt)
Mannen							
Kortgeschoold	25-34 jaar	56,3	66,3	75,3	62,1	-13,2	19,0
	35-54 jaar	67,3	74,8	70,8	75,2	4,5	3,4
	Totaal	58,3	66,2	67,2	65,1	-2,1	8,9
Middengeschoold	25-34 jaar	71,4	75,7	81,5	81,1	-0,4	10,1
	35-54 jaar	76,5	78,8	80,4	82,0	1,7	3,9
	Totaal	72,9	75,1	77,1	78,3	1,2	4,2
Hooggeschoold	25-34 jaar	69,4	79,8	68,1	81,7	13,6	-1,3
	35-54 jaar	78,5	84,5	81,0	89,8	8,8	2,5
	Totaal	76,3	81,5	76,2	84,0	7,8	0,0
Totaal mannen		67,2	73,0	73,1	75,0	1,9	5,9

		Werkzaamheidsgraad (%)					
		2016	2019	2020	2021*	20-21 (ppt)	16-20 (ppt)
Vrouwen							
Kortgeschoold	25-34 jaar	37,2	nb	nb	nb	nb	nb
	35-54 jaar	38,2	39,6	38,0	33,1	-4,9	-0,2
	Totaal	34,3	32,9	31,5	28,5	-2,9	-2,8
Middengeschoold	25-34 jaar	44,9	56,5	55,2	63,5	8,3	10,3
	35-54 jaar	55,9	71,9	64,1	63,0	-1,1	8,2
	Totaal	50,6	65,2	57,2	59,5	2,3	6,6
Hooggeschoold	25-34 jaar	nb	65,5	66,9	70,7	3,8	nb
	35-54 jaar	59,8	73,9	60,6	60,5	-0,1	0,8
	Totaal	52,6	69,2	62,3	63,7	1,4	9,7
Totaal vrouwen		43,9	54,4	49,1	49,2	0,1	5,2
Totaal		55,0	63,6	60,7	61,3	0,6	5,7

Noot:

^a *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^b 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen. De celaantallen voor de leeftijdsklasse van 55- tot 64-jarigen waren onvoldoende groot, deze leeftijdsklasse wordt niet weergegeven. De 55-tot 64-jarigen zijn wel meegenomen in de totalen. Bij de mannen is de groep kortgeschoolde jongeren (25-34 jaar) in de enquête ook relatief beperkt, wat kan meespelen in de iets volatielere cijfers.

^c In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

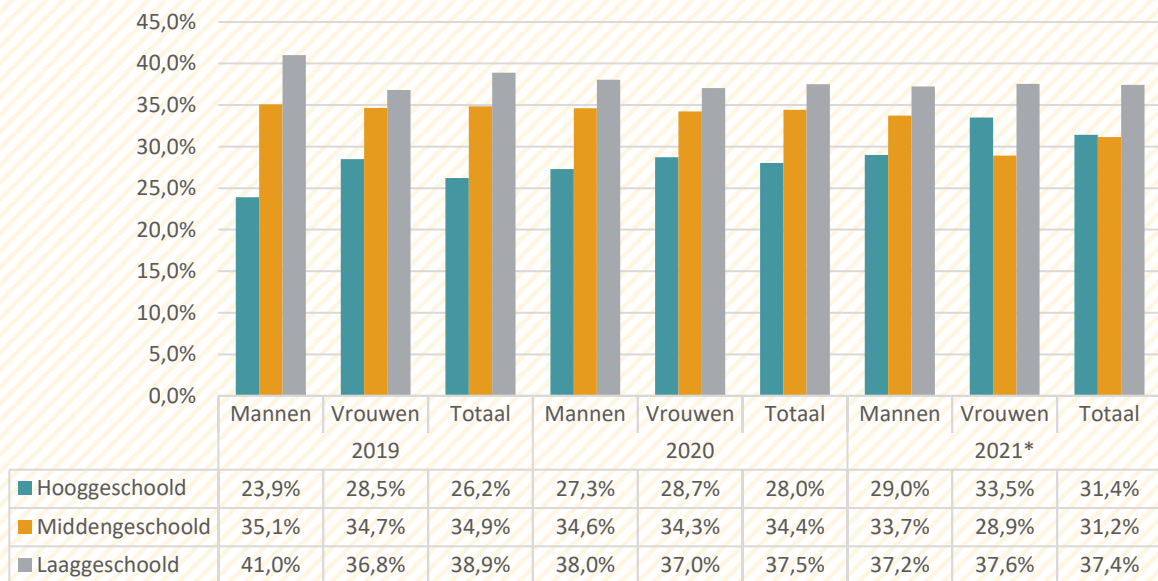
Focus:**Onderwijsniveau en geslacht**

Zoals eerder vermeld vindt er sinds 2019 een opvallende stijging plaats van het aantal en aandeel hooggeschoolden onder personen geboren buiten de EU-27 tussen de 25 en 64 jaar (van 26,2% in 2019 naar 28% in 2020 naar 31,4% in 2021). Wanneer we meer inzoomen op deze groep hooggeschoolden zien we dat deze stijging zich zowel voordoet bij het aantal hooggeschoolde vrouwen als mannen geboren buiten de EU-27. In 2019 waren 28,5% van de vrouwen geboren buiten de EU-27 hooggeschoold en in 2021 steeg dit aandeel tot 33,5%, bij mannen steeg dit cijfer van 23,9% naar 29,0% (beiden een stijging van 5 procentpunt). Als we naar de man-vrouwverhouding kijken binnen de hooggeschoolde populatie geboren buiten de EU-27, dan zien we dat deze overwegend bestaat uit vrouwen (56,9% vrouwen ten opzichte van 43,1% mannen).

Tegelijkertijd daalt zowel het aandeel middengediplomeerde en kortgeschoolde profielen tussen de 25 en 64 jaar geboren buiten de EU-27. Het aandeel middengediplomeerde profielen kromp het sterkst, van 34,9% in 2019 naar 31,2% in 2021. Het aandeel kortgeschoolden nam af van 38,9% naar 37,4%. Bij middengediplomeerde profielen valt de afname grotendeels toe te schrijven aan een sterke daling van middengediplomeerde vrouwen geboren buiten de EU-27 van 34,7% naar 28,9%, een vermindering van maar liefst 5,8 procentpunt. De daling bij middengediplomeerde mannen is minder prominent, met 1,3 procentpunt. De verkleining van het totale aandeel kortgeschoolden lijkt wel een gevolg van de evolutie van het aandeel kortgeschoolde mannen: hier werd een daling vastgesteld van 3,8 procentpunt. Het aandeel kortgeschoolde vrouwen is dan weer gestegen met 0,7 procentpunt.

Deze veranderende populatie van personen geboren buiten de EU-27 heeft ook een impact op de tewerkstellingscijfers die in dit trendrapport besproken worden.

Figuur 3: Aandeel personen geboren buiten de EU-27 naar onderwijsniveau en geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2019-2021

Noot:

^a Gezien we de opsplitsing maken naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (20-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

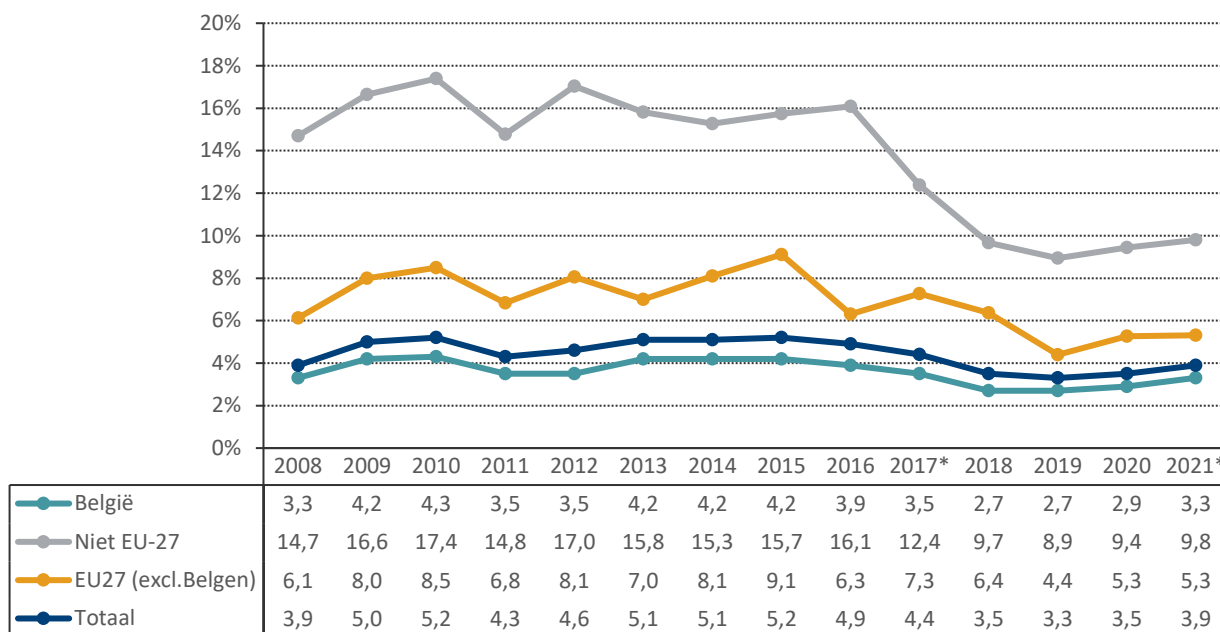
^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^b In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 4: Werkloosheidsgraad (%) naar geboorteland | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021

Noot:

^a. Voor EU wordt de afbakening EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk gebruikt. Kroatië trad in 2013 toe tot de Europese Unie.

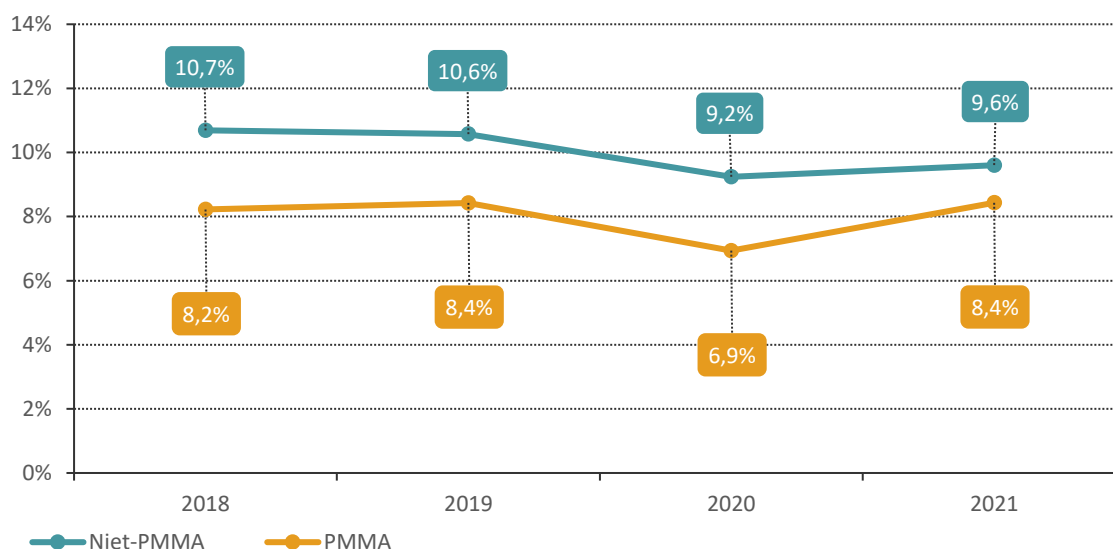
^b. *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we inzoomen op de werkloosheidsgraad van personen geboren buiten de EU-27 zien we een behoorlijke daling tussen 2008 (14,7%) en 2019 (8,9%), gevolgd door een lichte stijging vanaf 2020 tot 9,8% in 2021 (Figuur 4). Dit is in lijn met de evolutie van algemene werkloosheidsgraad en de werkloosheidsgraad van personen geboren in België, die beiden stegen sinds 2020. De kloof tussen de algemene werkloosheidsgraad (3,9%), de werkloosheidsgraad van wie in België geboren werd (3,3%) en personen geboren buiten de EU-27 (9,8%) blijft wel bestaan. Ook de kloof met personen geboren binnen de EU-27 blijft aanwezig met een hogere werkloosheidsgraad dan gemiddeld, maar toch een stuk lager dan bij wie buiten de EU geboren werd. Ook hier is de impact van de conjunctuur behoorlijk, met pieken tijdens de economische crisis in 2010 en 2012 van 17% of meer. Net als bij de werkzaamheidsgraad blijkt ook hier dat deze groep een grotere conjunctuurgevoeligheid kent dan gemiddeld. In coronajaar 2020 was er weliswaar slechts een beperkte stijging in de werkloosheidsgraad.

De uitstroom van personen met en zonder migratieachtergrond naar werk steeg in 2021 ten opzichte van 2020, maar ook bij de uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (wzw) valt op dat personen met een migratieachtergrond minder vaak uitstromen (8,4%) dan personen zonder migratieachtergrond (9,6%) (Figuur 5). De uitstroom naar werk van personen met migratieachtergrond vertoont wel een sneller herstel; de uitstroom naar werk van personen geboren in België daarentegen is nog niet hersteld naar het pre-coronaniveau.

Figuur 5: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar migratieachtergrond | Vlaams Gewest, 2018-2021

Noot: Allochtone (hier PMMA) werkzoekenden worden statistisch gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de EU-27 of EVA-landen. VDAB krijgt deze gegevens uit het Rijksregister. Hierdoor kunnen nieuwe Belgen met een vorige nationaliteit uit een niet-EU-land als "allochtoon" gedetecteerd worden.

VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

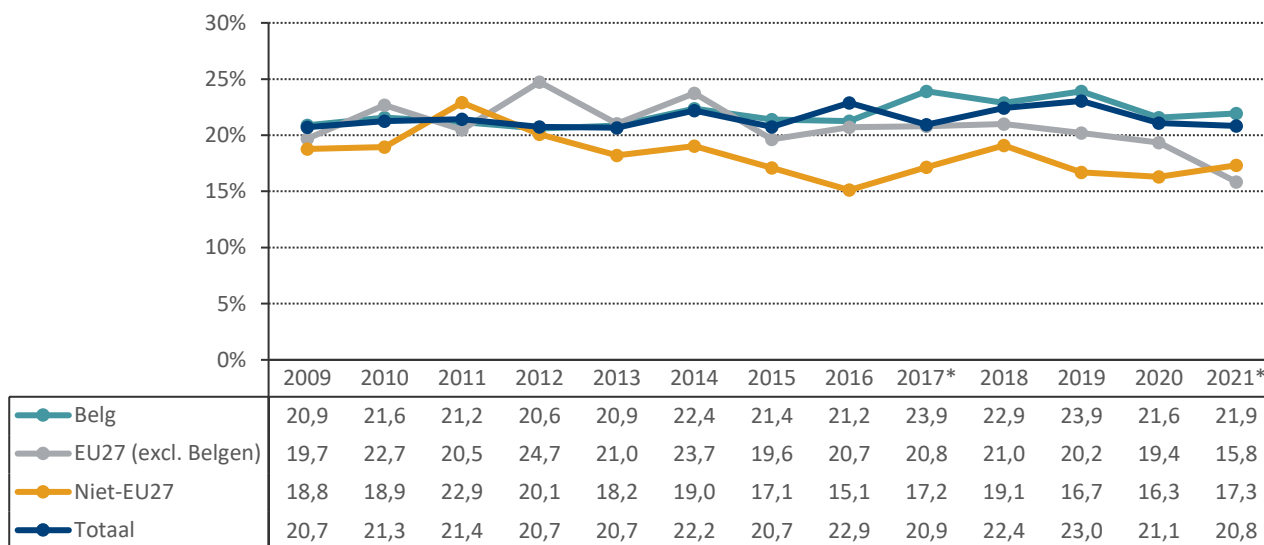
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

Deelname aan opleiding

Wanneer we naar de totale bevolking kijken, observeren we de afgelopen jaren een beperkte stijging in de deelname aan opleiding gedurende de laatste twaalf maanden tot 2019. In 2020 vond er echter bij alle groepen een daling plaats omwille van de coronacrisis. De opleidingsparticipatiecijfers stijgen daarna in 2021 opnieuw voor Belgen en personen geboren buiten de EU-27, maar blijven dalen voor personen geboren binnen de EU-27. Over het algemeen kent de opleidingsparticipatie een schommelend verloop bij personen geboren in de EU-27 en buiten de EU-27. Overigens weten we dat bij personen met een migratieachtergrond deelname aan de opleiding Nederlands als 2^e Taal (NT2) deels de deelnamecijfers verklaart.² De kloof in opleidingsdeelname tussen wie in België geboren werd en wie daarbuiten lijkt zich tussen 2009 en 2021 nog niet structureel te dichten (Figuur 6).

² Dit blijkt uit cijfers van Statistiek Vlaanderen: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/schoolbevolking-volwassenenonderwijs>

Figuur 6: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding, naar geboorteland | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021

Noot:

^{a.} *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^{b.} In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 3: Aandeel (%) personen naar migratieachtergrond en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021

	Geboren in België		Geboren binnen EU-27 (excl. België)		Geboren buiten EU-27		Populatie 15-64 jaar	
	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*
Statuut								
Werkend	70,4	71,0	72,9	73,8	57,1	57,6	69,4	70,0
Werkloos	2,1	2,4	4,1	4,1	5,9	6,2	2,5	2,9
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>25,6</i>	<i>22,3</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>27,6</i>	<i>34,5</i>	<i>25,5</i>	<i>26,3</i>
Niet-beroepsactief	27,5	26,6	23,0	22,1	37,0	36,1	28,1	27,2
Geslacht								
Man	50,7	50,9	48,3	47,7	48,7	47,3	50,4	50,4
Vrouw	49,3	49,1	51,7	52,3	51,3	52,7	49,6	49,6
Leeftijd								
15-24	18,3	18,5	11,3	11,8	9,5	9,3	17,2	17,3
25-54	58,5	58,4	72,1	71,0	77,2	75,2	60,9	60,7
55-64	23,2	23,1	16,6	17,2	13,3	15,5	21,9	22,1
Onderwijsniveau^a								
Kortgeschoold	15,1	13,0	23,0	20,4	37,5	37,4	17,7	15,9
Middengeschoold	40,2	39,7	39,7	35,7	34,4	31,2	39,6	38,7
Hooggeschoold	44,7	47,3	37,3	43,9	28,0	31,4	42,7	45,4
Arbeidshandicap								
Met arbeidshandicap	14,4	14,2	12,2	14,0	14,3	15,6	14,3	14,4
Zonder arbeidshandicap	85,6	85,8	87,8	86,0	85,7	84,4	85,5	85,6

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen.

^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^c In 2022 werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

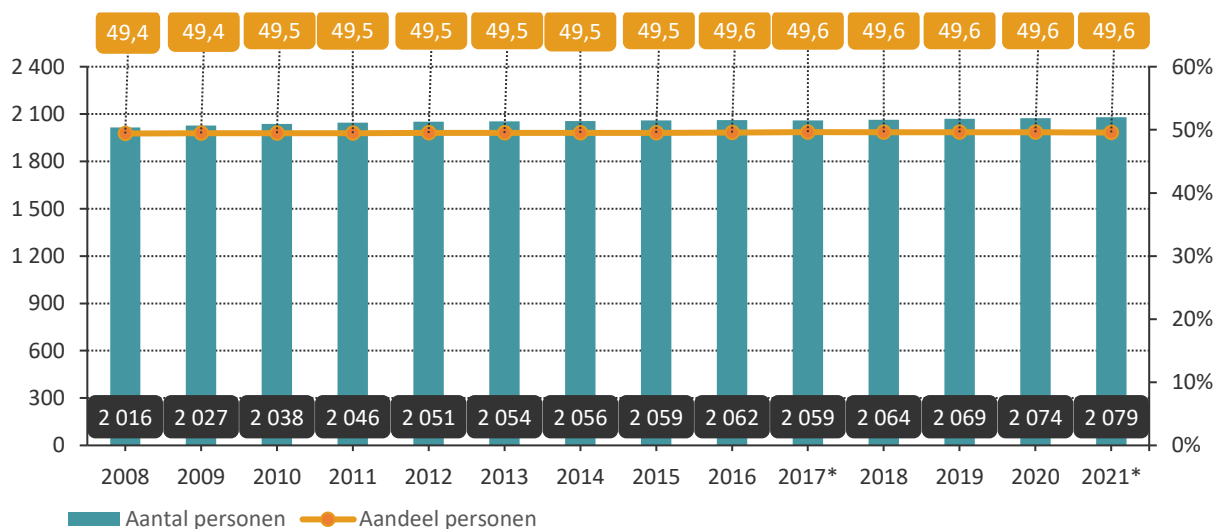
3. Vrouwen

AUTEUR: Eline VAN ONACKER

Aandeel in de bevolking

Het aandeel vrouwen in de Vlaamse bevolking tussen 15 en 64 jaar is tussen 2008 en 2021 bijzonder stabiel gebleven en schommelt rond de 49,5% (Figuur 7). In 2021 bedroeg het cijfer 49,6%. Vrouwen zijn vaker niet-beroepsactief dan mannen. In 2021 was 30,6% van de vrouwen niet-beroepsactief, in vergelijking met 23,8% bij mannen. We vinden hen dan ook minder terug in de statuten werkloos (2,5% bij vrouwen, 3,3% bij mannen) en werkend (67,0% bij vrouwen, 72,9% bij mannen). Vrouwen hebben gemiddeld genomen ook een hogere scholingsgraad dan mannen. Bijna 50% van de vrouwen (49,9%) was in 2021 hooggeschoold, terwijl dit cijfer bij mannen toch uitgesproken lager was, met 40,9%. Ook wat betreft het voorkomen van een arbeidshandicap zien we een licht verschil tussen vrouwen en mannen. Bij vrouwen lag het cijfer (15,5%) in 2021 iets hoger dan bij mannen (13,3%) (7 op het einde van dit hoofdstuk).

Figuur 7: Aantal (x 1000) en aandeel (%) vrouwen in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021

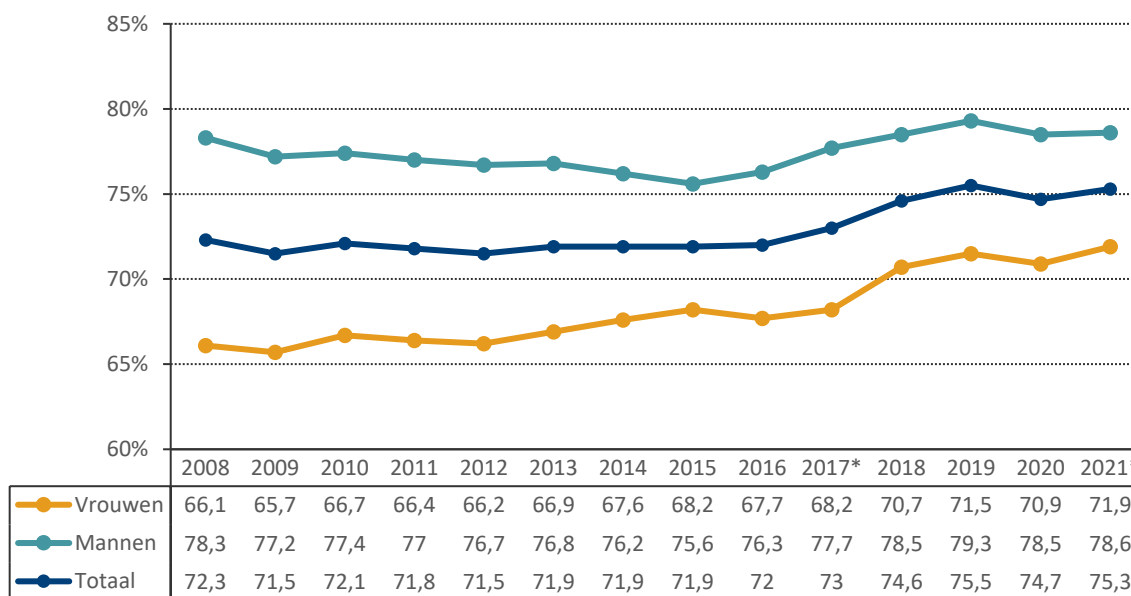
Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van vrouwen is de afgelopen jaren quasi continu gestegen (Figuur 8). Enkel tussen 2019 en 2020 zien we een COVID-19 gerelateerde daling. In 2021 klokte de vrouwelijke werkzaamheidsgraad af op 71,9%. Dit is uitgesproken lager dan de werkzaamheidsgraad bij mannen die 78,6% bedroeg. De kloof in werkzaamheidsgraad wordt langzaam wel kleiner. In 2008 bedroeg ze nog 12,2 procentpunt; in 2021 daalde dit tot 6,7 procentpunt. De vrouwelijke werkzaamheid lijkt ook minder conjunctuurgevoelig dan die van mannen. Tijdens de financiële crisis zagen we een daling van de werkzaamheidsgraad bij mannen tussen 2013 en 2015, terwijl deze bij vrouwen gewoon doorsteeg. Ook COVID-19 heeft een iets grotere impact gehad op de werkzaamheidsgraad van mannen. Daar zien we tussen 2019 en 2020 een daling met 0,8 procentpunt. Bij vrouwen was deze daling iets beperkter (0,6 procentpunt) én is het herstel ook uitgesprokener.

Figuur 8: Werkzaamheidsgraad (%) naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**Vrouwelijke tewerkstelling in sectoren en beroepen**

We zien grote verschillen tussen sectoren wanneer we het aandeel mannelijke en vrouwelijke tewerkstelling in kaart brengen (Tabel 4). De meest uitgesproken mannelijke sectoren, met meer dan driekwart mannelijke tewerkstelling in 2021 waren de bouwnijverheid (88,0% mannen), distributie van water, afval- en afvalwaterbeheer en sanering (80,1% mannen), productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht (76,0%), en industrie (75,1%). De mannelijke dominantie in deze sectoren (bouw, industrie, ...) verklaart ook mede de grotere conjunctuurgevoeligheid van mannelijke tewerkstelling, onder meer te zien na de bankencrisis. Vrouwelijke dominantie zien we in verschillende sectoren. Het hoogste cijfer vinden we in de menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (81,7%). Daarbinnen vinden we de zorg- en welzijnssector terug (met zowel residentiële als ambulante zorg, maar ook bijvoorbeeld kinderopvang en dienstenchequeswerknemers. Ook binnen het onderwijs zijn vrouwen oververtegenwoordigd (70,2%). Op de derde plaats vinden we de 'overige diensten' (66,3%), hierbinnen vinden we een divers amalgaam aan subsectoren, met onder meer persoonlijke diensten zoals textielreiniging en haar- en schoonheidsverzorging, maar ook een deel van de dienstenchequeswerknemers.

Tabel 4: Aandeel (%) tewerkstelling naar geslacht per sector | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

Sector	Vrouwen	Mannen
Landbouw, bosbouw en visserij	30,3	69,7
Winning van delfstoffen	nb	nb
Industrie	24,9	75,1
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	24,0	76,0
Distributie van water; afval- en afval-waterbeheer en sanering	19,9	80,1
Bouwnijverheid	12,0	88,0
Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	43,7	56,3
Vervoer en opslag	25,4	74,6
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	46,8	53,2
Informatie en communicatie	25,0	75,0
Financiële activiteiten en verzekeringen	45,4	54,6
Exploitatie van en handel in onroerend goed	46,9	53,1
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	50,8	49,2
Administratieve en ondersteunende diensten	53,3	46,7
Openbaar bestuur en defensie; verplichte sociale verzekeringen	50,6	49,4
Onderwijs	70,2	29,8
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	81,7	18,3
Kunst, amusement en recreatie	46,0	54,0
Overige diensten	66,3	33,7
Huishoudens als werkgever; niet-gedifferentieerde productie van goederen en diensten	nb	nb
Extraterritoriale organisaties en lichamen	49,2	50,8

Noot:

^a Voor de beroepen bij de 'strijdkrachten' en 'geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers' kan wegens te kleine aantallen niet betrouwbaar gerapporteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we op beroepen inzoomen zien we gelijkaardige verschillen als bij de sectoren (Tabel 5). In het oog springend is hier ook de mannelijke dominantie in de beroepsgroep managers. In 2021 was 65,1% van deze groep een man, tegenover 34,9% vrouw.

Tabel 5: Aandeel tewerkstelling naar geslacht per beroep | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

Beroep	Vrouwen	Mannen
Beroepen bij de strijdkrachten	nb	nb
Managers	34,9	65,1
Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen	54,1	45,9
Technici en verwante beroepen	49,6	50,4
Administratief personeel	62,5	37,5
Dienstverlenend personeel en verkopers	66,3	33,7
Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers	nb	nb
Ambachtsslieden	6,5	93,5
Bedieners van machines en installaties, assembleurs	14,1	85,9
Elementaire beroepen	60,5	39,5

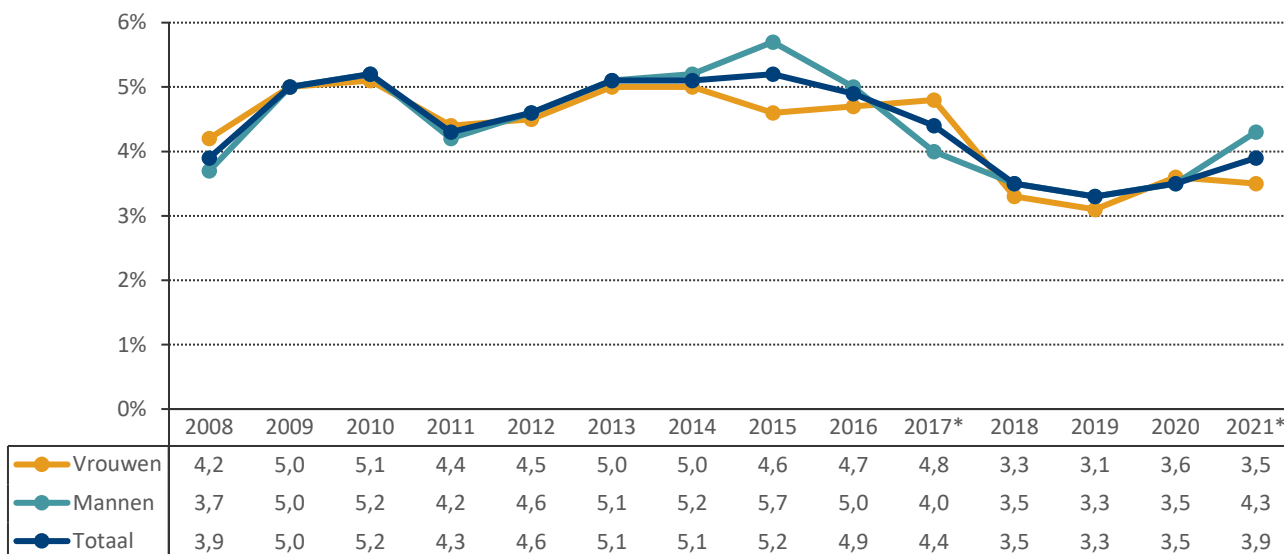
Noot:

^a Voor de beroepen bij de 'strijdkrachten' en 'geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers' kan wegens te kleine aantallen niet betrouwbaar gerapporteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

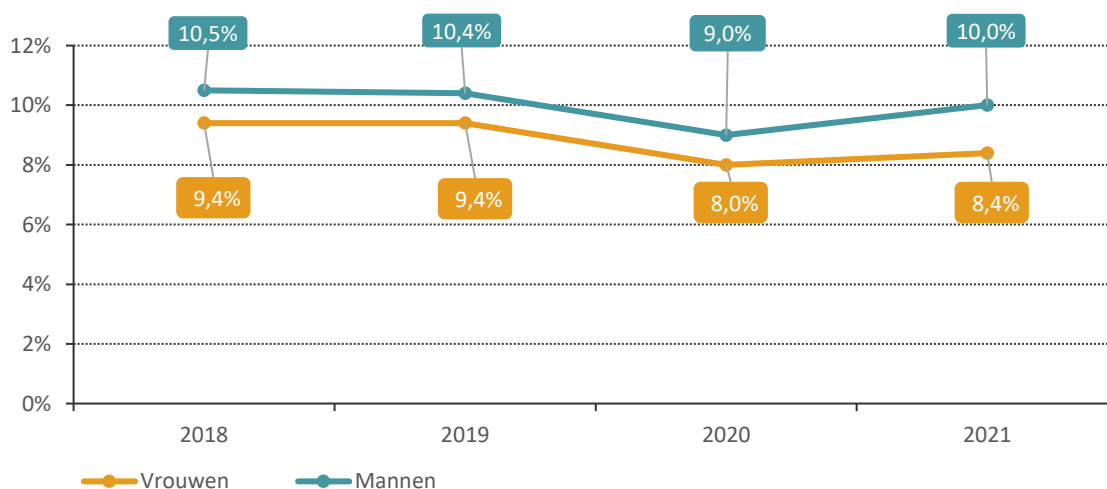
Globaal zien we een wisselend beeld als we kijken naar de evolutie van de vrouwelijke werkloosheid sinds 2008 (Figuur 9). We zien na 2017 een forse daling, die even onderbroken werd door COVID-19, maar zich nu weer verder doorzet. In 2021 lag de werkloosheid bij vrouwen met 3,5% lager dan bij mannen (4,3%). Het verschil is hier uitgesprokener dan in de voorgaande jaren.

Figuur 9: Werkloosheidsgraad (%) naar geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In 2021 stroomde elke maand gemiddeld 8,4% van de vrouwelijke werkzoekenden zonder werk (wzw) uit naar werk (Figuur 10). Dit percentage ligt lager dan dat bij mannelijke werkzoekenden zonder werk (10,0%). We zien een toename in uitstroom naar werk na COVID-19, bij zowel mannen als vrouwen, maar bij mannen is het herstel uitgesprokener, met een stijging van 1 procentpunt tegenover 0,4 procentpunt bij vrouwen. De vrouwelijke uitstroom naar werk blijft 1 procentpunt lager dan het cijfer voor 2019.

Figuur 10: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar geslacht | Vlaams Gewest, 2018-2021

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

Focus:

Deeltijds werk naar geslacht en andere profielkenmerken

Deeltijds werk komt uitgesproken vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. In 2021 werkte 40,2% van de vrouwen deeltijds, tegenover 10,0% van de mannen (Tabel 6). Bij vrouwen is dit een lichte daling tegenover 2020 (41,8%) en het laagste cijfer sinds 2003 (39,6%). Bij mannen blijft de situatie stabiel tegenover 2020 (10,1%). Op de langere termijn zien we bij mannen wel een stijging in het aandeel deeltijds werk, waarbij we twintig jaar geleden (2001) een cijfer van 3,9% optekenden. De laatste jaren schommelen de cijfers echter blijvend rond de 10%. De kloof in deeltijds werk tussen vrouwen en mannen bedroeg in 2021 30,2 procentpunt. Deze kloof zien we ook bij alle achtergrondkenmerken die we in Tabel 6 in kaart brengen: vrouwen werken telkens vaker deeltijds dan mannen met een vergelijkbaar kenmerk.

Toch springen hier ook verschillen in het oog. Bij kortgeschoolden is de kloof tussen mannelijk en vrouwelijk deeltijds werk met 43,2 procentpunt het grootst. 55,8% van de kortgeschoolde vrouwen werkte deeltijds, tegenover 12,6% van de mannen. Tegelijk zien we ook dat kortgeschoolde mannen iets vaker deeltijds werkten dan hooggeschoolde mannen (12,6% tegenover 9,3% bij hooggeschoolde mannen). Ook bij vrouwen valt dit verschil op. Van de hooggeschoolde vrouwen werkte 34,8% deeltijds. De kloof tussen hooggeschoolde mannen en vrouwen is met 25,5 procentpunt nog steeds uitgesproken, maar wel één van de laagste, vooral omdat hooggeschoolde vrouwen relatief lage deeltijds werkcijfers laten optekenen.

Ook is de kloof in deeltijds werk uitgesproken groot tussen mannen en vrouwen met een migratieachtergrond (40,3 procentpunt). Van de vrouwen geboren buiten de EU-27 werkte 47,7% deeltijds (ruim meer dan de 39,5% bij vrouwen geboren in België), terwijl dit bij mannen amper 7,4% was. Mannen met een migratieachtergrond scoren hiermee ook lager dan in België geboren mannen (10,3%).

Bij personen met een arbeidshandicap bemerken we zowel bij mannen als vrouwen een hoger aandeel deeltijds werk dan bij de populatie zonder arbeidshandicap. 51,9% van de vrouwen met een arbeidshandicap werkte deeltijds in 2021, tegenover 38,7% zonder arbeidshandicap. De kloof tussen man en vrouw is bij de populatie met arbeidshandicap echter niet uitgesproken groter dan bij de populatie zonder arbeidshandicap.

Wanneer we de kloof in deeltijds werk naar leeftijd bekijken valt op dat deze bij jongere leeftijdsgroepen kleiner is, maar wel al duidelijk aanwezig. Bij de groep 25- tot 29-jarigen is de kloof het kleinst (18,3 procentpunt), maar ze loopt snel op. Bij de groep 55- tot 59-jarigen is de kloof, met 39,1 procentpunt, het hoogst. Tegelijk zien we in deze groep bij vrouwen het hoogste aandeel deeltijds werk (55,3%). Bij mannen zien we het hoogste aandeel (23,5%) bij de groep tussen 60- tot 64- jarigen.

We weten dat er verschillende redenen zijn voor deze deeltijdswerk-kloof tussen mannen en vrouwen. Vrouwen spenderen nog steeds meer tijd aan zorg- en huishoudelijke taken en werken ook vaker in sectoren en beroepen waar deeltijds werk couranter is (zorgsector, schoonmaak met dienstencheques, ...) (zie ook de vorige focusbox). Deeltijds werk heeft ook belangrijke gevolgen (Coenen & Morsink, 2018): zo heeft de hogere prevalentie van deeltijdswerk bij vrouwen ook als gevolg dat ze het moeilijker hebben om promotie te maken en minder tevreden zijn over hun job. Dit zagen we ook terug in de bovenstaande focusbox, waar we de ondervertegenwoordiging van vrouwen in managementfuncties mee in kaart brachten. Het verklaart ook in sterke mate mee de loonkloof tussen man en vrouw. De loonkloof tussen man en vrouw bedroeg in 2018 9,2%. Wanneer er niet gecorrigeerd wordt voor arbeidsduur (en dus het effect van deeltijds werk), loopt dit op tot 23,1% (IGMV, 2021).

Tabel 6: Aandeel deeltijdswerk naar geslacht | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

	Vrouwen	Mannen	Totaal	Kloof vrouw-man (ppt)
Totaal				
Voltijds	59,8	90,0	75,7	- 30,2
Deeltijds	40,2	10,0	24,3	30,2
Onderwijsniveau^a				
Kortgeschoold	55,8	12,6	28,4	43,2
Middengespoold	45,2	9,1	24,2	36,1
Hooggeschoold	34,8	9,3	22,9	25,5
Leeftijd				
20-24	43,0	17,2	30,0	25,8
25-29	23,8	5,5	14,6	18,3
30-34	31,4	5,5	18,0	25,9
35-39	39,7	8,3	23,0	31,4
40-44	40,8	8,2	23,9	32,6
45-49	43,8	7,9	25,0	35,9
50-54	39,5	8,5	22,7	31,0
55-59	55,3	16,2	34,4	39,1
60-64	53,6	23,5	36,5	30,1
Geboorteland				
Geboren in België	39,5	10,3	24,3	29,2
Geboren in EU-27 (excl. België)	40,9	10,3	24,7	30,6
Geboren buiten EU-27	47,7	7,4	24,5	40,3
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	51,9	18,3	35,8	33,6
Zonder arbeidshandicap	38,7	8,5	22,7	30,2

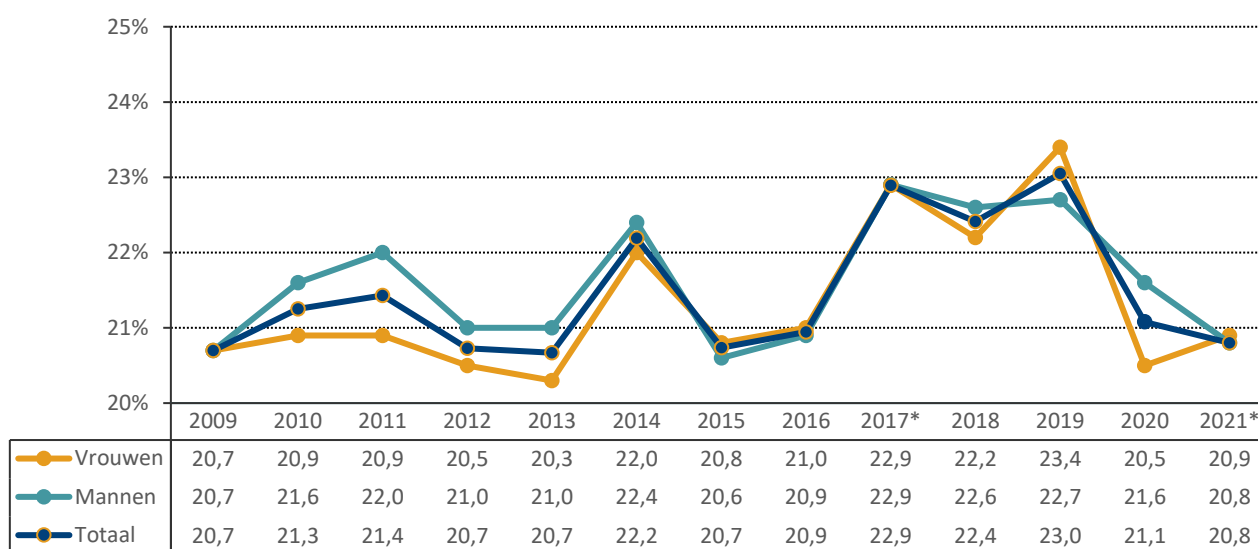
Noot: ^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

Wat deelname aan opleiding betreft is de kloof tussen mannen en vrouwen zeer beperkt (Figuur 11). Mannen en vrouwen namen in 2021 ongeveer even vaak deel aan opleiding gedurende een periode van twaalf maanden. Bij vrouwen bedroeg het cijfer 20,9% en bij mannen 20,8%. De afgelopen jaren waren de verschillen steeds beperkt, met af en toe een iets hogere deelname door mannen en af en toe een hogere deelname door vrouwen. Op zichzelf lijkt geslacht dus niet een doorslaggevende factor te zijn voor het volgen van opleiding, scholingsgraad en migratieachtergrond lijken hierin bepalender.

Figuur 11: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar geslacht | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 7: Aandeel (%) personen naar geslacht en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021

	Vrouwen		Mannen		Totaal	
	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*
Statuut						
Werkend	66,0	67,0	72,7	72,9	69,4	70,0
Werkloos	2,4	2,5	2,6	3,3	2,5	2,9
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	23,5	28,4	27,4	24,7	25,5	26,3
Niet-beroepsactief	31,5	30,6	24,7	23,8	28,1	27,2
Onderwijsniveau^a						
Kortgeschoold	16,3	15	19,1	16,7	17,7	15,9
Middengeschoold	36,5	35	42,7	42,4	39,6	38,7
Hooggeschoold	47,2	49,9	28,2	40,9	42,7	45,4
Leeftijd						
15-24 jaar	16,9	17,0	17,4	17,5	17,2	17,3
25-54 jaar	61,0	60,9	60,7	60,5	60,9	60,7
55-64 jaar	22,0	22,1	21,8	22,0	21,9	22,1
Geboorteland						
Geboren in België	85,2	84,7	86,3	86,4	85,8	85,6
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,9	6	5,4	5,4	5,6	5,7
Geboren buiten EU-27	8,9	9,3	8,3	8,2	8,6	8,8
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	15,2	15,5	13,4	13,3	14,3	14,4
Zonder arbeidshandicap	84,8	84,5	86,6	86,7	85,7	85,6

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

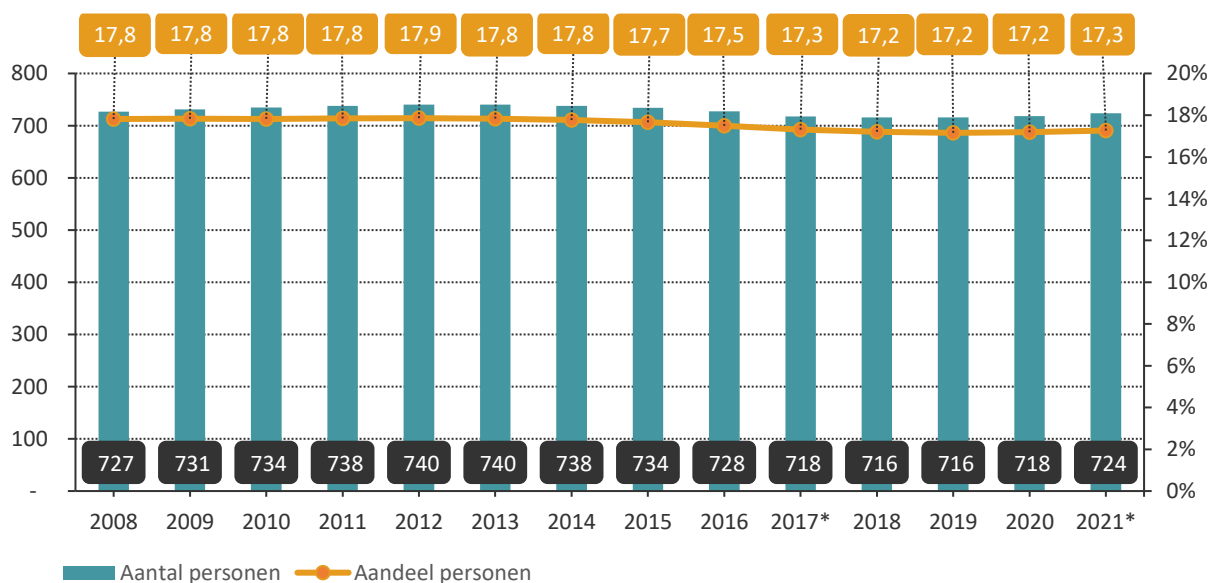
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

4. Jongeren

AUTEURS: Cornelia VANDENBERGHE

Aandeel in de bevolking

Figuur 12: Aantal (x1000) en aandeel (%) 15- tot 24-jarigen in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) | Vlaams Gewest, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

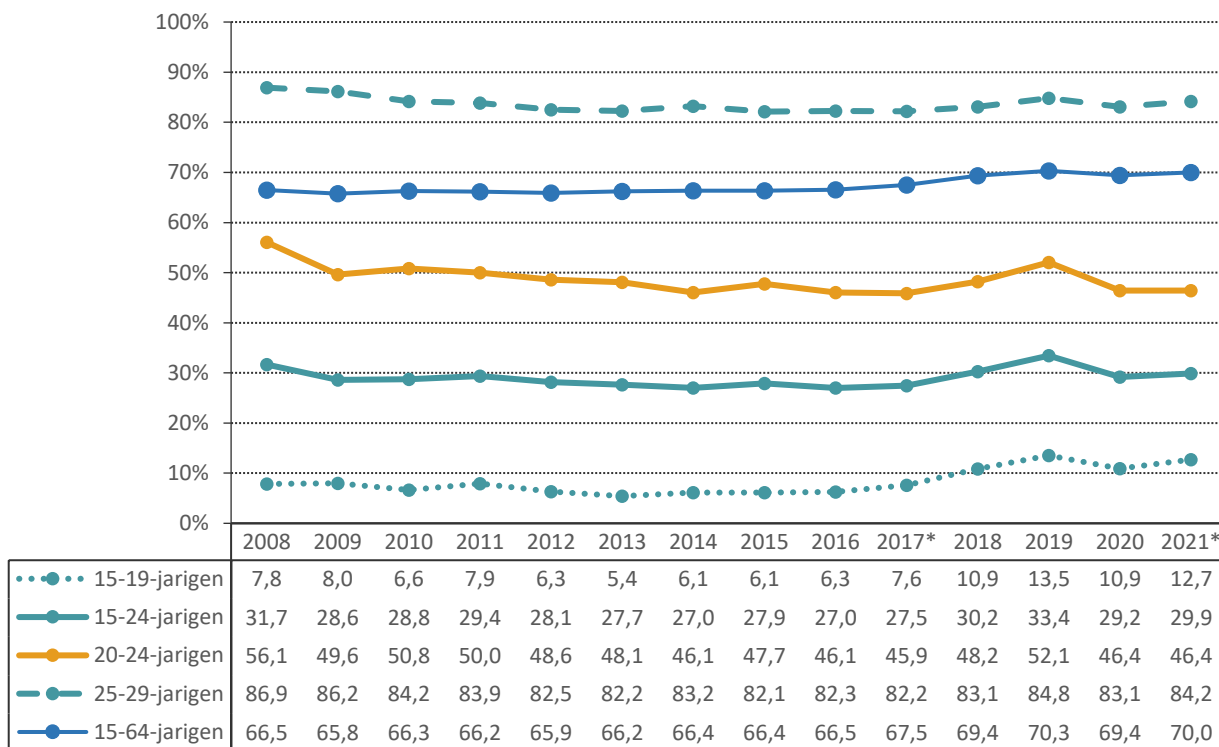
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

In 2021 stijgt het aantal jongeren (15- tot 24-jarigen) dat in Vlaanderen woont met ruim 5.000 personen. Tot en met 2019 zat het aantal jongeren in Vlaanderen in dalende lijn. De stijgende trend vanaf 2020 is een gevolg van de Vlaamse geboortecijfers die vanaf 2005 opnieuw toenamen. Ook het aandeel jongeren ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd stijgt licht in 2021, met 0,1 procentpunt.

Werkzaamheid

Drie op de tien van de 15- tot 24-jarigen was in 2021 aan het werk. Met een werkzaamheidsgraad van 29,9% ligt dit cijfer in lijn met de vorige jaren. Dat het aandeel werkende jongeren steeds in de buurt van 30% ligt heeft te maken met het groot aantal jongeren dat nog schoolgaand is, in het bijzonder bij de groep 15- tot 19-jarigen. De coronacrisis deed bij alle jongeren de werkzaamheidsgraad afnemen in 2020 ten opzichte van 2019. In 2021 tekent elke leeftijdsgroep bij de jongeren een gedeeltelijk herstel op, met uitzondering van de 20- tot 24-jarigen. In deze groep blijft de werkzaamheidsgraad gelijk aan exact 46,4%. Na een daling van 5,7 procentpunt in 2020, blijft de werkzaamheidsgraad van deze groep voorlopig op het coronaniveau steken. Bij de 25- tot 29-jarigen zien we dan weer dat de werkzaamheidsgraad bijna haar niveau van voor corona bereikt, met 0,6 procentpunt verschil. De werkzaamheidsgraad van de 15- tot 19-jarigen ligt in 2021 nog altijd 0,7 procentpunt lager dan in 2019, maar tekent wel een toename van 1,8 procentpunt op ten opzichte van 2020. Uit onderzoek bleek eerder dat werkgevers studentenarbeid terugschroefden tijdens de eerste schokken van de coronacrisis, maar dat studentenarbeid bij het eerste herstel al snel opnieuw toenam (Vandekerkhove, Goesaert & Struyven, 2022).

Figuur 13: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

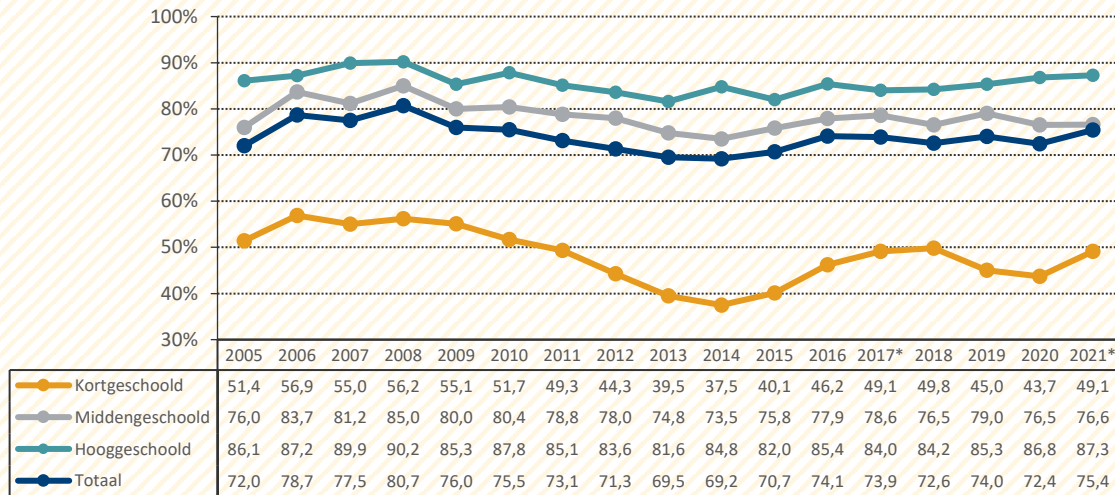
Focus:**Werkzaamheidsgraad bij niet-schoolgaande jongeren**

De werkzaamheidsgraad van 15- tot 24-jarigen in het Vlaams Gewest is beperkt tot 29,9% omwille van het hoge aandeel schoolgaande jongeren in deze leeftijdsgroep. Als jongeren die nog studeren (binnen het regulier onderwijssysteem) niet meegenomen worden in de werkzaamheidsgraad is gemiddeld 75,4% van de jongeren in Vlaanderen aan het werk. Dat is ongeveer gelijk aan de globale werkzaamheidsgraad voor Vlaanderen (20-64 jaar, inclusief studenten) van 75,3%.

De positie van jongeren op de Vlaamse arbeidsmarkt verschilt sterk naargelang het opleidingsprofiel. Figuur 14 toont dat in het bijzonder kortgeschoolde jongeren moeilijker aansluiting vinden op de arbeidsmarkt. Bij hen was de helft in 2021 aan de slag, een kloof van 28 procentpunt met hun middengeschoolde leeftijdsgenoten, en 38 procentpunt verschil met hooggeschoolde jongeren. Als we de kortgeschoolde jongeren (exclusief studenten) vergelijken met de globale populatie kortgeschoolden (25-64 jaar) ligt de werkzaamheidsgraad bij de jongeren 2,1 procentpunt lager dan de werkzaamheidsgraad van 51,2% bij de 25- tot 64-jarigen.

De tewerkstelling van jongeren is vrij conjunctuurgevoelig. Figuur 14 illustreert dat deze conjunctuurgevoeligheid een stuk uitgesprokener is bij de kortgeschoolde jongeren. Tijdens moeilijkere tijden op de arbeidsmarkt neemt de werkzaamheidsgraad sterker af bij de kortgeschoolde jongeren en daarna treedt er een herstel op. Dat patroon lijkt zich ook af te tekenen bij de coronacrisis. Tegelijk zien we dat de daling in de werkzaamheidsgraad bij kortgeschoolde jongeren zich al in 2019 inzette (-4,8 procentpunt). In 2020 daalde de werkzaamheidsgraad van de kortgeschoolde jongeren (exclusief studenten) verder naar 43,7%. Vervolgens tekent zich in 2021 een heel sterk herstel af: de werkzaamheidsgraad bij kortgeschoolde jongeren stijgt met 5,4 procentpunt. Zo bereikt de werkzaamheidsgraad van kortgeschoolde jongeren bijna opnieuw het niveau van 2018. Bij de middengeschoolde jongeren (exclusief studenten) stagneert de werkzaamheidsgraad in 2021 en tekent zich voorlopig geen herstel op naar het werkzaamheidspeil van voor 2020.

Figuur 14: Werkzaamheidsgraad exclusief studenten naar opleidingsniveau | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2005-2021

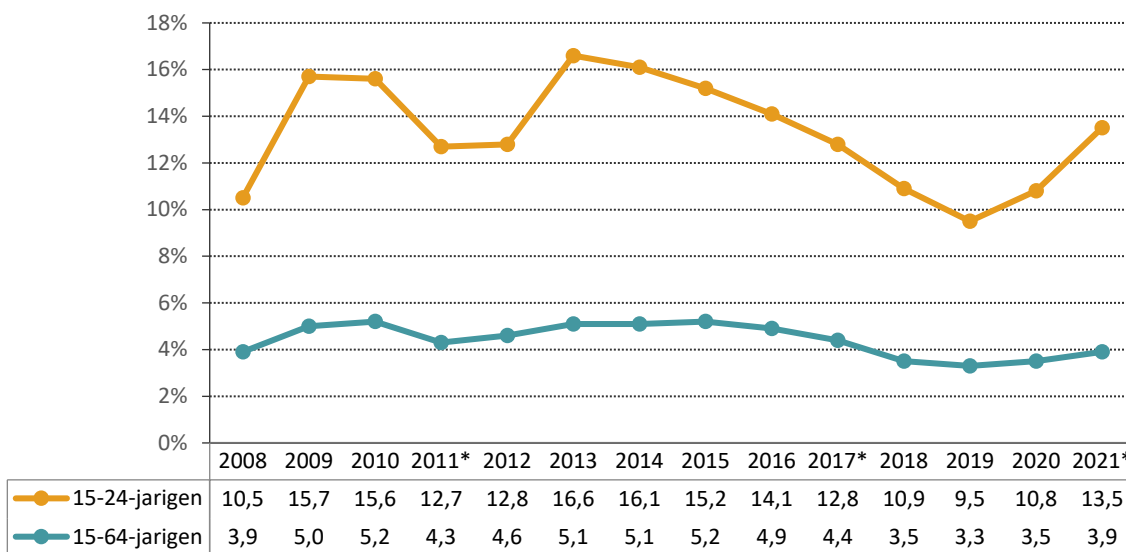
Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

De tewerkstelling van jongeren is vrij conjunctuurgevoelig en dit uit zich ook in de evolutie van de jeugdwerkloosheidsgraad. Tijdens de periodes van de economische crises rond 2009 en 2012-2013 piekte de werkloosheidsgraad rond de 16%. De coronacrisis zorgde in 2020 voor een meer bescheiden opstoot naar 10,8%, maar in 2021 steeg de jeugdwerkloosheidsgraad verder naar 13,5%, waardoor de werkloosheid bij jongeren in 2021 al 4 procentpunt hoger lag dan in 2019 (Figuur 15).

Figuur 15: Werkloosheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021

Noot:

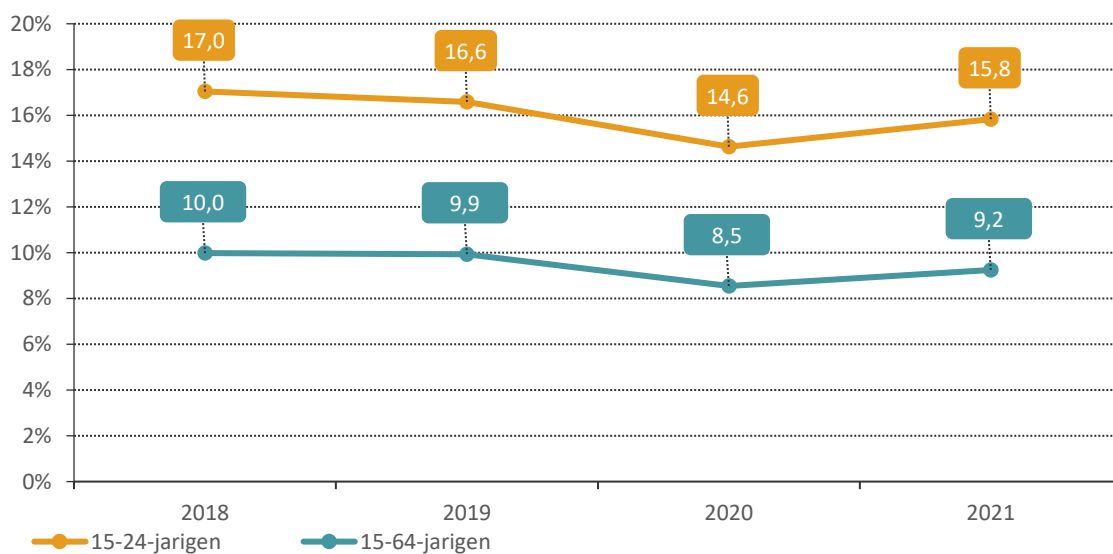
^a. In 2011 is er een aanpassing in de toewijzing van werklozen.

^b. In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Anderzijds verbetert de uitstroom naar werk wel. Het gemiddelde maandelijkse aantal jonge werkzoekenden dat werk vond, nam toe van 14,6% in 2020 naar 15,8% in 2021 (Figuur 16). In relatieve termen is dit een gelijkaardige stijging als in de totale werkloze bevolking.

Figuur 16: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%) | Vlaams Gewest, 2018-2021

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

Focus:**De arbeidsmarktsituatie van jongeren en het herstel van de coronacrisis**

Tussen 2019 en 2020 daalde het aantal werkende jongeren met 12,5%. In 2021 herstelde de tewerkstelling van jongeren zich gedeeltelijk, met 3,3%. Er waren dus nog steeds 9,6% minder jongeren aan het werk dan in 2019, voor de coronacrisis. Het aantal jongeren aan de slag met een vast contract nam verder af. In 2021 telde Vlaanderen 15,9% minder jongeren tewerkgesteld met een vast contract. Het aantal jongeren met een tijdelijk contract nam sterk toe in 2021 (+15,4%) en lag nog 3,4 procent onder het peil van 2019.

Het aantal werkende jongeren nam toe in 2021, en de groep niet-werkende jongeren nam dus af, met 0,3%. De groep niet-werkende 15- tot 24-jarigen was een stuk groter dan de groep werkende jongeren, omwille van het grote aantal niet-beroepsactieve jongeren. Veel van deze jongeren waren nog schoolgaand. In 2021 nam het aantal werkzoekenden met één derde toe, terwijl het aantal niet-beroepsactieve jongeren met 2% afnam. De procentuele toename was bij de werkloze jongeren veel groter, omdat het in absolute aantallen om een enigszins beperkte groep ging. De groep niet-beroepsactieve jongeren was in Vlaanderen veertien keer groter dan de groep werkloze jongeren.

Tabel 8: Evolutie in de arbeidsmarktsituatie van jongeren (15- tot 24-jarigen) | Vlaams Gewest, 2019-2021

	2019-2020	2020-2021	2019-2021
Werkend	-12,5%	+3,3%	-9,6%
<i>Vast contract</i>	<i>-12,2%</i>	<i>-4,3%</i>	<i>-15,9%</i>
<i>Tijdelijk contract</i>	<i>-16,3%</i>	<i>+15,4%</i>	<i>-3,4%</i>
Niet-werkend	+6,9%	-0,3%	+6,6%
<i>Werkzoekend</i>	<i>+1,4%</i>	<i>+33,3%</i>	<i>+35,1%</i>
<i>Niet-beroepsactief</i>	<i>+7,2%</i>	<i>-2,0%</i>	<i>+5,0%</i>

Noot: In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 9: Aandeel (%) jongeren naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021

	15-24 jarigen		15-64 jarigen	
	2020	2021*	2020	2021*
Statuut				
Werkend	29,2	29,9	69,4	70,0
Werkloos	3,5	4,7	2,5	2,9
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>nb</i>	<i>nb</i>	<i>25,5</i>	<i>26,3</i>
Niet-beroepsactief	67,3	65,4	28,1	27,2
Geslacht				
Man	51,1	51,1	50,4	50,4
Vrouw	48,9	48,9	49,6	49,6
Geboorteland				
Geboren in België	91,5	91,4	85,8	85,6
Geboren in EU-27 (excl. België)	3,7	3,9	5,6	5,7
Geboren buiten EU-27	4,8	4,7	8,6	8,8
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	6,1	4,2	14,3	14,4
Zonder arbeidshandicap	93,9	95,8	85,7	85,6

Noot: *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

5. NEET-jongeren

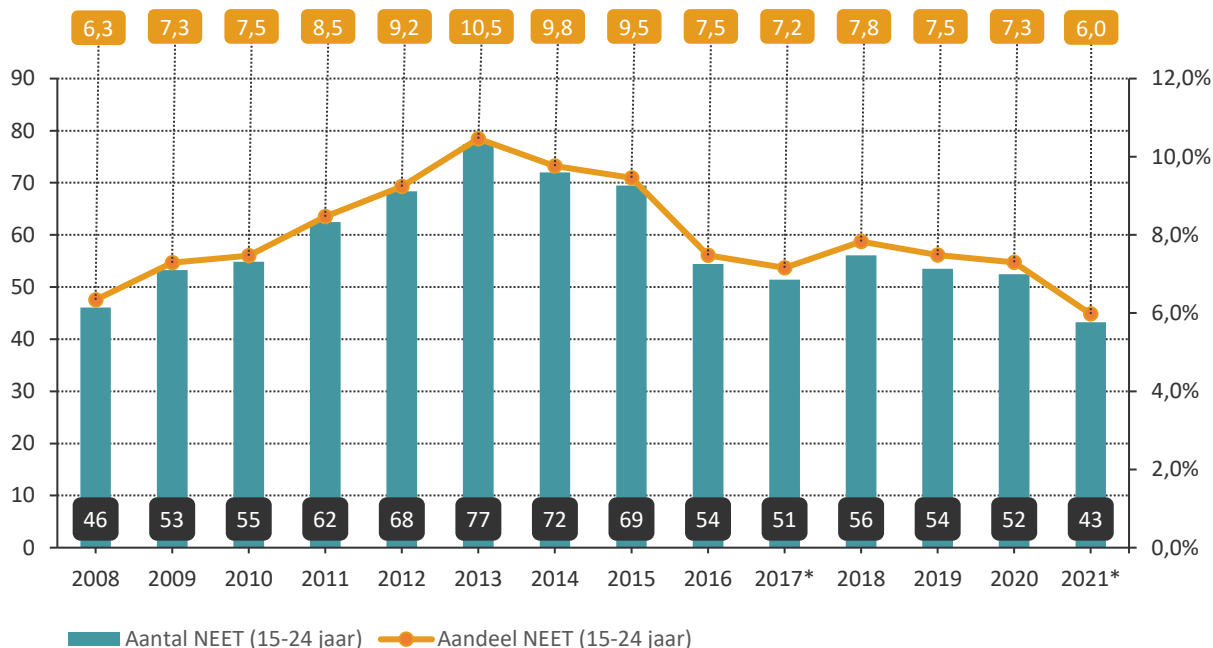
AUTEURS: Ines PENDERS EN Sarah VANSTEENKISTE

Aandeel in de bevolking

Na het hoofdstuk over de arbeidsmarktsituatie van jongeren in zijn geheel, gaan we in dit hoofdstuk dieper in op de situatie van de NEET-jongeren. NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) zijn jongeren die niet aan het werk zijn en geen onderwijs of opleiding volgen maar hiervoor wel in aanmerking komen. Achtereenvolgens bespreken we de samenstelling van deze groep, de evolutie en omvang van de NEET-jongeren en hun afstand tot de arbeidsmarkt.

Een belangrijke indicator om het aandeel NEET-jongeren te monitoren, is de NEET-ratio. De NEET-ratio drukt uit hoeveel NEET-jongeren er zijn in relatie tot het totale aantal jongeren. De klassieke leeftijdsafbakening van deze ratio is 15 tot 24 jaar, overigens de afbakening waar we ons in dit hoofdstuk in de eerste plaats op concentreren. In bepaalde gevallen bekijken we ook de grotere groep 15- tot 29-jarigen en de subgroep 25 tot 29 jaar. De grotere aantallen in het geval van de leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar maken betere of specifieke analyses van deze doelgroep mogelijk.

Tabel 11 aan het einde van dit hoofdstuk geeft een indicatie van het profiel van de NEET-jongeren. Wanneer we kijken naar de huidige kenmerken van de NEET-jongeren tussen de 15 en 24 jaar, valt vooral op dat mannen oververtegenwoordigd zijn bij de NEET-jongeren (57,0%) in vergelijking met hun aandeel in de totale jongerenbevolking (51,1%). Deze hoger dan gemiddelde aanwezigheid van mannen is ook relatief sterk toegenomen de afgelopen jaren, in 2019 bedroeg hun aandeel nog 53,0%. Daarnaast zijn NEET-jongeren ook vaker middengeschoold: 47,6% versus 42,7% in de totale jongerenpopulatie. Dit aspect komt nog uitgebreider aan bod in het onderdeel over de NEET-ratio naar achtergrondkenmerken. Bij de oudere NEET-groep, van 25 tot 29 jaar, vinden we naast een sterkere vertegenwoordiging van middengeschoolden (41,1% tegenover 36,3% in de totale populatie in die leeftijdsgroep) ook een sterkere aanwezigheid van kortgeschoolden terug (35,1% ten opzichte van 9,0%). Door te kleine aantallen moeten we voor de overige achtergrondkenmerken naar de leeftijdsgroep 15 tot 29 jaar kijken; zij zijn beduidend vaker buiten België geboren, en dan vooral buiten de EU-27 (17,1% versus 6,4% in de totale jongerenpopulatie). Daarenboven ervaren ze vaker hinder door een arbeidshandicap (22,4% versus 5,2% in de totale jongerenpopulatie).

Figuur 17: Aantal (x 1000) en aandeel (%) NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2008-2021

Noot: *in 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Figuur 17 toont de evolutie van de NEET-ratio voor de leeftijdsgroep 15 tot 24 jaar van 2008 tot en met 2021. Omdat in 2017 en 2021 de EAK grondig gewijzigd is, moeten evoluties met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Op basis van de cijfers van 2020 kwamen we in het vorige trendrapport tot de vaststelling dat de COVID-19-pandemie geen opwaartse druk leek uit te oefenen op de NEET-ratio in het jaar dat de pandemie uitbrak. Dat lijkt ook het geval te zijn voor 2021: met een NEET-ratio van 6,0% bereikt de evolutie een laagtepunt. Deze ratio komt overeen met ongeveer 43 000 jongeren tussen de 15 en 24 jaar die geen betaalde arbeid hebben verricht tijdens de referentieweek, noch deelnamen aan onderwijs of opleiding gedurende de referentiemaand. In veertien jaar was het aantal en aandeel NEET nooit lager. Dat is opmerkelijk aangezien het eerdere verloop van de NEET-ratio duidde op de gevoeligheid van NEET-jongeren voor conjunctuurschommelingen. Zo steeg het aantal NEET-jongeren fors na de financieel-economische crisis van 2008-2009. Deze stijging kwam pas tot een einde in 2013. Sindsdien vertoont de NEET-ratio, met uitzondering van het jaar 2018, een dalende trend. Deze daling gaat hand in hand met een toegenomen aandeel jongeren dat onderwijs volgt of deelneemt aan een opleiding: van 66,1% in 2013 naar 76,3% in 2021 voor 15- tot 24-jarigen. Ook het aandeel werkende jongeren is licht gestegen tussen 2013 (27,7%) en 2019 (33,4%). De laatste twee jaren zakte dat percentage wel weer tot net onder de 30%. De conjunctuurgevoeligheid kwam in 2020 wel nog terug voor de 25- tot 29-jarige NEET-jongeren, maar na de stijging in het eerste pandemiejaar (van 10,6% naar 11,5%), stellen we nu ook voor de oudere NEET-groep een daling van de NEET-ratio vast in 2021 (10,3%). Enkel in 2008 lag het aandeel NEET-jongeren voor deze leeftijdscategorie nog lager, namelijk op 9,9%.

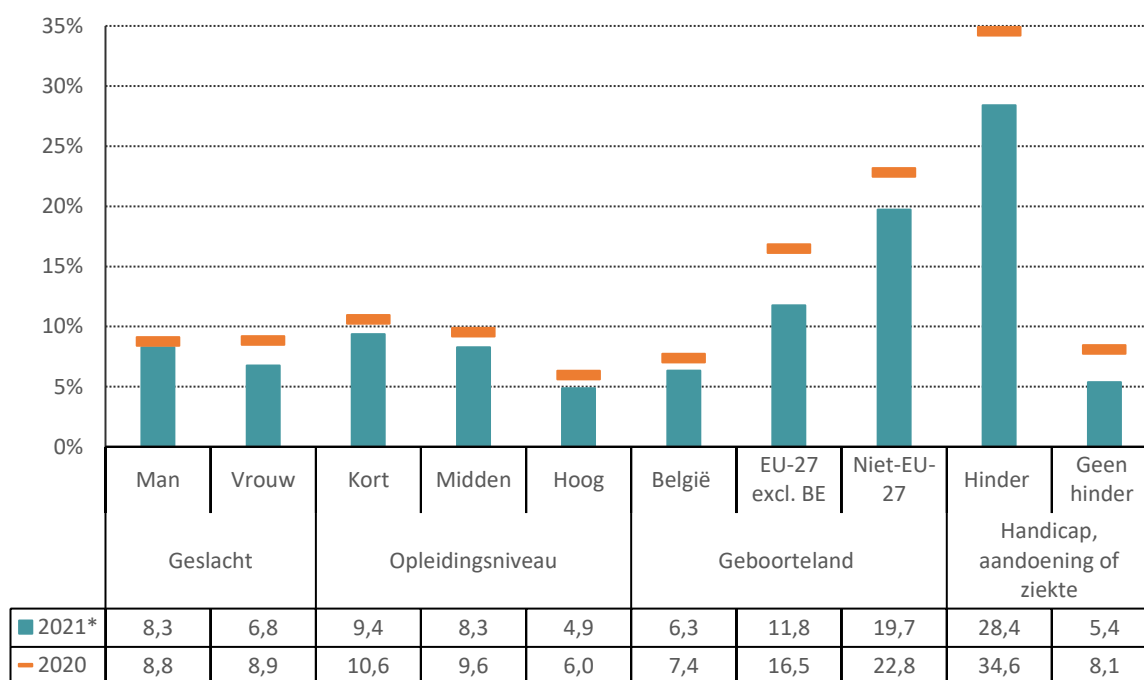
Een belangrijke indicator voor de arbeidsmarktsituatie van jongeren is de jeugdwerkloosheidsgraad. Wanneer we deze naast de NEET-ratio leggen (voor 15 tot 24 jaar), dan zien we grafieken die tot voor kort een redelijk gelijkaardig patroon vertonen. Echter, en dit is

opvallend, sinds 2019 is de jeugdwerkloosheidsgraad in stijgende lijn (van 9,5% in 2019 naar 13,5% in 2021, zie ook Figuur 15 in het hoofdstuk over jongeren) terwijl de NEET-ratio in diezelfde periode daalt in het Vlaamse Gewest. Dit lijken twee evoluties die elkaar op het eerste zicht tegenspreken. Toch is dit niet het geval. Deze vaststelling duidt erop dat we onder de jongeren een hoger aandeel werklozen tellen in de laatste jaren. Ook binnen de NEET-jongeren merken we een toename van het deel werklozen (zie Tabel 10 en de bijhorende analyse over de afstand van NEET-jongeren tot de arbeidsmarkt). Tegelijk is er echter ook een sterke daling van het aandeel niet-beroepsactieven binnen de NEET. Omdat de daling in niet-beroepsactieven meer uitgesproken is dan de stijging van werkloze NEET, is de totale NEET-populatie afgenomen (in aantallen en percentages).

NEET-ratio naar achtergrondkenmerken

In Figuur 18 berekenen we voor verschillende socio-demografische kenmerken de NEET-ratio. We splitsen de NEET-ratio op naar geslacht, opleidingsniveau, geboorteland en het hebben van een handicap, aandoening of ziekte. In de vorige edities van dit trendrapport (2020, 2021) rapporteerden we cijfers voor de leeftijdscategorie 15 tot 24 en vergeleken we het meest recent beschikbare jaar met het jaar daarvoor. Omwille van te kleine celaantallen bij enkele achtergrondkenmerken bij 15- tot 24-jarigen, opteren we er in deze editie voor om de analyse voor de 15- tot 29-jarigen uit te voeren. Het opvallendste verschil vinden we bij handicap. Van de personen die hinder ondervinden door handicap, aandoening of ziekte is iets minder dan drie op de tien NEET (28,4%), wat vijf keer zo hoog is in vergelijking met de personen die geen hinder ervaren (5,4%). Deze kloof is licht gestegen ten opzichte van vorig jaar. Ook bij geboorteland zien we grote verschillen. Bij jongeren die geboren zijn in België is 6,3% NEET terwijl de NEET-ratio bij personen geboren buiten de EU-27 met 19,7% veel hoger ligt. Wie geboren is in de EU-27 exclusief België kent een NEET-ratio die daartussen ligt, namelijk 11,8%. Omdat leeftijd een belangrijke rol speelt bij onderwijsniveau, analyseren we de NEET-ratio's voor de subleeftijdscategorieën (niet in de figuur). Bij de NEET-ratio bij kortgeschoolde 25- tot 29-jarigen vinden we een uitschieter. Met 40,4% is de NEET-ratio bij kortgeschoolden maar liefst negen keer groter ten opzichte van de hogeschoolden (4,5%). In 2020 was deze kloof nog een flink stuk kleiner (met respectievelijk 34,6% ten opzichte van 6,1% iets minder dan zes keer zo groot). Voor 15- tot 24-jarigen is de NEET-ratio uitzonderlijk hoger voor middengeschoolden (6,7%) dan voor kortgeschoolden (5,5%) in 2021 terwijl in vorige jaren de ratio's voor kort- en middengeschoold ongeveer gelijk waren. Het groot aandeel kortgeschoolde jongeren dat jonger is dan 18 jaar en dus leerplichtig is, speelt hierbij een rol. Een mogelijke verklaring voor de stijging kan te vinden zijn in de wijziging van de leeftijdssamenstelling van de NEET-groep tussen 15 en 24 jaar. We stellen namelijk een daling vast van het aandeel personen jonger dan of gelijk aan 18 jaar in 2021 ten opzichte van de voorgaande jaren. Tot slot, in 2020 was de NEET-ratio voor beide geslachten (15 tot 29 jaar) nog ongeveer van dezelfde grootorde (8,8% bij mannen en 8,9% bij vrouwen), maar in 2021 wijzigt deze verhouding in het nadeel van de mannen (respectievelijk 8,3% en 6,8%). Beide ratio's zijn wel gedaald op jaarbasis.

Figuur 18: NEET-ratio (%) volgens socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2020 en 2021

Noot: *Omwille van de herziening van de EAK vragenlijst moeten evoluties tussen 2020 en 2021 met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Afstand tot de arbeidsmarkt

Tabel 10: Huidige arbeidsmarktpositie van NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-24 jaar, 2020 en 2021

	2020		2021*	
	Aantal	%	Aantal	%
Werkloos	16 300	31,1	17 900	41,3
Niet-beroepsactief	36 100	68,9	25 400	58,7
<i>Met arbeidswens</i>	<i>10 800</i>	<i>20,5</i>	<i>6 900</i>	<i>15,9</i>
<i>Zonder arbeidswens</i>	<i>25 400</i>	<i>48,4</i>	<i>18 500</i>	<i>42,8</i>
Totaal	52 400		43 300	

Noot: *Omwille van de herziening van de EAK vragenlijst moeten evoluties tussen 2020 en 2021 met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

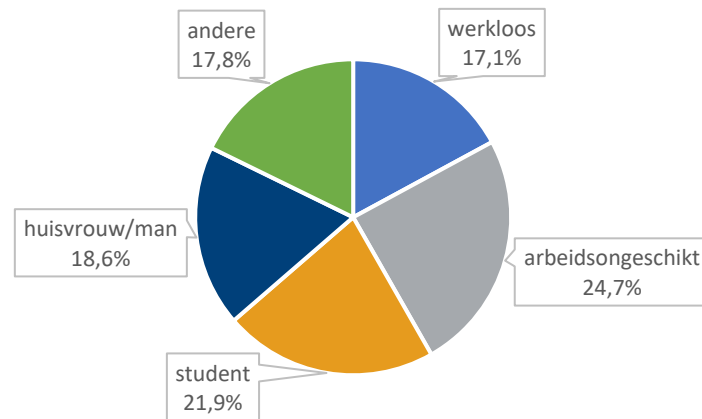
De positie op en de afstand tot de arbeidsmarkt brengen we in kaart aan de hand van verschillende indicatoren. In eerdere analyses (zie de vorige edities van dit trendrapport (2020, 2021), maar ook Penders, De Graeve en Vansteenkiste (2020) en Scholiers en Herremans (2016)) is reeds aangetoond dat dé NEET-jongere niet bestaat, er is met andere woorden veel heterogeniteit in deze groep. Zo staat niet elke NEET-jongere even dichtbij of veraf van de arbeidsmarkt. De

eerste indicator die in dit onderdeel aan bod komt is de objectieve huidige arbeidsmarktpositie van de NEET-jongeren. We delen de NEET-jongeren op in drie groepen: werkloze NEET, niet-beroepsactieve NEET met arbeidswens en niet-beroepsactieve NEET zonder arbeidswens. In 2021 is 41,3% van de 15- tot 24-jarige NEET-jongeren werkloos. Zij kennen de kleinste afstand tot de arbeidsmarkt want ze stellen zich beschikbaar voor werk en zijn bovendien actief op zoek naar werk. Niet-beroepsactieven voldoen aan geen van beide voorwaarden en worden daarom een grotere afstand tot de arbeidsmarkt toegedicht. Binnen de groep van niet-beroepsactieven kunnen we nog een onderscheid maken tussen zij die een betaalde job wensen (met arbeidswens) en zij die deze motivatie ontbreken (zonder arbeidswens). Van de totale groep 15- tot 24-jarige NEET drukt 42,8% geen arbeidswens uit. De groep van niet-beroepsactieven met arbeidswens is met 15,9% een flink stuk kleiner, zowel ten opzichte van het aandeel zonder arbeidswens in 2021 als het aandeel met arbeidswens een jaar eerder (toen 20,5%). Omdat zij wel wensen te werken, maar nog niet actief zoeken of zich niet meteen beschikbaar opstellen voor de arbeidsmarkt, wordt hen een iets grotere afstand tot de arbeidsmarkt toegedicht dan de werkloze NEET. Ongeveer 60% van de NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar in Vlaanderen is anno 2021 dan wel niet-beroepsactief, toch geeft 57,2% daarvan wel aan op zoek te zijn naar werk of werk te wensen.

Bij de 15- tot 24-jarigen stellen we een opmerkelijke stijging vast van het aandeel werkloze NEET. Omdat de EAK-vragenlijst is hervormd in 2021 (de definities van werkgelegenheid en werkloosheid in het bijzonder), is de nodige voorzichtigheid geboden bij vergelijkingen met oudere jaren. In 2019 en 2020 was ongeveer 30% van deze NEET-groep werkloos. In 2021 gaat het om iets meer dan 40%. Een potentiële verklaring hiervoor is dat NEET-jongeren, als ze werk vinden, vaak als uitzendkracht aan de slag gaan (De Graeve, Vansteenkiste, De Cuyper & Delva, 2022). De uitzendsector is een van de sectoren die sterk te lijden had onder de COVID-19-pandemie. In 2021 kende de uitzendsector dan wel een relatief sterk herstel, toch was het precrisisniveau nog niet bereikt. Verder werken jongeren in het algemeen vaker in conjunctuurgevoelige sectoren (zoals de horeca) en gaan vaker aan de slag met tijdelijke contracten (+15,4% in 2021 ten opzichte van 2020, zie hoofdstuk over jongeren), wat ook kan bijgedragen hebben aan het hoger aandeel werklozen in 2021. Desalniettemin is het belangrijk om ook de methodologische EAK-wijzigingen van 2021 hier in het achterhoofd te houden. De tijd zal moeten uitwijzen of de wijziging van de verhouding werklozen-niet-beroepsactieven bij de NEET-jongeren in 2021 voornamelijk methodologisch van aard is geweest of niet.

Om te weten hoe de afstand tussen jongeren in een NEET-situatie en de arbeidsmarkt verkleind kan worden, is het belangrijk om te achterhalen wat die afstand juist inhoudt. Bovenstaande benadering is een objectieve maar erg statische manier om naar dit concept te kijken. Een recent Over.Werk-artikel van De Graeve, Vansteenkiste, De Cuyper en Delva (2022), op basis van een uitgebreider rapport, biedt een meer dynamische kijk op hoe die complexe afstand tot stand komt en evolueert. Daarvoor interviewden de onderzoekers 23 jongerenbegeleiders die jongeren aan de hand van activeringsprocessen ondersteunen in hun zoektocht naar werk. Uit deze interviews blijkt enerzijds dat jongeren in een NEET-situatie door diverse onvervulde randvoorwaarden een afstand tot de arbeidsmarkt ervaren en dat anderzijds de arbeidsmarkt door het opwerpen van diverse drempels een afstand tot de jongere creëert. Afstand is dus een wederzijds begrip.

Figuur 19: Zelf-gepercipieerde socio-economisch statuut van niet-beroepsactieve NEET-jongeren | Vlaams Gewest, 15-29 jaar, 2021

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In Figuur 19 analyseren we de samenstelling van de niet-beroepsactieve NEET-jongeren op basis van het sociaaleconomisch statuut dat zij zichzelf toeschrijven. We richten ons hier op de 15- tot 29-jarige NEET-jongeren omdat we door te kleine aantallen bij de klassieke leeftijdsafbakening 15 tot 24 jaar bijna geen betrouwbare uitspraken kunnen doen over de zelf gepercipieerde socio-economische status. Met deze analyse willen we te weten komen of er toch nog een opleidings- of vormingsperspectief aanwezig is bij de NEET-jongeren die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt lijken te hebben op basis van hun objectieve arbeidsmarktpositie. Dat is effectief het geval: iets meer dan een vijfde (21,9%) omschrijft zichzelf als leerling of student. Daarnaast beschouwt 24,7% van de 15- tot 29-jarige niet-beroepsactieve NEET zichzelf als arbeidsongeschikt, 17,1% als werkloos en 18,6% als huisman of -vrouw. Leeftijd speelt zeker een rol bij het zelf-gepercipieerde socio-economische statuut. Bij de oudere leeftijdscategorie van 25 tot 29 jaar bijvoorbeeld liggen de percentages van arbeidsongeschikt (30,4%) en huisman of -vrouw (26,7%) hoger terwijl we over leerling of student geen betrouwbare uitspraken kunnen doen. Bij de 15- tot 24-jarigen springt het percentage dat zichzelf omschrijft als leerling of student er dan weer uit: 39,9% ziet zichzelf als student. Het kan in dat geval gaan om jongeren die nog een vervolgopleiding op het oog hebben, even een pauze inlassen vooraleer ze de arbeidsmarkt betreden of jongeren die niet of maar sporadisch naar de les gaan. In 2020 ging het nog om iets meer dan de helft van de NEET-jongeren tussen 15 en 24 jaar.

We ronden dit hoofdstuk af met de vraag of de NEET-jongeren ooit al betaalde arbeid hebben verricht. In totaal heeft ongeveer een derde (34,6%) van de 15- tot 24-jarige NEET-jongeren ooit al gewerkt. Dit percentage ligt iets hoger in vergelijking met de vorige jaren. Werkloze NEET geven veel vaker dan niet-beroepsactieve NEET aan dat ze reeds een job hebben gehad, respectievelijk 43,0% in vergelijking met 28,8%. Met de vernieuwde EAK-bevraging in 2021 kunnen we nu ook uitspraken doen over het type van werkervaring: van de NEET-populatie tussen 15 en 24 jaar gaat het in 2021 bij 11,5% om een job die korter was dan drie maanden. In 23,2% van de gevallen ging het om een job met meer continuïteit en jobzekerheid: de job (of tenminste één job) duurde langer dan drie maanden. Voor de 25- tot 29-jarige NEET stellen we vast dat het aandeel zonder werkervaring een flink stuk lager ligt dan de jongere NEET (45,1% in vergelijking met 65,4%).

Socio-demografische kenmerken

Tabel 11: Aandeel (%) NEET-jongeren naar socio-demografische kenmerken en leeftijd | Vlaams Gewest, 2020-2021

2020	NEET-jongeren			Totaal		
	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar
Geslacht						
Man	56,0	44,5	50,6	51,1	50,3	50,8
Vrouw	44,0	55,5	49,4	48,9	49,7	49,2
Onderwijsniveau						
Kortgeschoold	45,2	31,0	38,5	44,2	10,3	32,0
Middengeschoold	41,0	41,2	41,1	38,7	36,7	38,0
Hooggeschoold	13,8	27,8	20,4	17,1	53,0	30,0
Geboorteland						
Geboren in België	84,7	63,6	74,8	91,5	84,8	89,1
Geboren in EU-27 (excl. België)	nb	nb	7,8	3,7	5,0	4,2
Geboren buiten EU-27	9,9	25,8	17,4	4,8	10,2	6,7
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	20,7	24,6	22,4	6,1	6,8	6,4
Zonder arbeidshandicap	79,3	75,4	77,6	93,9	93,2	93,6

2021*	NEET-jongeren			Totaal		
	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar	15-24 jaar	25-29 jaar	15-29 jaar
Geslacht						
Man	57,0	54,7	55,9	51,1	50,4	50,9
Vrouw	43,0	45,3	44,1	48,9	49,6	49,1
Onderwijsniveau						
Kortgeschoold	36,0	35,1	35,6	39,5	9,0	28,6
Middengeschoold	47,6	41,1	44,4	42,7	36,3	40,4
Hooggeschoold	16,4	23,9	20,0	17,8	54,8	31,0
Geboorteland						
Geboren in België	84,8	67,9	76,6	91,4	86,3	89,6
Geboren in EU-27 (excl. België)	nb	nb	6,3	3,9	4,1	4,0
Geboren buiten EU-27	nb	24,4	17,1	4,7	9,5	6,4
Arbeidshandicap						
Met arbeidshandicap	nb	27,0	22,4	4,2	7,0	5,2
Zonder arbeidshandicap	82,6	73,0	77,6	95,8	93,0	94,8

Noot: *In 2021 werd de EAK hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden; 'nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine cellaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

6. 55-plussers

AUTEURS: **Ruben DE SMET** EN **Sarah VANSTEENKISTE**

Aandeel in de bevolking

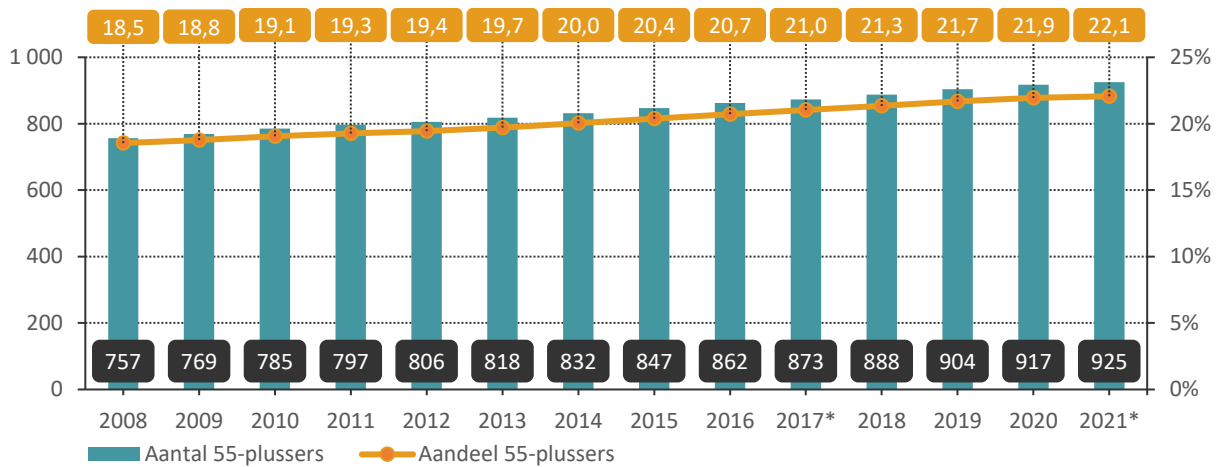
De vergrijzing van de Vlaamse bevolking op beroepsactieve leeftijd zette zich in 2021 verder door. Sinds 2008 kwamen er meer dan 168 000 55-plussers bij, waardoor hun aandeel in de bevolking toenam van 18,5% in 2008 tot 22,1% in 2021 (Figuur 20). Volgens de projecties van het Federaal Planbureau zal het aandeel 55-plussers nog tot en met 2024 verder toenemen, om daarna tot 2071 rond de 20% te blijven schommelen.³

In de periode 2008-2021 nam het aandeel 55- tot 59-jarigen (+1,8 procentpunten) iets sterker toe dan het aandeel 60- tot 64-jarigen (+1,7 procentpunten). Vanaf 2017 zien we echter wel een lichte vergrijzing binnen de groep 55-plussers optreden. In 2021 nam het aandeel 60-plussers binnen de Vlaamse bevolking nog iets verder toe ten opzichte van een jaar eerder (+0,1 procentpunten), terwijl het aandeel 55- tot 59-jarigen stabiel bleef (+0,0 procentpunten). Op basis van cijfers van het Federaal Planbureau zou de verdere vergrijzing van de 55-plussers zich nog doorzetten tot en met 2032 (Federaal Planbureau, 2022). Op dat moment zou 51,5% van de 55-plussers 60- tot 64-jaar zijn, 3,7 procentpunt hoger ten opzichte van 2021.

Wanneer we kijken naar de huidige kenmerken van de 55-plussers valt vooral de hogere proportie kortgeschoolden op (26,1%) in vergelijking met de totale bevolking (15,9%). Deze hoger dan gemiddelde aanwezigheid van kortgeschoolden binnen de 55-plussers neemt wel in sneltempo af: in 2020 lag het aandeel kortgeschoolde 55-plussers nog +3,1 procentpunten hoger (op 29,1%), tien jaar geleden was zelfs nog 44,0% kortgeschoold. Daarnaast zijn 55-plussers ook beduidend vaker in België geboren (89,5% ten opzichte van 85,6%) en hebben ze vaker een arbeidshandicap (25,4% ten opzichte van 14,4%) (zie Tabel 12 aan het einde van dit hoofdstuk).

³ Bevolkingsvooruitzichten 2021-2070. (2022). [Dataset]. Geraadpleegd van https://www.plan.be/databases/data-35-nl-bevolkingsvooruitzichten_2021_2070

Figuur 20: Aantal (x 1000) en aandeel (%) 55-plussers in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2008-2021

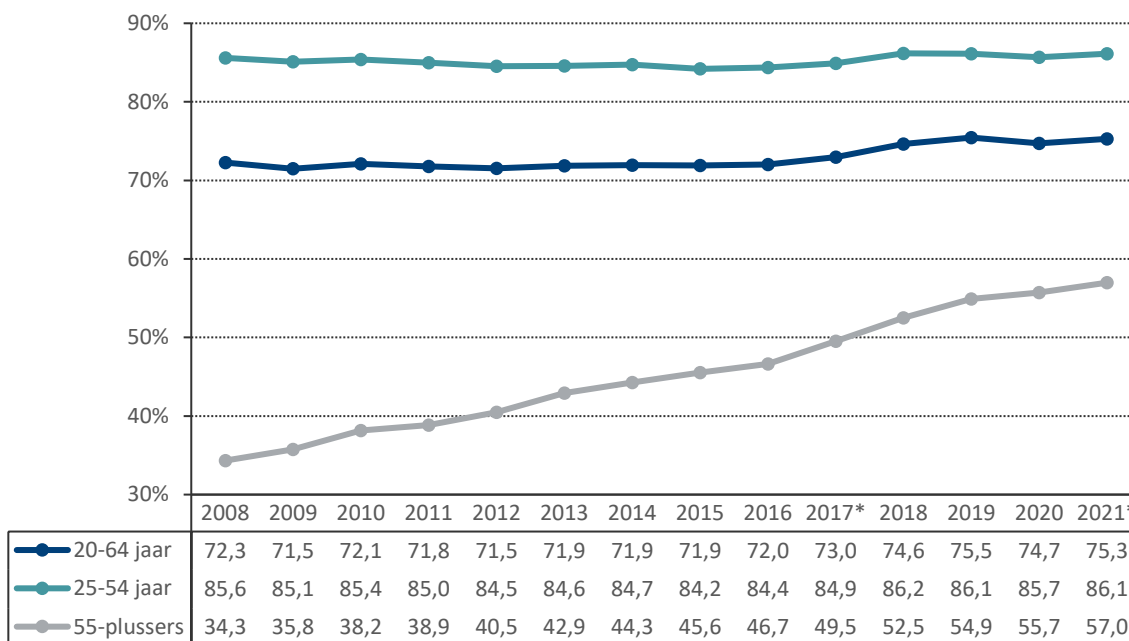
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

De werkzaamheidsgraad van de 55-plussers nam de afgelopen decennia continu toe, een groei die zich ook heeft doorgezet in crisistijden. Tijdens de kredietcrisis werd tussen 2008 en 2009 een groei met +1,4 procentpunten vastgelegd, terwijl de werkzaamheidsgraad bij de 25- tot 54-jarigen met 0,5 procentpunten afnam. Ook de COVID-19-pandemie doet de groei bij de 55-plussers niet stikken, met een verdere toename van de werkzaamheidsgraad in 2020 tot 55,7% (+0,8 procentpunten) en in 2021 (+ 1,2 procentpunten) tot 57,0%. Hiermee ligt de jaargroei sinds de COVID-19-pandemie (+1,0 procentpunten per jaar) wel lager dan de gemiddelde jaargroei tussen 2017 en 2019 (+2,7 procentpunten), maar wel beduidend hoger dan bij de 25- tot 54-jarigen. Deze werden over de laatste twee jaar geconfronteerd met een nulgroei.

Figuur 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

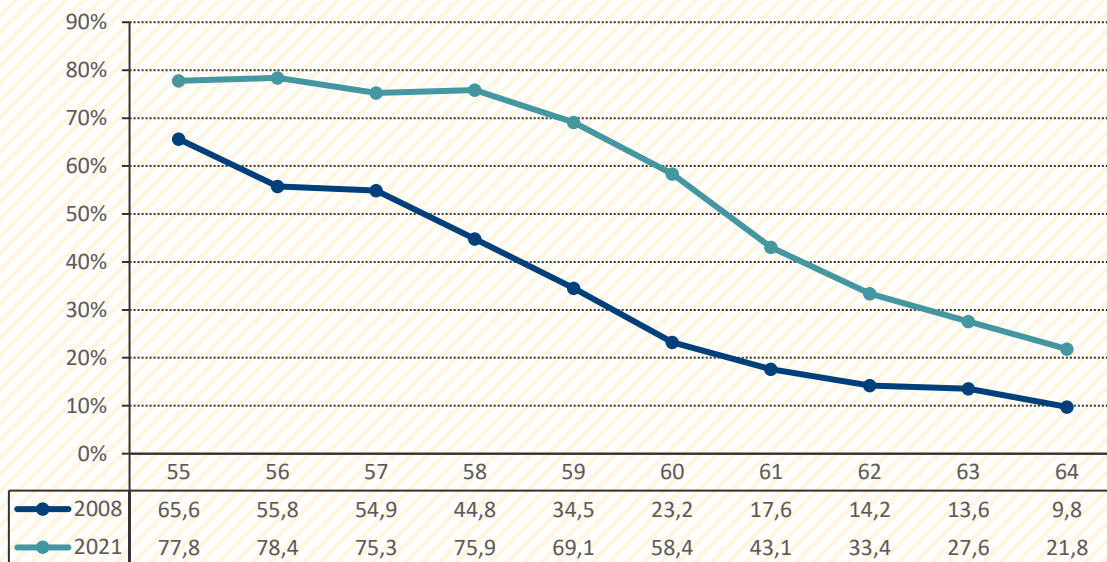
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Dertien jaar van continue groei heeft de generatiekloof op vlak van werkzaamheid in Vlaanderen dan wel fors verkleind, hij blijft wel bijzonder groot. In 2021 ligt de werkzaamheidsgraad bij 55-plussers nog steeds -29,1 procentpunten lager dan deze bij 25- tot 54-jarigen. Tegelijk werd de kloof hiermee met 43,2% gereduceerd ten opzichte van 2008, toen de kloof maar liefst 51,3 procentpunten bedroeg.

Focus:**Evolutie werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar**

Wanneer we kijken naar de werkzaamheidsgraad per leeftijdsjaar, stellen we vast dat niet enkel het algehele niveau van de werkzaamheidsgraad is gestegen. Ook het verloop is duidelijk gewijzigd tussen 2008 en 2021. Terwijl in 2008 er nog een bijna continue dalende lijn was vanaf het 55ste levensjaar, blijft de werkzaamheidsgraad nu op een relatief hoog niveau tot de leeftijd van 58 jaar (75,9%). De eerste duidelijke afname (op 59 jaar met -6,8 procentpunten) vindt hiermee net voor de vroegst mogelijke pensioenleeftijd plaats (60 jaar bij een loopbaan van 44 jaar). De grootste afnames zijn uiteindelijk terug te vinden vanaf men de leeftijd van 60 jaar of 61 jaar bereikt (respectievelijk -10,7 procentpunten en -15,3 procentpunten ten opzichte van het vorige levensjaar).

Figuur 22: Werkzaamheidsgraad (%) 55-plussers per leeftijdsjaar | Vlaams Gewest, 2008-2021

Noot: In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

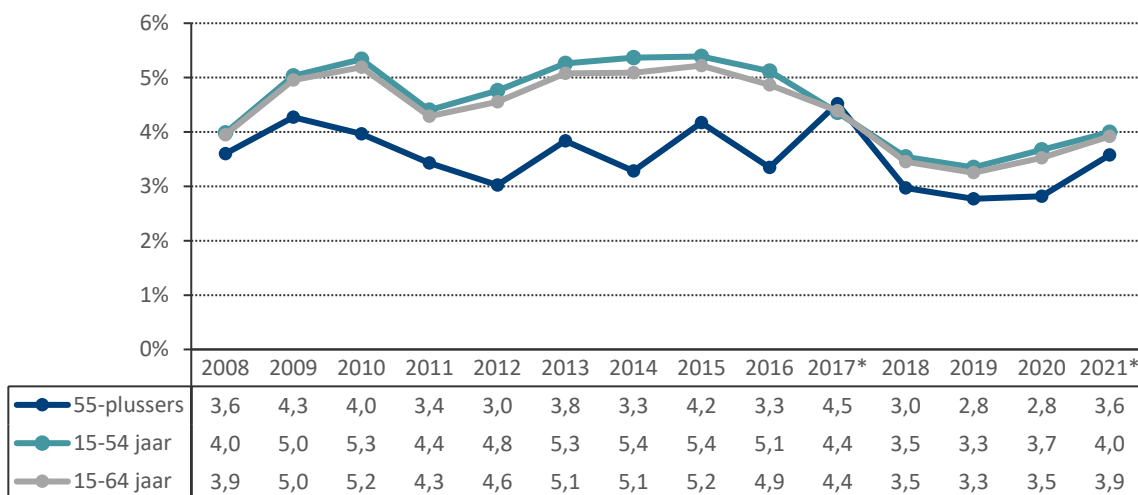
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Figuur 23 illustreert het vrij volatiele karakter van de werkloosheidsgraad van 55-plussers doorheen de jaren. De sterke toename in 2009 ten gevolge van de kredietcrisis, werd gevolgd door een stelselmatige afname tot en met 2012. Daarna volgde tot en met 2017 een periode met een eerder wisselend verloop, waarbij nieuwe toenames telkens werden opgevolgd door gelijkmatige afnames, mogelijks spelen hier toevalsfluctuaties een rol.

Vanaf 2018 leek dit schommelend patroon doorbroken te worden, zelfs de COVID-19-crisis zorgde aanvankelijk niet voor een opwaartse druk bij de 55-plussers. In 2021 lijken de 55-plussers de dans echter niet te ontspringen, met een stijging van de werkloosheidsgraad tot 3,6%. Hiermee ligt de werkloosheidsgraad nog slechts 0,4 procentpunten lager in vergelijking met de groep van 15- tot 54-jarigen, het kleinste verschil sinds 2017. Door de in 2021 doorgevoerde hervorming van de EAK (zie ook hoofdstuk methodologie) dient dit cijfer evenwel met enige omzichtigheid benaderd te worden. Zo worden onder andere personen die reeds langer dan drie maanden ononderbroken tijdelijk werkloos zijn niet langer tot de werkenden gerekend. Toch zien we wanneer we rekening houden met deze herclassificatie van langdurige tijdelijke werklozen nog steeds een toename van de werkloosheidsgraad tot 3,4%.

Figuur 23: Werkloosheidsgraad (%) 55-plussers | Vlaams gewest, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

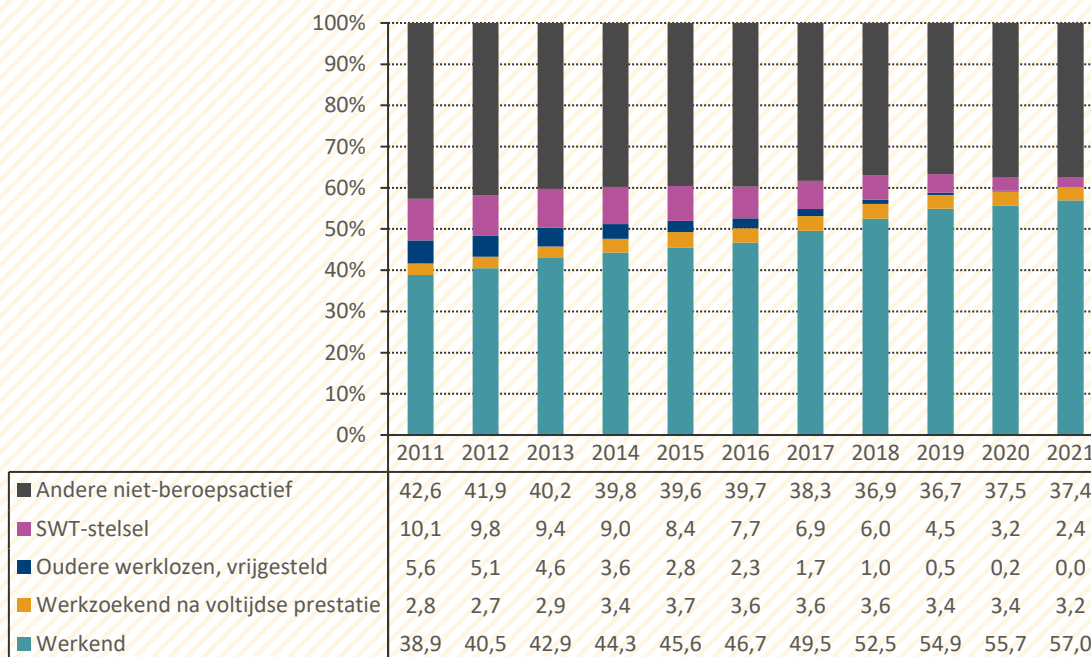

Focus:

Uittredestatuten

Het is belangrijk om bij het bestuderen van de werkloosheidsgraad van 55-plussers ook rekening te houden met de bredere context van de eindeloopbaan. Werklozen ouder dan 55 jaar kunnen onder bepaalde voorwaarden immers ook de stap naar niet-beroepsactiviteit zetten, bijvoorbeeld door het verkrijgen van een vrijstelling van inschrijving als werkzoekende. Daarnaast bestaat ook nog steeds het Stelsel van Werkloosheid met bedrijfsToeslag (SWT), waarbij personen aangepast beschikbaar moeten blijven. Hierbij zijn ze wel ingeschreven als werkzoekende, maar dient men niet noodzakelijk zelf actief naar werk te zoeken. Deze groep voldoet dus niet volledig aan de ILO-definitie van werklozen, namelijk het vertonen van actief zoekgedrag en het beschikbaar zijn voor werk. In de afgelopen jaren werden de toetredingsvoorwaarden voor deze stelsels echter gevoelig opgetrokken of werd het stelsel uitdovend gemaakt. Zo is het stelsel van vrijgestelde oudere werkloze in 2021 nagenoeg volledig gedecimeerd: terwijl er in 2011 nog 44 569 (5,6%) van de 55-plussers tot dit stelsel behoorden, is dit aantal in 2021 teruggelopen tot slechts 252 (0,03%). Ook het SWT-stelsel bevat nog slechts een fractie van hun oorspronkelijke aantal in 2011. In 2021 tellen we 21 872 SWT'ers (2,4%), of -7,7 procentpunten lager dan hun aandeel een decennium eerder. Zoals we bij de onderdelen rond de werkzaamheids- en werkloosheidsgraad reeds opmerkten, gaat dit voornamelijk gepaard met een duidelijke toename van het aantal werkende 55-plussers.

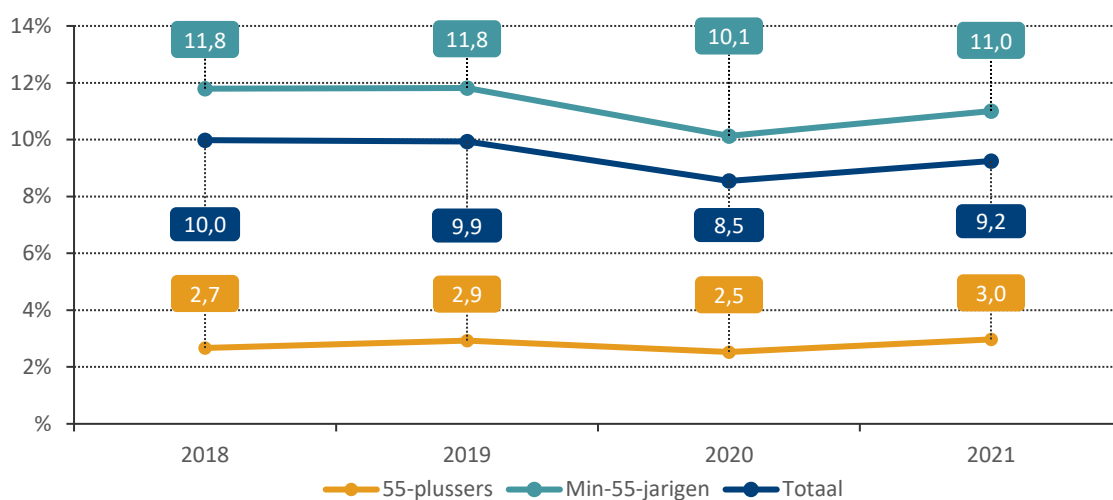
Figuur 24: Samenstelling van de populatie 55- tot 64-jarigen | Vlaams Gewest, 2011-2021

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis RVA, Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Er blijft een duidelijk verschil tussen de gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (wzw) ouder dan 55 jaar ten opzichte van de jongere leeftijdsgroepen (Figuur 25 en Figuur 26). Terwijl elke maand gemiddeld 11,0% van de wzw jonger dan 55 jaar de weg naar werk vinden, bedraagt dit bij de 55-plussers slechts 3,0%. Opvallend is dat het uitstroompercentage van de 55-plussers wel reeds zijn precrisisniveau heeft bereikt en dit zelfs licht overstijgt, terwijl bij de min-55-jarigen de uitstroom naar werk nog steeds 0,8 procentpunten lager ligt dan in 2019. Hiermee is de kloof tussen beiden licht afgenomen van -9,1 procentpunten in 2019 tot -8,0 procentpunten in 2021.

Figuur 25: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2018-2021

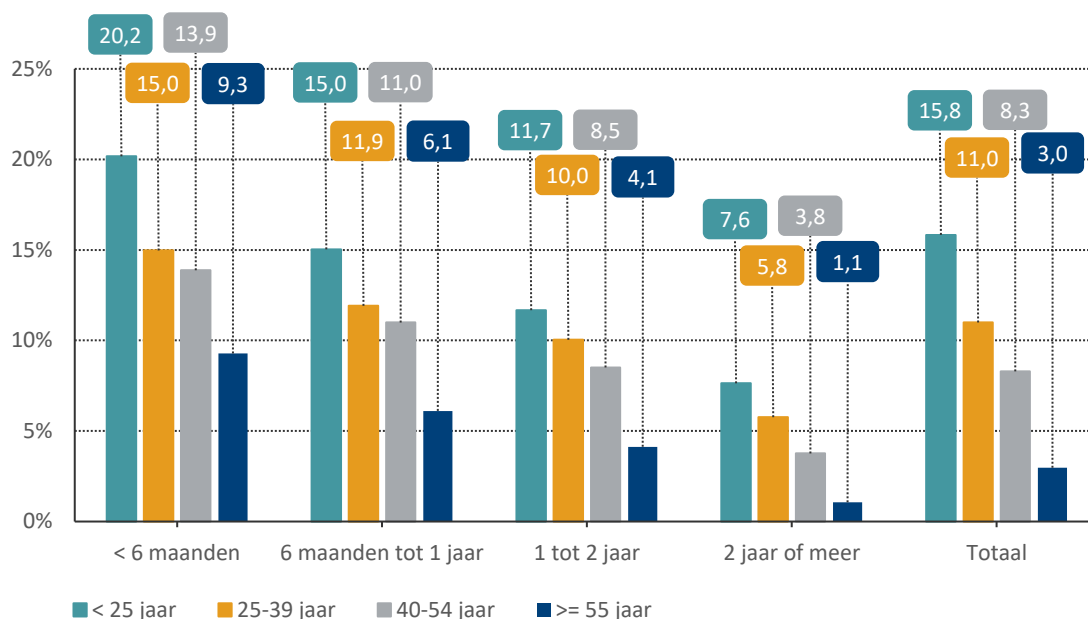

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis VDAB

Het verschil in uitstroom naar werk in vergelijking met de jongere leeftijdscategorieën wordt mede gedreven door het hoge aandeel langdurige werklozen bij de 55-plussers (43,8% in vergelijking met 26,3% voor 15- tot 64-jarigen; zie Tabel 12), gecombineerd met de duidelijk lagere uitstroomgraad van 55-plussers binnen de groep van langdurige werklozen. Zo ligt het uitstroompercentage van de 40- tot 54-jarigen wzw die minder dan zes maanden werkloos zijn slechts 1,5 maal hoger dan dit van de 55-plussers, wanneer we kijken naar de langdurige werklozen (twee jaar of meer) ligt het uitstroompercentage van deze groep daarentegen reeds 3,5 maal hoger dan bij de 55-plussers.

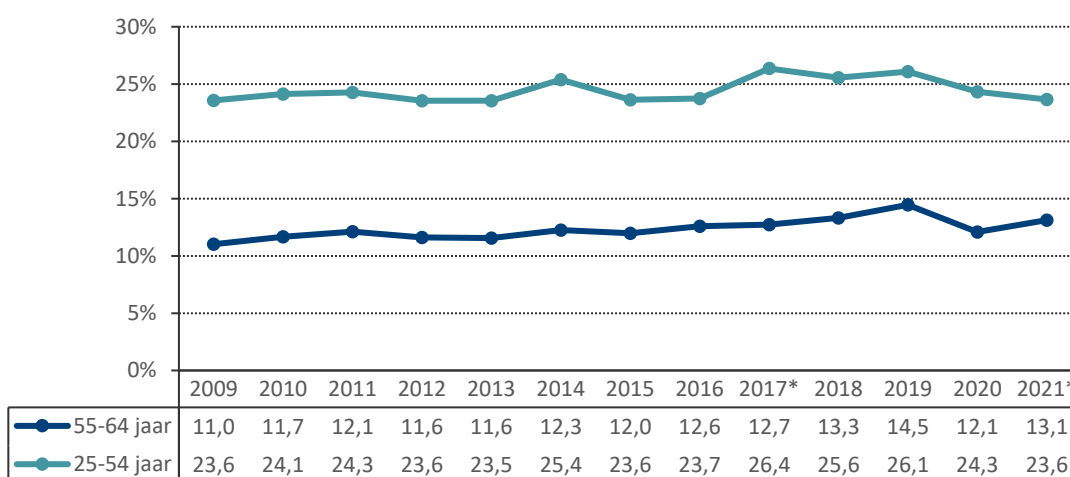
Figuur 26: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%), naar leeftijd en werkloosheidsduur | Vlaams Gewest, 2021

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis VDAB

Deelname aan opleiding

Figuur 27: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar leeftijd | Vlaams Gewest, 2009-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De opleidingsdeelname van 55-plussers lag de afgelopen jaren bijna continu in stijgende lijn: terwijl in 2009 nog 11,0% van de 55-plussers in het afgelopen jaar deelnam aan opleidingen, bedroeg dit in 2019 reeds 14,5% (Figuur 27). De COVID-19-crisis zorgt echter voor een duidelijke trendbreuk, met een terugval tot 12,1% (-2,4 procentpunten) in 2020. Bij de 25- tot 54-jarigen was deze daling iets minder groot (-1,8 procentpunten) tot 24,3%. In 2021 merken we wel het optreden van een licht herstel bij de 55-plussers (+1,0 procentpunten), terwijl bij de 25- tot 54-jarigen een verdere daling wordt geconstateerd (-0,7 procentpunten). De generatiekloof op vlak van opleidingsdeelname daalt hiermee tot zijn laagste niveau in de afgelopen 13 jaar. Tegelijk blijft een verschil van 10,5 procentpunt wel nog steeds uitgesproken.

Socio-demografische kenmerken

Tabel 12: Aandeel (%) 55-plussers naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021

	55-plussers		15-64 jarigen	
	2020	2021*	2020	2021*
Statuut				
Werkend	55,7	57,0	69,4	70,0
Werkloos	1,6	2,1	2,5	2,9
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>55,0</i>	<i>43,8</i>	<i>25,5</i>	<i>26,3</i>
Niet-beroepsactief	42,7	40,9	28,1	27,2
Geslacht				
Man	50,2	50,2	50,4	50,4
Vrouw	49,8	49,8	49,6	49,6
Onderwijsniveau^a				
Kortgeschoold	29,1	26,1	17,7	15,9
Middengeschoold	38,8	38,3	39,6	38,7
Hooggeschoold	32,0	35,7	42,7	45,4
Geboorteland				
Geboren in België	90,5	89,5	85,8	85,6
Geboren in EU-27 (excl. België)	4,3	4,4	5,6	5,7
Geboren buiten EU-27	5,2	6,1	8,6	8,8
Arbeidshandicap				
Met arbeidshandicap	24,4	25,4	14,3	14,4
Zonder arbeidshandicap	75,7	74,6	85,7	85,6

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

7. Kortgeschoolden

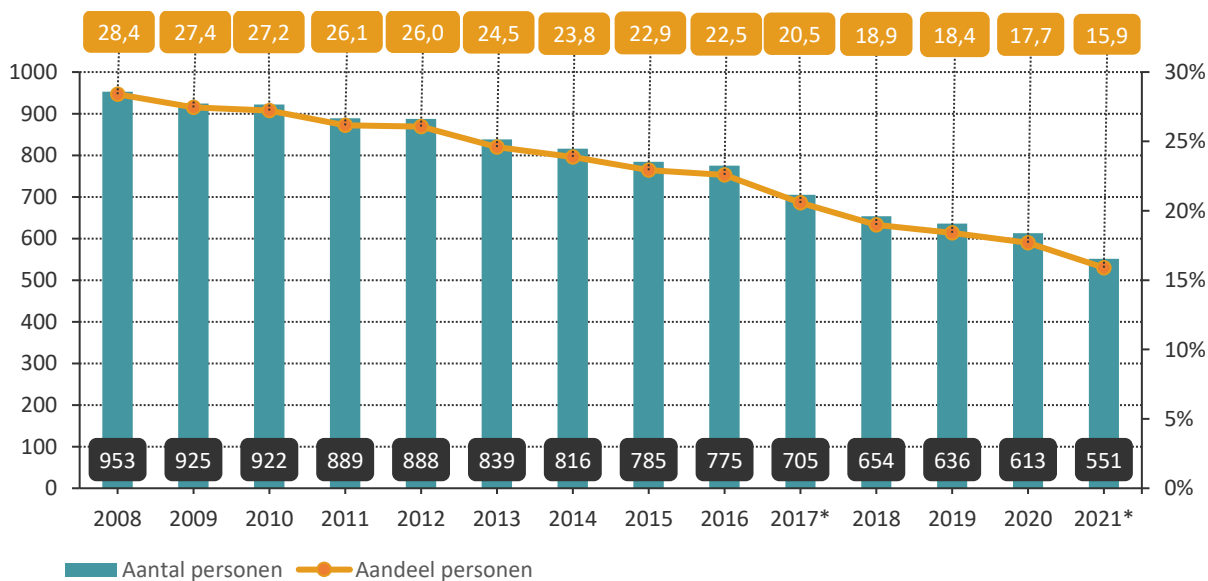
AUTEUR: Christiaan Reinier GAASENDAM

Aandeel in de bevolking

Het aandeel kortgeschoolden in de totale Vlaamse bevolking tussen 25 en 64 jaar is de voorbije dertien jaar sterk afgenomen (Figuur 28). Terwijl in 2008 nog 28,4% van de Vlamingen kortgeschoold was, was dit aandeel in 2021 gezakt naar 15,9%. Het aandeel kortgeschoolden is dus sinds 2008 met 12,5 procentpunt gedaald. Het aandeel middengeschoolden bleef ongeveer gelijk (van 39,1% in 2008 naar 38,7% in 2021) terwijl het aandeel hooggeschoolden sterk toenam (van 32,5% naar 45,4%).

In de groep kortgeschoolden is het aandeel mannen (52,9%) hoger dan onder hooggeschoolden (45,3%) maar iets lager dan het aandeel mannen onder middengeschoolden (55,0%) (zie Tabel 13 op het einde van dit hoofdstuk). Daarnaast is het aandeel 55-plussers ook opmerkelijk hoger bij kortgeschoolden (43,8% ten opzichte van 26,4% voor middengeschoolden en 21,0% voor hooggeschoolden). Het feit dat kortgeschoolden vaker tot de oudere leeftijdscategorie behoren, verklaart ook deels waarom hun aandeel in de bevolking tussen 25-64 jaar zo sterk is gedaald sinds 2008. Er vindt een duidelijke generatiewissel plaats: veel oudere kortgeschoolden gaan met pensioen en worden vervangen door jongeren die vaker langer studeren. In de groep kortgeschoolden zitten ook relatief meer personen met een migratieachtergrond en personen met een arbeidshandicap, met een opmerkelijke stijging in beide categorieën ten opzichte van vorige jaren.

Figuur 28: Aantal (x 1000) en aandeel (%) kortgeschoolden in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

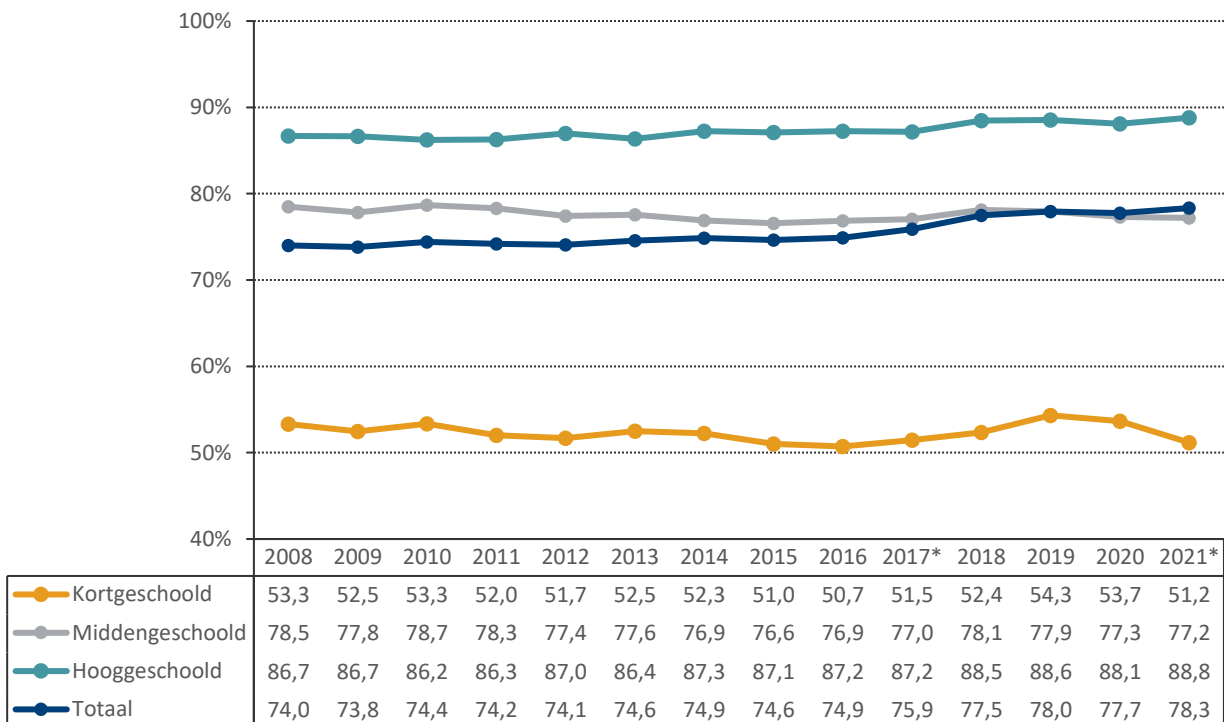
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Werkzaamheid

De positie van personen op de arbeidsmarkt verschilt sterk naargelang hun onderwijsniveau. In 2021 was 51,2% van de kortgeschoolde volwassenen aan het werk ten opzichte van 77,2% en 88,8% bij respectievelijk midden- en hooggeschoolden (Figuur 29). De daling in werkzaamheid onder kortgeschoolden is opmerkelijk en is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkloosheid (+1,8-procentpunt) maar ook (net als vorig jaar) een stijging in het aandeel niet-beroepsactieven (+1,6-procentpunt). De relatieve toename van het aandeel personen geboren buiten de EU onder kortgeschoolden, een populatie die in het algemeen een lagere werkzaamheidsgraad kent dan personen geboren in België (zie hoofdstuk 2), kan dit deels verklaren. In een focusbox in dit hoofdstuk wordt nog dieper ingegaan op de socio-demografische verklaringen van de daling van de werkzaamheidsgraad van de kortgeschoolden.

De werkzaamheidsgraad steeg de afgelopen jaren voor het gehele Vlaamse Gewest met uitzondering van coronajaar 2020. Tussen 2008 en 2021 steeg de werkzaamheidsgraad bij 25- tot 64-jarigen met 4,3 procentpunten (van 74,0% naar 78,3%). Deze toename is vooral toe te schrijven aan een stijging in de werkzaamheidsgraad bij hooggeschoolden en de relatieve stijging in het aandeel hooggeschoolden onder de bevolking. Na 2017 vertoonde ook de werkzaamheidsgraad van kortgeschoolden een stijging maar in 2021 is de werkzaamheid weer gedaald tot op het niveau van 2017.

Figuur 29: Werkzaamheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021

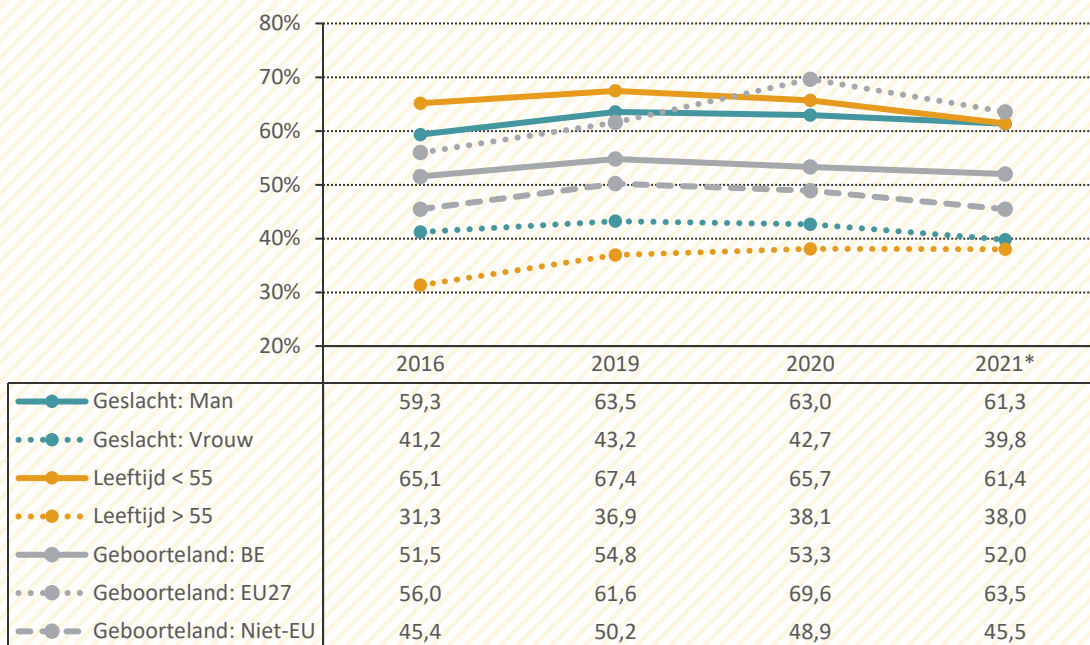
Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Focus:**Werkzaamheidsgraad kortgeschoolden**

Er vond een opmerkelijke daling plaats in de werkzaamheidsgraad van kortgeschoolden in 2021. In deze focusbox proberen we deze daling te verklaren aan de hand van een analyse van enkele socio-demografische kenmerken. Onderstaande figuur toont dat in 2019 alle subgroepen onder kortgeschoolden vaker een job hadden dan in 2016. De coronacrisis in 2020 had een beperkte impact op de werkzaamheid van sommige van deze groepen: personen jonger dan 55 jaar, personen geboren buiten de EU, maar ook personen geboren in België hadden alle een lagere werkzaamheidsgraad, terwijl personen geboren in een EU27-land en personen ouder dan 55 jaar zelfs vaker werkzaam waren in 2020 dan in 2019. Dit kwam deels doordat tijdelijke werkloosheid niet werd geregistreerd als werkloosheid in 2021. In 2021 zien we vervolgens een sterke algemene daling in werkzaamheid onder kortgeschoolden, waardoor ook de verschillende subgroepen een sterkere daling vertoonden. Vooral vrouwelijke kortgeschoolden, kortgeschoolden geboren buiten de EU en kortgeschoolden jonger dan 55 jaar waren veel minder vaak werkzaam in 2021 vergeleken met voorgaande jaren. We kunnen niet uitsluiten dat wat betreft de vergelijking met 2020 deze daling in de werkzaamheidsgraden voor een deel het gevolg is van een methodologisch artefact: in 2021 werden tijdelijk werklozen die langer werkloos waren dan drie maanden immers gerekend tot de werklozen of de niet-beroepsactieven.

Figuur 30: Werkzaamheidsgraad (%) kortgeschoolden naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2016 en 2019-2021

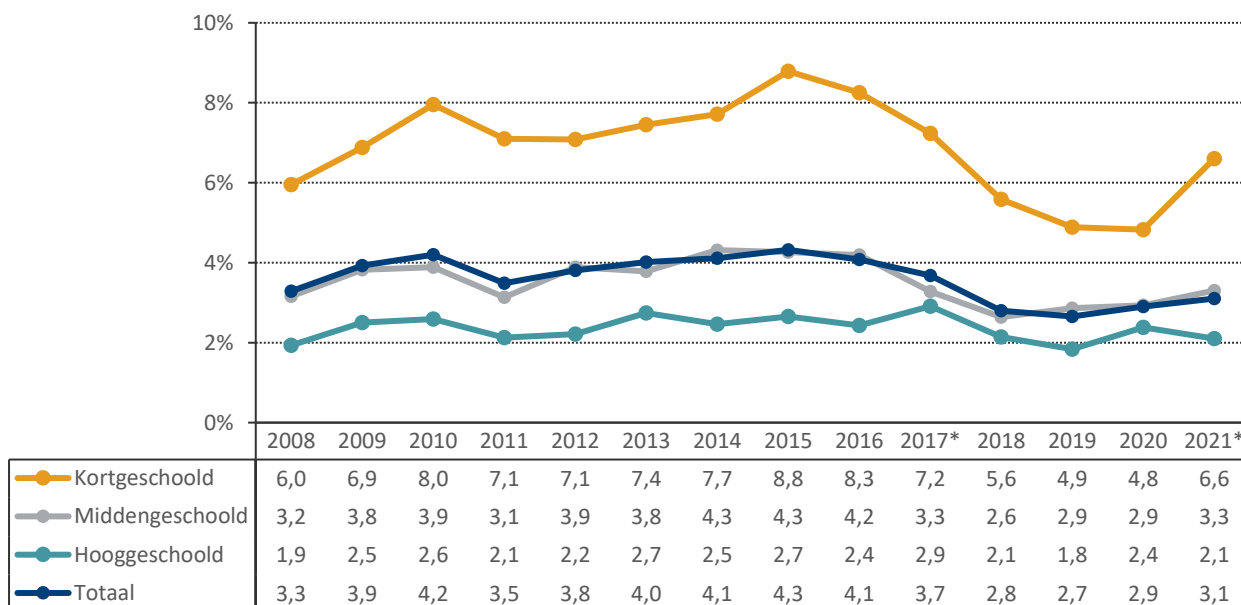
Noot: *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

Ook de werkloosheidsgraad toont de zwakkere positie van kortgeschoolden op de arbeidsmarkt. Kortgeschoolden zijn vaker werkloos dan midden- of hooggeschoolden (Figuur 31). De werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2021 is met 6,6% meer dan drie keer zo hoog als die van hooggeschoolden (2,1%) en toont in 2021 een opmerkelijke stijging ten opzichte van 2019 en 2020. De werkloosheidsgraad daalde sinds 2016 voor alle onderwijsniveaus, maar de opvallendste daling deed zich voor bij de kortgeschoolden. Terwijl de werkloosheidsgraad van kortgeschoolden in 2016 nog 8,3% bedroeg, daalde deze tot onder de 5% in 2019 en 2020. Deze daling valt deels te verklaren door de inperking van het stelsel van werkloosheid met bedrijfstoeslag (SWT), waar veel kortgeschoolden gebruik van maakten. Dit komt ook overeen met de stijging in de werkzaamheidsgraad sinds 2016. Ook opmerkelijk is dat tijdens het coronajaar 2020 de werkloosheid van zowel midden- als hooggeschoolden steeg, maar voor kortgeschoolden licht daalde. Kortgeschoolden werden dan ook vaker niet-beroepsactief in 2020, terwijl ze in 2021 ook weer vaker instroomden in werkloosheid.

Figuur 31: Werkloosheidsgraad (%) naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2008-2021

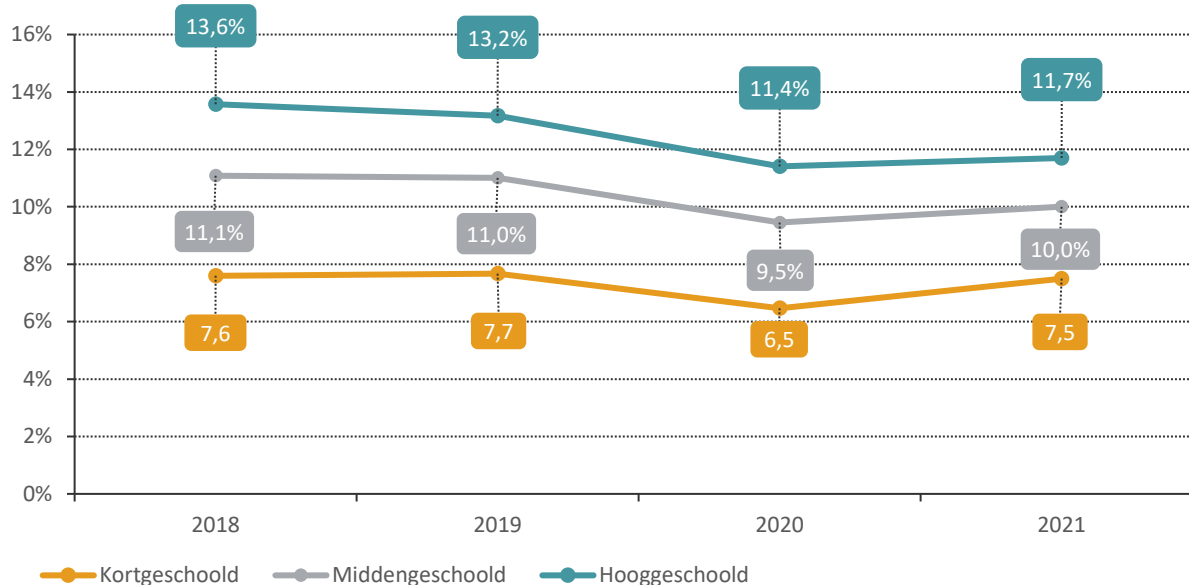

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Kortgeschoolden lopen een hoger risico om langdurig werkloos te blijven dan hooggeschoolden. In 2021 was ruim vier op tien (41,8%) van de kortgeschoolde werklozen langdurig werkloos (zie Tabel 13 op het einde van dit hoofdstuk). Bij hooggeschoolden is dit nog geen drie op de tien (28,1%) van de werklozen. In 2021 stroomde elke maand gemiddeld 7,5% van de kortgeschoolde werkzoekenden zonder werk (wzw) uit naar werk (Figuur 32). Dit percentage ligt een stuk lager dan voor middengeschoolde werkzoekenden zonder werk (10,0%) en hooggeschoolde werkzoekenden zonder werk (11,7%). De uitstroom naar werk voor langdurig werkzoekenden en 55-plussers is ook lager dan gemiddeld, en deze groepen zijn dan ook oververtegenwoordigd onder kortgeschoolde werkzoekenden. De cijfers voor coronajaar 2020 lagen voor alle scholingsniveaus beduidend lager dan in voorgaande jaren, enkel voor kortgeschoolden is de uitstroom in 2021 hersteld tot op het niveau van voor de coronacrisis.

Figuur 32: Gemiddelde maandelijkse uitstroom naar werk van werkzoekenden zonder werk (%), naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 2018-2021

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

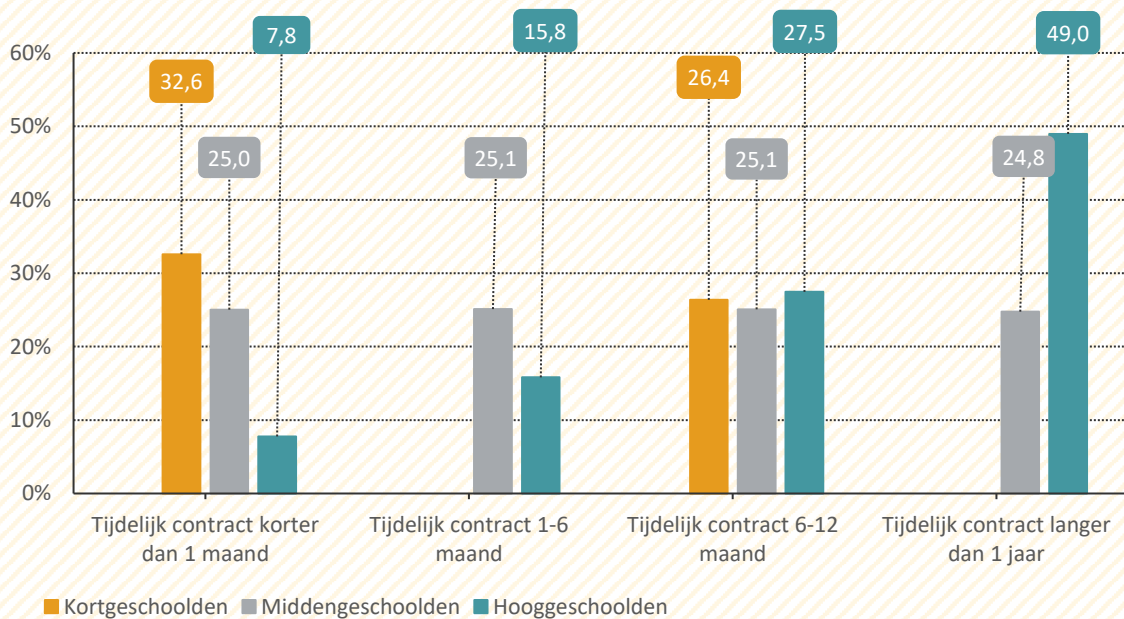

Focus:

Tijdelijke en kortdurende contracten

Loontrekkende kortgeschoolden hebben vaker een tijdelijk contract (een contract van bepaalde duur of interim) (7,4%) dan midden- (4,5%) en hooggeschoolden (5,3%). Vooral uitzendwerk komt relatief vaker voor onder kortgeschoolden (3,2% van alle loontrekkenden) vergeleken met midden- (2,0%) en hooggeschoolden (1,0%). Het tijdelijk contract van kortgeschoolden is daarnaast gemiddeld een stuk korter: ongeveer één derde van de kortgeschoolden (32,6%) met een tijdelijk contract heeft een arbeidscontract dat korter is dan één maand, ten opzichte van 25,0% van de midden- en slechts 7,8% van de hooggeschoolden. Bijna één op twee hooggeschoolden met een tijdelijk contract heeft daarentegen een contract van langer dan 1 jaar.

Figuur 33: Duurtijd tijdelijke contracten (%), naar opleidingsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2021

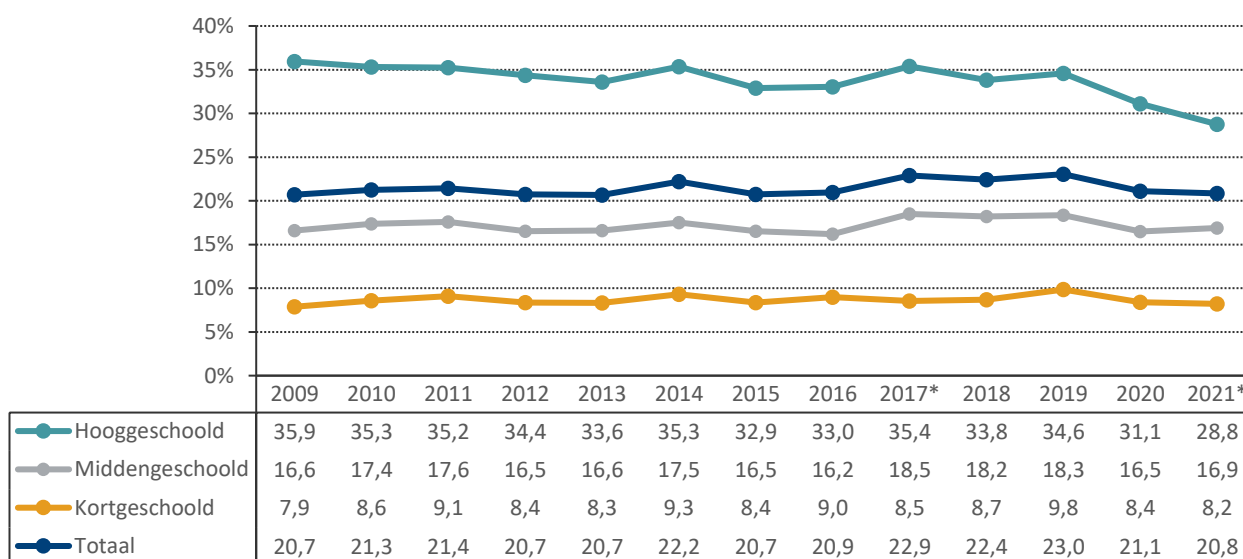
Noot: Het aantal kortgeschoolden met een tijdelijk contract van één tot zes maanden of langer dan één jaar is statistisch niet betrouwbaar vanwege te kleine aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

De onderwijskloof op de arbeidsmarkt is ook zichtbaar in de deelname aan verdere opleiding (Figuur 34). In 2021 nam 8,2% van de kortgeschoolden deel aan minstens één verdere opleiding gedurende een periode van twaalf maanden. Bij middengeschoolden is de opleidingsdeelname meer dan dubbel zo hoog (16,9%) en bij hooggeschoolden meer dan drie keer zo hoog (28,8%). De opleidingsdeelname van kortgeschoolden maar ook van middengeschoolden is relatief stabiel doorheen de tijd, terwijl de opleidingsdeelname van hooggeschoolden in recente jaren is afgenomen. Bij de opleidingsparticipatie van volwassenen speelt duidelijk een Mattheuseffect: mensen die al hooggeschoold zijn en vaker een sterk profiel hebben, nemen het meest deel aan opleidingen. Verschillende factoren spelen hier mee. Ten eerste zijn kortgeschoolden minder vaak aan het werk waardoor ze minder toegang hebben tot opleiding die georganiseerd wordt door de werkgever. Ten tweede bieden werkgevers hun kortgeschoolde werknemers ook minder opleidingen aan. Ten slotte spelen ook factoren op individueel niveau mee: kortgeschoolden geven aan minder vaak nood te hebben aan opleiding en zijn bijgevolg minder vaak intrinsiek gemotiveerd om deel te nemen (Van Langenhove et al., 2020).

Figuur 34: Aandeel (%) personen dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 13: Aandeel (%) personen naar onderwijsniveau en andere socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2020-2021

	Kortgeschoold		Middengespoold		Hooggeschoold		Populatie 25-64 jaar	
	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*
Statuut								
Werkend	53,7	51,2	77,3	77,2	88,1	88,8	77,7	78,3
Werkloos	4,8	6,6	2,9	3,3	2,4	2,1	2,3	2,5
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>39,2</i>	<i>41,8</i>	<i>36,6</i>	<i>29,7</i>	<i>22,1</i>	<i>28,1</i>	<i>31,8</i>	<i>32,0</i>
Niet-beroepsactief	43,6	45,2	20,3	20,1	9,7	9,3	19,9	19,2
Geslacht								
Man	54,2	52,9	54,2	55,0	44,9	45,3	50,2	50,2
Vrouw	45,8	47,1	45,8	45,0	55,1	54,7	49,8	49,8
Leeftijd								
25-54	56,4	56,2	74,0	73,6	80,1	79,0	73,5	73,3
55-64	43,6	43,8	26,0	26,4	19,9	21,0	26,5	26,7
Geboorteland								
Geboren in België	72,3	69,4	85,8	86,7	88,6	87,6	84,6	84,4
Geboren in EU-27 (excl. België)	8,0	7,8	6,2	5,6	5,5	5,8	6,2	6,0
Geboren buiten EU-27	19,7	22,8	7,9	7,7	6,0	6,6	9,2	9,6
Arbeidshandicap								
Met arbeidshandicap	31,8	32,6	16,4	18,3	8,6	9,2	16,0	16,5
Zonder arbeidshandicap	68,2	67,4	83,6	81,7	91,4	90,8	84,0	82,0

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond.

^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) EAK

8. Personen met langdurige hinder door handicap, aandoening of ziekte

AUTEURS: Sarah BOTTERMAN

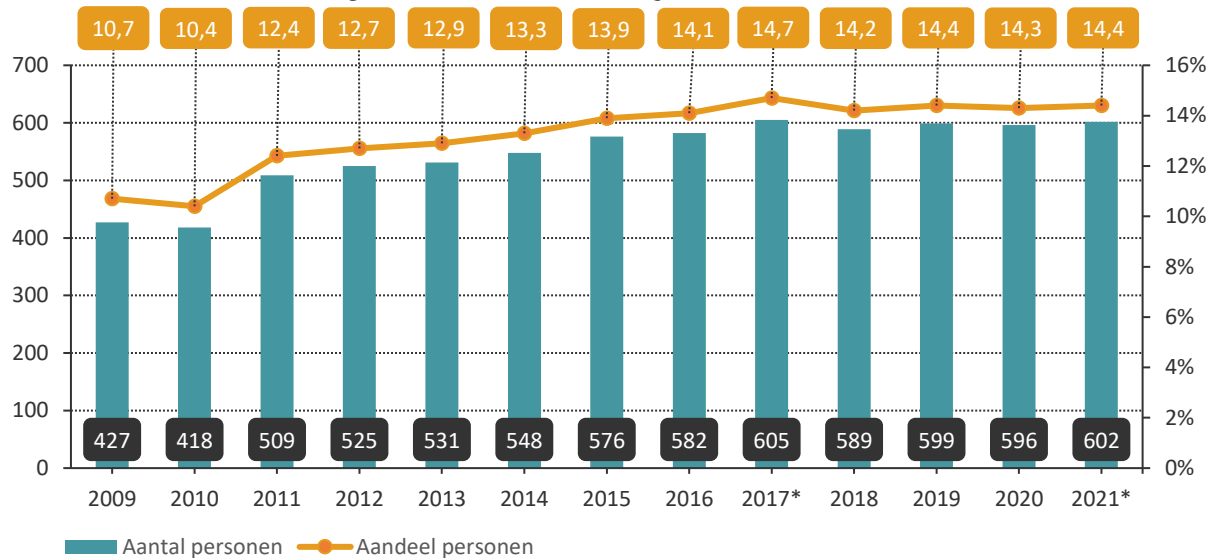
Aandeel in de bevolking

Personen met een arbeidshandicap zijn personen die in de EAK-survey aangaven in hun dagelijkse bezigheden (op het werk of daarbuiten) hinder te ervaren door een handicap, aandoening of ziekte én die aangaven dat deze hinder reeds minstens zes maanden aanhield.⁴ In 2021 gaven 602.000 personen aan een vorm van hinder te ervaren. Dit komt overeen met 14,4% van de bevolking tussen 15 en 64, of ongeveer één Vlaming op zeven. Dit cijfer is sinds 2018 behoorlijk stabiel, na een initieel stijgende trend vanaf 2009, het startjaar van de meting van deze doelgroep in de EAK-survey. Toen verklaarde 10,7% van de Vlaamse bevolking hinder te ondervinden.

We vinden in deze groep relatief meer vrouwen (53,3%) dan mannen (46,7%, zie ook Tabel 18 op het einde van dit hoofdstuk). Tegelijk merken we in vergelijking met de totale bevolking bij bepaalde groepen een in het oog springende oververtegenwoordiging. Dit is in het bijzonder het geval bij 55-plussers en kortgeschoolden. Ook bij de niet-beroepsactieven merken we de sterke aanwezigheid van hinder door handicap, aandoening of ziekte, met overwicht van hinder in erge mate (70,6%).

⁴ De vragenlijst in 2021 werd aangepast en de vraag rond hinder ervaren door een beperking werd ontduddeld door de langdurigheid van de beperking in een aparte vervolgvraag te bevragen en deze te expliciteren als minstens zes maanden.

Figuur 35: Aantal (x 1000) en aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte in de totale bevolking | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021

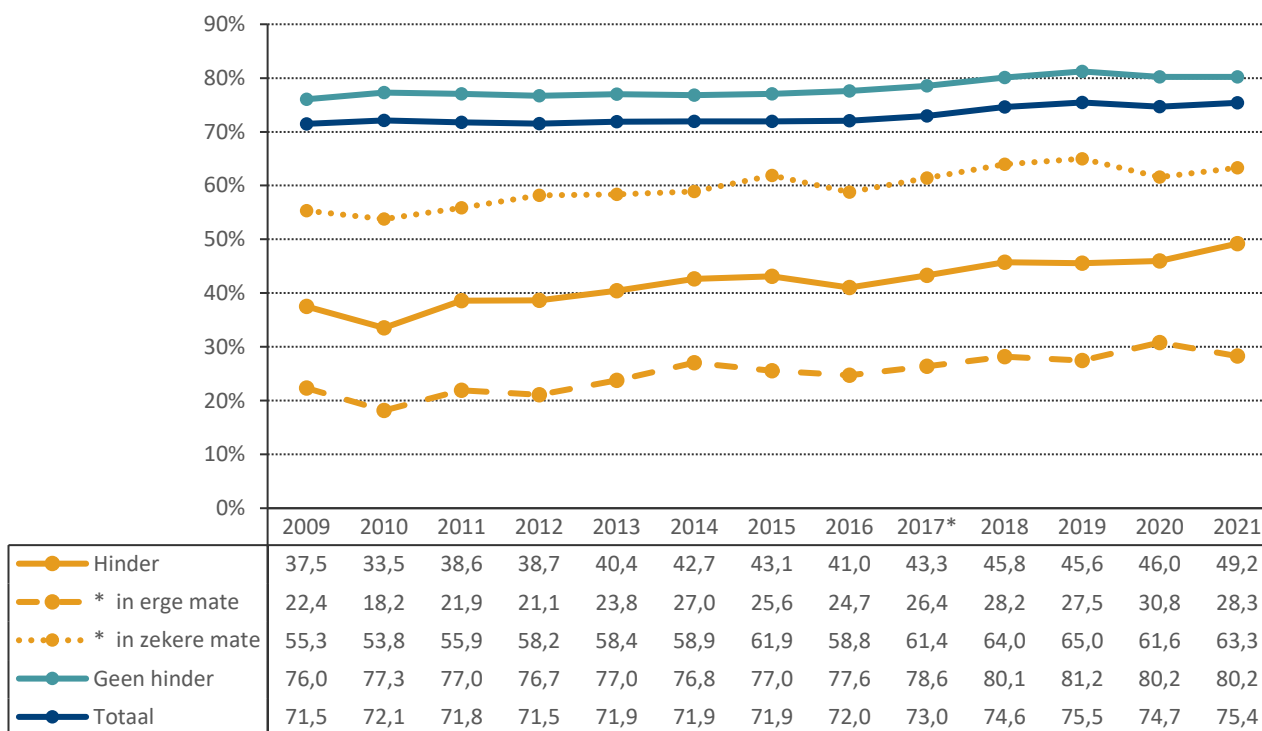
Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkzaamheid

De stijgende werkzaamheidsgraad over de jaren heen van personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte zette zich voort. In 2021 werkte 49,2% van de 20- tot 64-jarige personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte (Figuur 36). Ter vergelijking: in 2009 bedroeg de werkzaamheidsgraad bij deze groep 37,5%. De kloof in werkzaamheidsgraad tussen wie wel en geen hinder ondervindt verkleinde, maar bleef erg groot met 31 procentpunten. We zien zowel een stijging in werkzaamheid bij de groep met hinder in zekere mate (een stijging van 8 procentpunten tussen 2009 en 2021) als bij de groep met hinder in erge mate (een stijging van 5,9 procentpunten tussen 2009 en 2021). Bij de groep met beperkte hinder was er in vergelijking met 2020 een lichte stijging in werkzaamheidsgraad, bij de groep die in erge mate hinder ondervindt een lichte daling in werkzaamheidsgraad. Hierdoor vergrootte de kloof in werkzaamheidsgraad tussen personen die in erge mate en maar in zekere mate hinder ondervinden tot 35 procentpunten.

Figuur 36: Werkzaamheidsgraad (%) van de personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2009-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

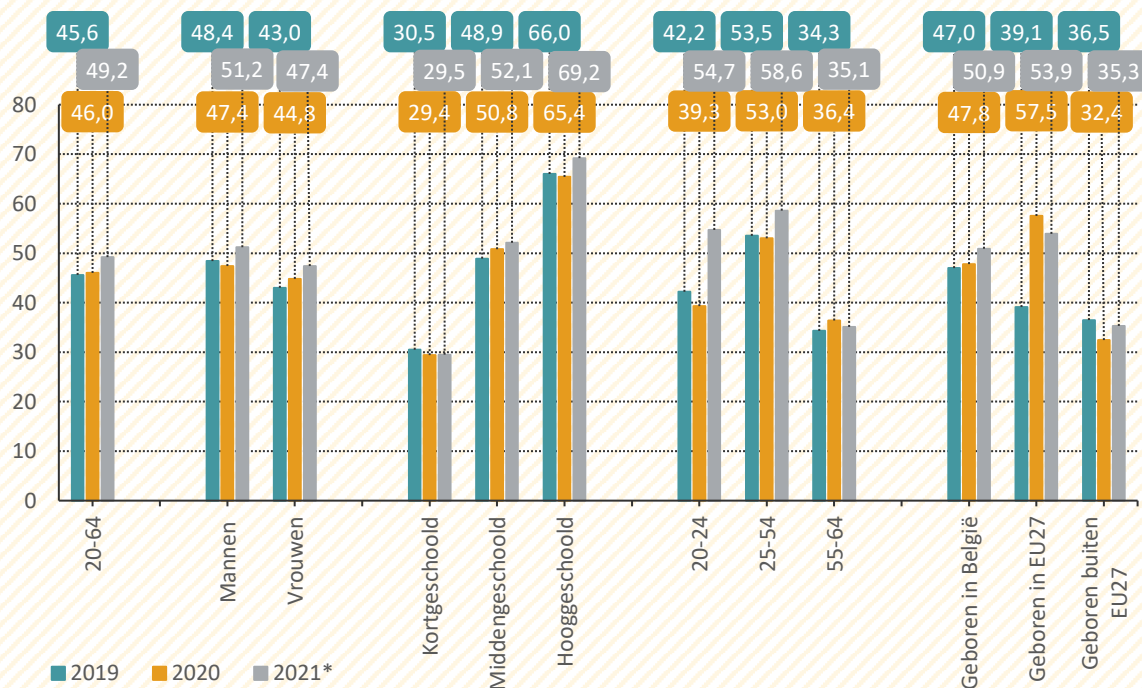

Focus:

Werkzaamheidsgraad volgens socio-demografische kenmerken

Ook binnen de groep personen die hinder ondervindt door handicap, aandoening of ziekte waren er qua werkzaamheidsgraad opmerkelijke verschillen tussen groepen met verschillende socio-demografische kenmerken (Figuur 37). Bepaalde groepen lieten een uitgesproken lagere werkzaamheidsgraad optekenen. Opvallend waren de lage cijfers bij 55-plussers (35,1%), kortgeschoolden (29,5%), en personen geboren buiten EU-27 (35,3%). Bij de 55-plussers was er ook een lichte daling ten opzichte van 2020, terwijl de globale werkzaamheidsgraad van personen met hinder wel lichtjes steeg.

Figuur 37: Werkzaamheidsgraad (%) van personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2019-2021

Noot: *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus:**Deeltijds en tijdelijk werk**

We kunnen ook nagaan in welke mate personen die hinder ondervinden deeltijds werken. We stellen vast dat 35,8% van de werkenden met hinder deeltijds werkte. Dit cijfer was hoger bij wie in erge mate hinder ondervindt (39,0%) dan bij wie in zekere mate hinder ondervindt (34,8%). Bij wie geen hinder ondervindt, bedroeg dit cijfer 22,7%..

Tabel 14: Aandeel (%) voltijds versus deeltijds werk door personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

	Voltijds	Deeltijds
Totaal hinder	64,2	35,8
• In erge mate	61,0	39,0
• In zekere mate	65,2	34,8
Geen hinder	77,3	22,7

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Opvallend was ook het verschil tussen mannen en vrouwen. Bij personen met hinder werkte 18,3% van de mannen deeltijds en 51,9% van de vrouwen: een kloof van 33,6 procentpunten. Bij de personen zonder hinder waren de cijfers lager: 8,5% van de mannen werkte deeltijds, tegenover 38,7% van de vrouwen. De kloof daar was ook uitgesproken, maar kleiner dan bij de groep met hinder, met 30,2 procentpunten.

Tabel 15: Aandeel (%) deeltijds werk bij mannen en vrouwen bij personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

	Mannen	Vrouwen
Totaal hinder	18,3	51,9
Geen hinder	8,5	38,7

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

We kunnen ook kijken naar het aandeel tijdelijk werk bij deze groep. Van wie met hinder door handicap, aandoening of ziekte aan het werk was, had 93,6% een vast contract. Dit cijfer was lichtjes hoger dan bij wie zonder hinder aan de slag was, daar had 92,9% een vast contract.

Tabel 16: Aandeel vast versus tijdelijk contract bij personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

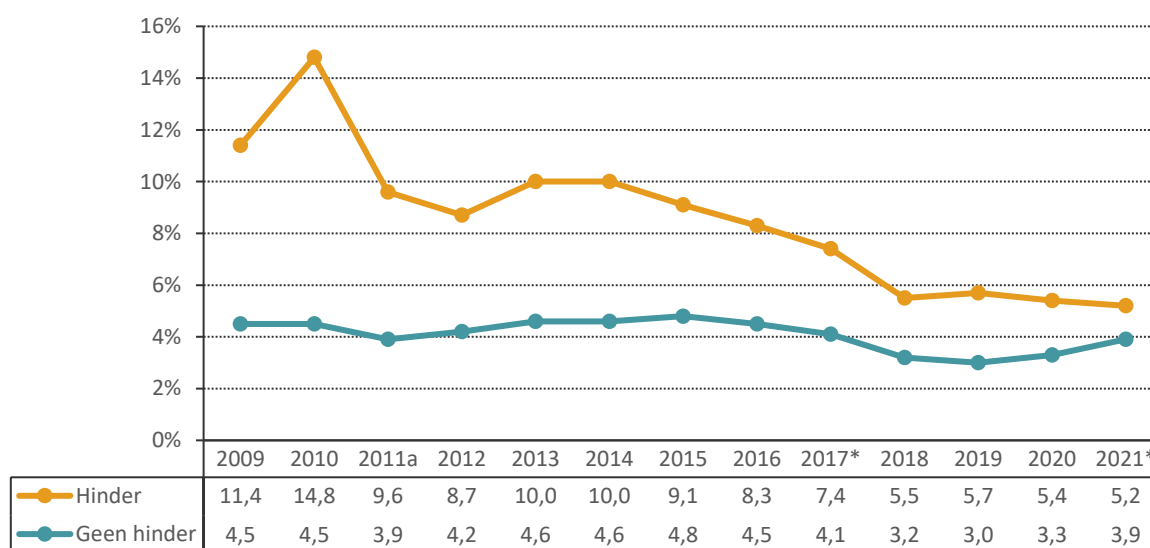
	Vast contract	Tijdelijk contract
Totaal hinder	93,6	6,4
Geen hinder	92,9	7,1

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Werkloosheid en uitstroom naar werk

De werkloosheidsgraad bij personen met hinder wegens een handicap of gezondheidsprobleem bedroeg in 2021 5,2% (Figuur 38). In vergelijking met de eerste jaren waarvoor we gegevens hebben, stellen we hier een aanzienlijke daling vast. De daling zette zich dus verder, terwijl de werkloosheidsgraad bij personen zonder hinder licht steeg van 3,3% naar 3,9%. De kloof in werkloosheidsgraad tussen personen met en zonder hinder werd dan ook kleiner: van 2,1 procentpunten in 2020 tot 1,3 procentpunten in 2021.

Figuur 38: Werkloosheidsgraad (%) naar hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021

Noot:

^a. Aanpassing in de toewijzing van werklozen.

^b. ^{*}In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

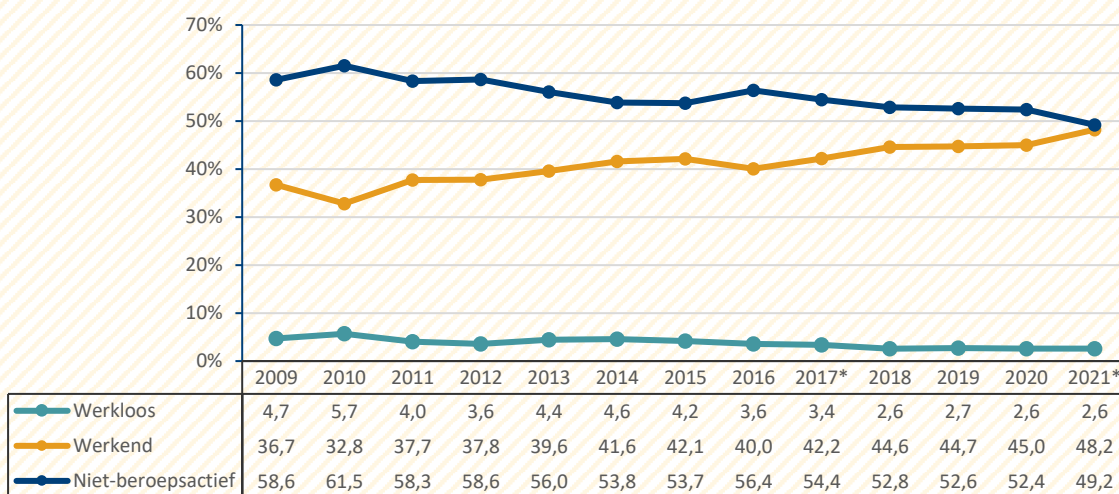
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Focus: Niet-beroepsactieven

Het aandeel niet-beroepsactieven bleef door de jaren heen dalen: van 58,6% in 2009 tot 49,2% in 2021. In 2021 dook het aandeel niet-beroepsactieven voor het eerst onder de 50%.

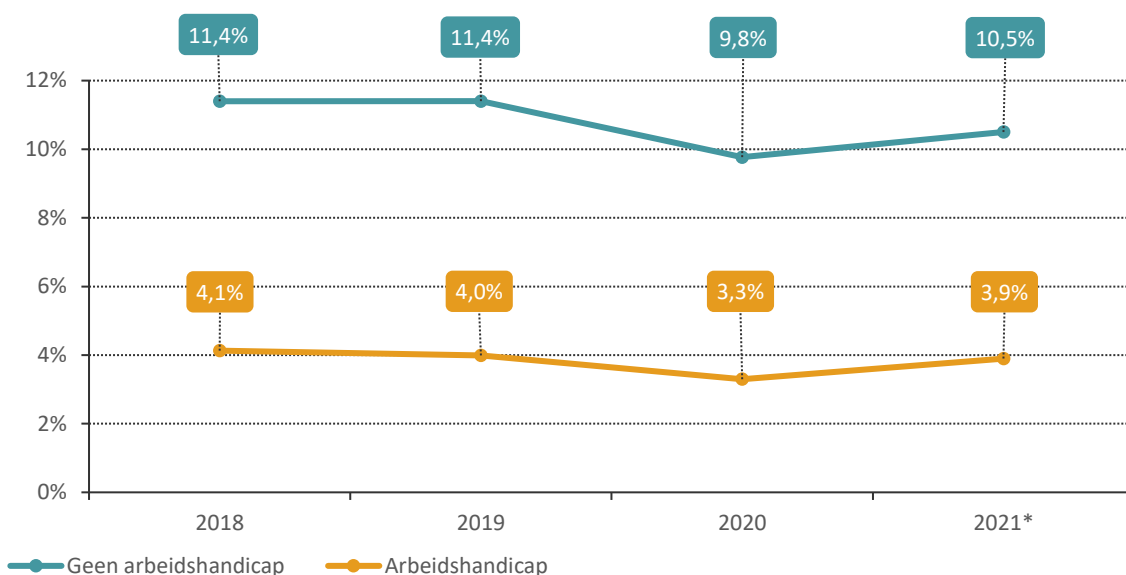
Figuur 39: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte opgesplitst naar statuut | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2009-2021

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Figuur 40 toont dat werkzoekenden zonder werk (wzw) met een arbeidshandicap een zeer lage uitstroom naar werk hebben.⁵ In 2021 bedroeg deze uitstroomkans 3,9% tegenover 10,5% bij niet-arbeidsgehandicapten. In 2021 vond er een stijging plaats bij beide groepen, maar de kloof tussen beide bleef met 6,6 procentpunten aanzienlijk.

⁵ De definitie gebruikt door VDAB wijkt af van die gebruikt in EAK. De VDAB hanteert de volgende definitie: Burgers met een arbeidshandicap hebben een psychische of lichamelijke aandoening van langdurige aard (bv. autisme, slechthorendheid, rugklachten, ...) waardoor ze het moeilijker hebben om werk te vinden of om een job uit te voeren. Een burger kan deze indicatie automatisch krijgen wanneer hij/zij over de nodige bewijzen beschikt (bv. medische attesten, bewijs van studie, recht op integratie-uitkering), of na onderzoek door VDAB of een partner. De indicatie kan van bepaalde of onbepaalde duur zijn (bron: arvastat.be)

Figuur 40: Gemiddelde maandelijkse uitstroom van wzw naar werk (%) | Vlaams Gewest, 2018-2021

Noot: VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van VDAB

Focus:

Gekend bij een officieel plaatsingsbureau

Hieronder bekijken we of de personen die hinder ondervinden door een handicap of gezondheidsprobleem al dan niet ingeschreven zijn bij de VDAB en of ze een RVA-uitkering ontvangen in het kader van werkloosheid. Het aandeel dat ingeschreven was of een uitkering van de RVA verkreeg, was veeleer beperkt. In 2021 was 11,2% van de personen met hinder ingeschreven. Slechts 6,3% was ingeschreven en ontving een uitkering. 4,9% was ingeschreven zonder uitkering. Het verschil tussen personen die in zekere mate en zij die in erge mate hinder ondervinden was klein.

Tabel 17: Inschrijving bij VDAB en RVA-uitkering van personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2021

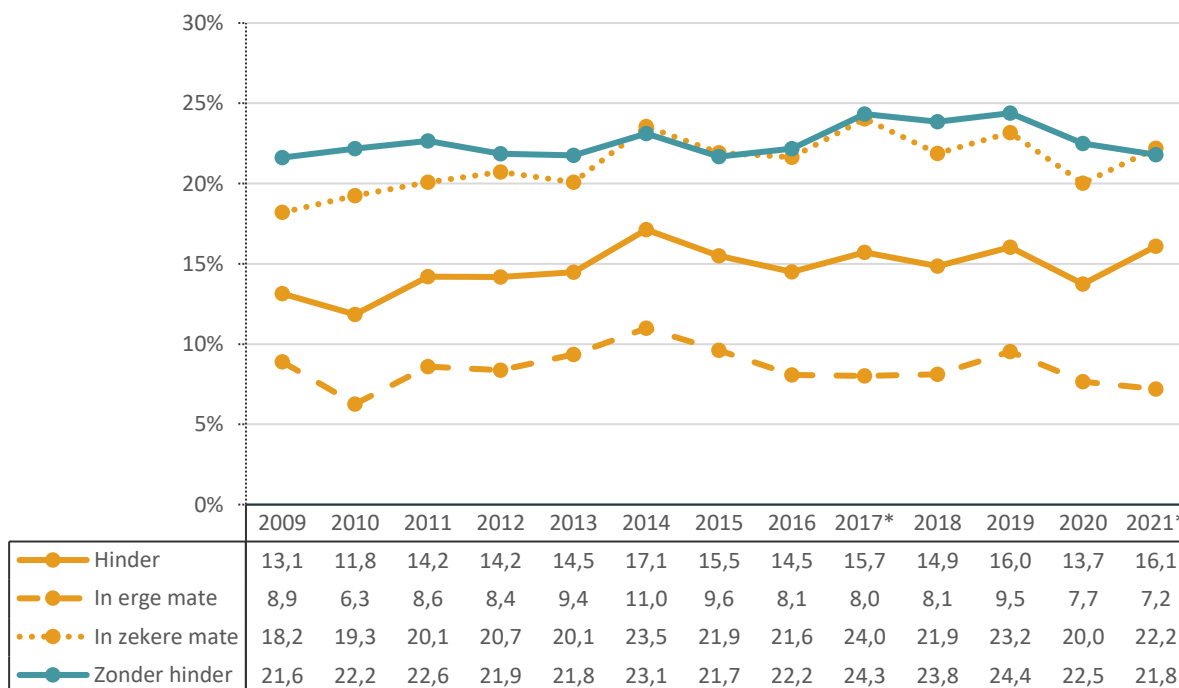
	Totaal aandeel ingeschreven bij VDAB (%)	Totaal aandeel uitkering van RVA (%)	Aandeel ingeschreven met uitkering (%)	Aandeel ingeschreven zonder uitkering (%)
Totaal hinder	11,2	9,6	6,3	4,9
• In erge mate	10,6	6,2	4,3	6,4
• In zekere mate	11,6	11,2	7,7	3,9

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

Een bijkomende indicator om de huidige band met de arbeidsmarkt in te schatten, is opleidingsdeelname, dit vatten we in Figuur 41. In 2021 nam in de twaalf maanden voorafgaand aan de bevraging 16,1% van de personen die hinder ervaren, deel aan een opleiding. Dit is een stijging tegenover 2009, toen ging het nog om 13,1%. In 2019 bedroeg de deelname 16,0%, in 2020 daalde de deelname tot 13,7% en in 2021 werd een gelijkaardig niveau als in 2019 bereikt. De vragenlijst werd enigszins aangepast in 2021, waardoor er mogelijks meer mensen geneigd waren zich te herinneren aan een formele of informele opleiding te hebben deelgenomen. Echter, niet elke groep zag een stijging van de opleidingsdeelname en de grote ongelijkheidskloof tussen personen met en zonder hinder bleef bestaan. De opleidingsdeelname bij personen die geen hinder ervaren lag met 21,8% 5,7 procentpunten hoger. Tegelijk springt ook het verschil tussen wie in erge mate hinder ondervindt en wie in zekere mate hinder ondervindt in het oog. Bij de eerste groep bedroeg de opleidingsdeelname amper 7,2%, terwijl de groep met hinder in zekere mate met 22,2% een veel hoger cijfer liet optekenen, dat zeer nauw aansluit bij de populatie zonder hinder.

Figuur 41: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2009-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 18: Aandeel (%) personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte uitgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 15-64 jaar, 2020-2021

	In erge mate		In zekere mate		Totaal hinder		Geen hinder		Totaal	
	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*
Statuut										
Werkend	30,3	27,8	59,8	61,8	45,0	48,2	73,5	73,7	69,4	70,1
Werkloos	1,0	1,6	4,2	3,3	2,6	2,6	2,5	2,8	2,5	2,8
<i>Waarvan langdurig werkloos</i>	<i>37,0</i>	<i>85,5</i>	<i>39,5</i>	<i>61,5</i>	<i>39,0</i>	<i>67,6</i>	<i>26,2</i>	<i>34,9</i>	<i>28,1</i>	<i>39,2</i>
Niet-beroepsactief	68,7	70,6	36,0	34,9	52,4	49,2	24,0	23,4	28,1	27,1
Geslacht										
Man	47,1	48,3	47,7	45,7	47,4	46,7	50,4	51,1	50,4	50,4
vrouw	52,9	51,7	52,3	54,3	52,6	53,3	49,6	48,9	49,6	49,6
Onderwijsniveau^a										
Kortgeschoold	40,4	40,0	31,7	26,4	36,2	31,9	14,8	13,0	17,7	16,1
Middengespoold	41,7	42,7	41,2	43,1	41,4	43,0	40,2	38,0	39,6	38,8
Hooggeschoold	17,9	17,2	27,1	30,5	22,4	25,1	45,1	49,1	42,7	45,1
Leeftijd										
15-24 jaar	6,0	3,8	9,7	5,9	7,3	5,0	18,8	19,3	17,2	17,3
25-54 jaar	54,4	51,6	56,3	59,0	55,4	56,0	61,9	61,4	60,9	60,7
55-64 jaar	39,6	44,5	35	35,1	37,3	38,9	19,3	19,2	21,9	22,1
Geboorteland										
Geboren in België	85,7	84,6	85,3	93,3	85,5	83,8	84,5	84,7	85,8	84,5
Geboren in EU-27 (excl. België)	5,1	5,4	5,8	6,1	5,4	5,8	6,2	5,9	5,8	5,9
Geboren buiten EU-27	9,2	10,0	8,9	10,6	9,1	10,4	9,3	9,5	8,4	9,6

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (15-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 15- tot 64-jarigen.

^b *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

9. Arbeidsreserve

AUTEURS: **Michelle SOURBRON** EN **Sarah VANSTEENKISTE**

De Vlaamse arbeidsmarkt werd het voorbije jaar steeds krappere door een sterk oplopend aantal vacatures in combinatie met een aanhoudend dalende populatie werkzoekenden zonder werk op jaarbasis.⁶ Deze krapte op de arbeidsmarkt is al langere tijd merkbaar in Vlaanderen. De COVID-19-pandemie heeft voor een tijdelijke ontspanning van de arbeidsmarkt gezorgd, maar nadien piekte het tekort aan personeel als nooit tevoren (Van Impe, Scholiers, Vansteenkiste & De Smet, 2022). De huidige energiecrisis, stijgende inflatie, oorlog in Oekraïne en dreigende recessie stellen onze economie en arbeidsmarkt echter voor een nieuwe uitdaging. Deze crisis zou in eerste instantie kunnen zorgen voor een arbeidsmarkt met twee snelheden. Enerzijds zijn er energie-intensieve sectoren en bedrijven die sterk getroffen worden. Als ook de consumptie steeds meer onder druk komt te staan, kan dit in tweede orde ook inspelen op andere consumptiegevoelige sectoren. Anderzijds ervaren nog verschillende sectoren een nood aan arbeidskrachten (bijvoorbeeld zorg, onderwijs, zakelijke dienstverlening, enzovoort). De Vlaamse arbeidsmarkt staat zo onder druk en is onderhevig aan dergelijke externe schokken. Maar naast conjunctuur en economie spelen ook andere factoren een rol, zoals demografische, die de komende jaren een structurele druk zetten op de arbeidsmarkt. Door de vergrijzing kennen we momenteel en ook de komende jaren een sterke uitstroom van 55-plussers uit de arbeidsmarkt.⁷ Bovendien bereikt de bevolking op arbeidseleeftijd, na decennialange toename, haar hoogtepunt en wordt door het Federaal Planbureau zelfs verwacht een stukje af te nemen in Vlaanderen.⁸ Het blijft daarom belangrijk om met een open vizier te kijken naar de bevolking op arbeidseleeftijd en de plaats die ze kunnen innemen op de Vlaamse arbeidsmarkt. En dit niet alleen vanuit een economisch verhaal. We vinden het vanuit het Steunpunt Werk belangrijk om dit te flankeren vanuit een positieve, inclusieve benadering van werk. Kwaliteitsvol werk brengt immers verschillende positieve effecten met zich mee. Het helpt om deel te nemen aan de maatschappij, vaardigheden te verwerven, een netwerk te ontwikkelen, vorm te geven aan de identiteit, enzoverder.

De werklozen vormen slechts een deel van het arbeidspotentieel binnen de Vlaamse bevolking. We wijzen er als Steunpunt Werk al langer op dat er ook binnen de werkende en de niet-beroepsactieve bevolking arbeidspotentieel verscholen zit (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019). Binnen de werkende bevolking op arbeidseleeftijd geeft niet iedereen aan optimaal ingezet te worden. Sommige mensen werken deeltijds, maar willen meer werken

⁶ <https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/trends-en-toekomstbeeld/conjunctuur-en-trendmonitoring>

⁷ <https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/trends-en-toekomstbeeld/vervangingsvraag-55-2>

⁸ <https://www.steunpuntwerk.be/onderzoeksthemas/trends-en-toekomstbeeld/projecties-bevolking-op-arbeidseleeftijd>

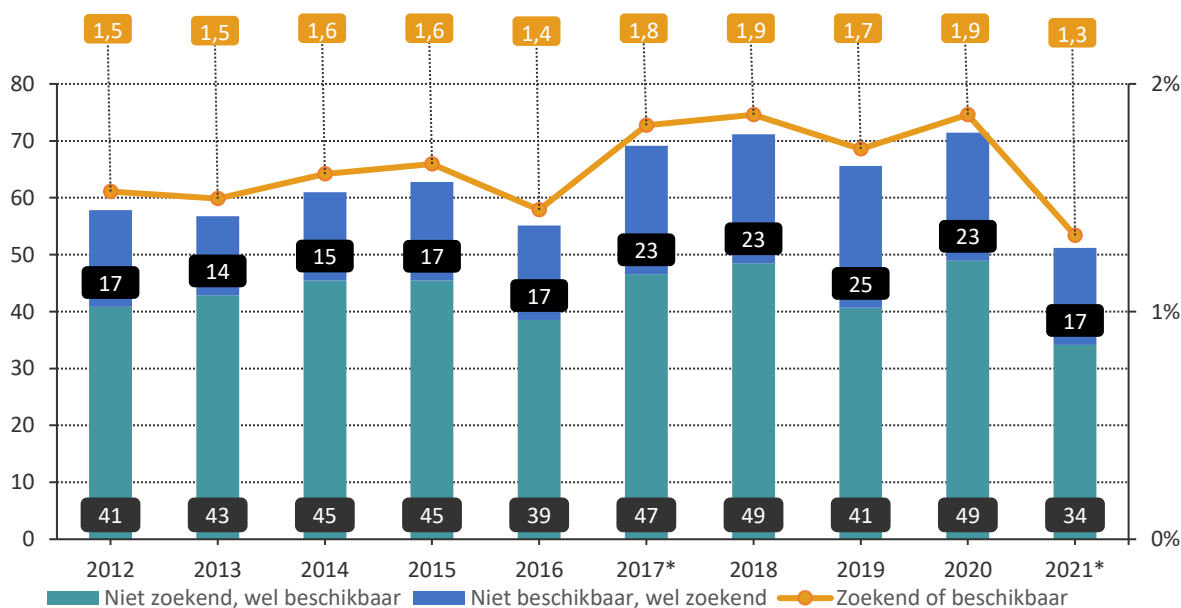
en zijn daar ook beschikbaar voor. Daarnaast zijn er ook nog heel wat niet-beroepsactieven bij wie de band met de arbeidsmarkt niet helemaal verbroken is of in de toekomst terug versterkt kan worden. In dit onderdeel leggen we de focus op de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven, de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos, en de huisvrouwen of -mannen.

In 2021 werd de EAK grondig hervormd waardoor bepaalde groepen van de arbeidsreserve niet meer te repliceren zijn. Daarenboven heeft ook Eurostat, het Europese bureau voor de statistiek, bepaalde definities gewijzigd. Doordat we zoveel mogelijk willen aansluiten bij de Europese definities en we gebonden zijn aan de mogelijkheden van de data, hebben we vanuit het Steunpunt Werk onze methodologie voor bepaalde groepen aangepast (Sourbron & Vansteenkiste, 2022). Hierdoor zijn de data voor het deel arbeidsreserve afwijkend van de voorgaande trendrapporten.

Aandeel in de bevolking

Een eerste groep van de arbeidsreserve omvat de niet-beroepsactieven die *zoekend of beschikbaar* zijn. Deze groep voldoet niet aan alle criteria om onder de officiële ILO-werkloosheidsdefinitie geplaatst te worden. Volgens de ILO-definitie zijn werklozen niet-werkenden die de afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht en binnen de twee weken beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De groep van zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven voldoet maar aan een van de twee componenten van deze definitie: ze zijn ofwel zoekend naar werk, maar niet direct beschikbaar om te werken, ofwel beschikbaar om te werken, maar niet zoekend, bijvoorbeeld omdat ze ontmoedigd zijn. Hoewel ze dus niet beantwoorden aan het volledig vooropgestelde profiel van een actieve werkloze, beantwoorden ze er wel voor een deel aan, en hebben ze heel wat karakteristieken gemeenschappelijk. Het is duidelijk dat deze personen niet volledig losgekoppeld zijn van de arbeidsmarkt. Ze hebben nog een zekere arbeidsmarktband of werkwilgheid.

Figuur 42: Aantal (x 1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zoekend of beschikbaar zijn in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021

Noot: *in 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

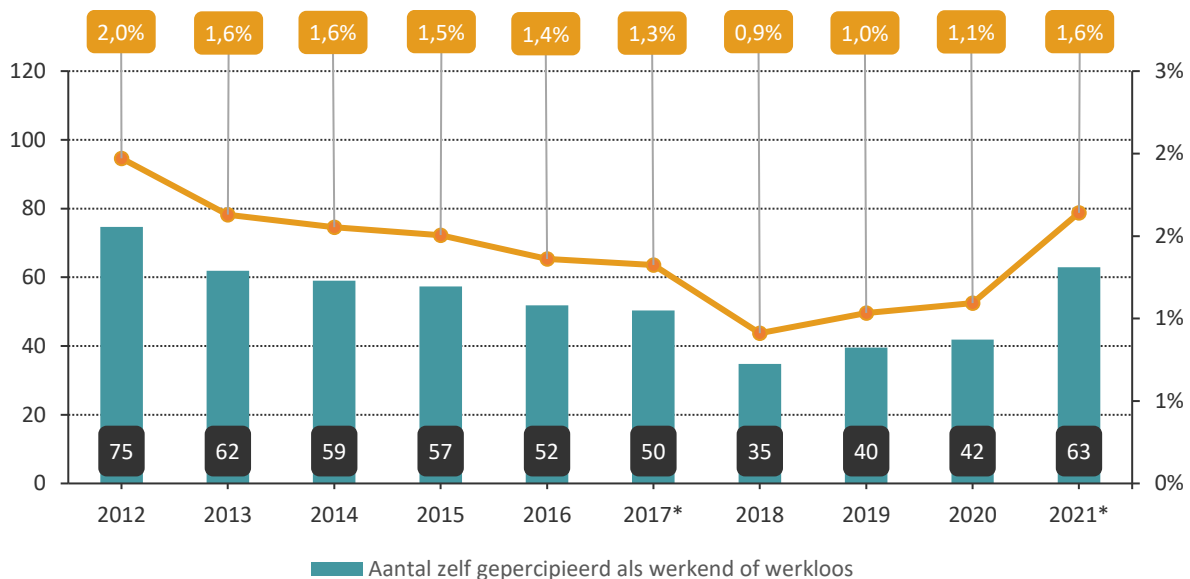
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In 2021 bestaat deze groep uit 51 000 personen, wat overeenkomt met 1,3% van de Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar (Figuur 42). Deze groep kent een zeer fluctuerend verloop doorheen de tijd. Op een paar dips na stellen we een stijgende trend vast tussen 2012 en 2020, deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de groep niet beschikbaar maar wel zoekend. Deze stijging wordt echter teniet gedaan in 2021, waar we het laagste aantal in de tijdreeks optekenen.

De grootste deelgroep is *niet zoekend maar wel beschikbaar* (34 000 personen). Sommigen hebben de hoop opgegeven om een job te vinden omdat ze bijvoorbeeld niet over de juiste kwalificaties beschikken, geen werk in de nabije omgeving vinden of denken dat ze te jong of te oud zijn voor een bepaalde job. Hun aandeel was in het startjaar van de COVID-19-pandemie toegenomen maar in 2021 werd deze stijging weer teniet gedaan. Daarnaast geven 17 000 personen aan *niet beschikbaar maar wel zoekend* te zijn. De voornaamste redenen hiervoor zijn dat studies nog afgerond dienen te worden, men heeft geen alternatief voor de zorg voor kinderen, men is (tijdelijk) arbeidsongeschikt, enzovoort.

Binnen de groep van zoekende of beschikbare personen komen kortgeschoolden vaker voor dan in de totale bevolking, net als de 20- tot 24-jarigen, personen geboren buiten een EU-land en personen met een arbeidshandicap (zie Tabel 20 op het einde van dit hoofdstuk). Vooral de personen met een arbeidshandicap zijn nog prominenter aanwezig dan in 2020.

Figuur 43: Aantal (x1000) en aandeel (%) niet-beroepsactieven die zichzelf percipieert als werkend of werkloos in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021

Noot: *in 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

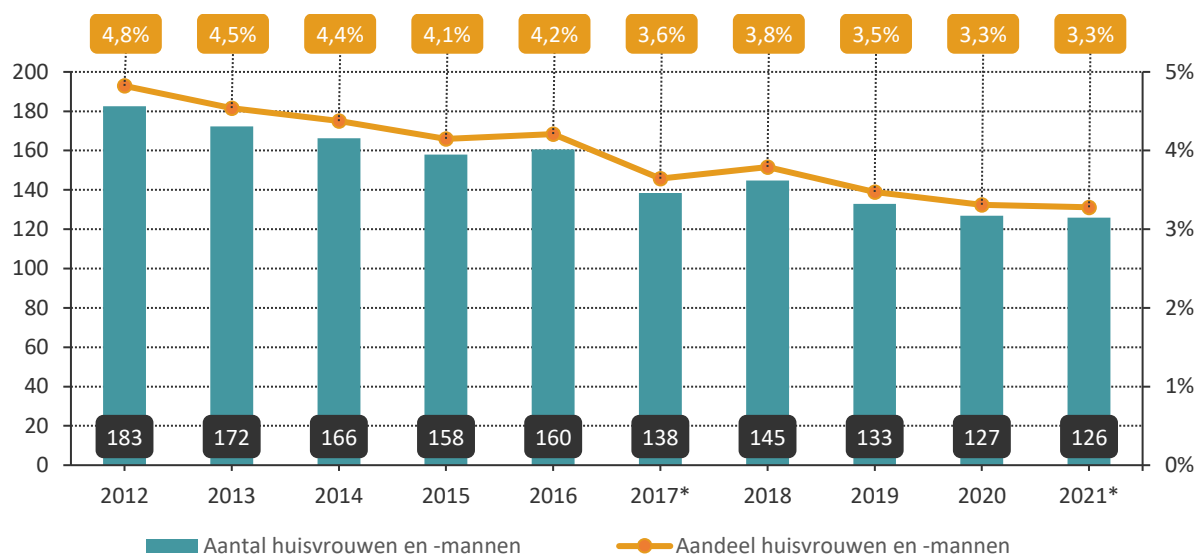
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De tweede groep zijn de niet-beroepsactieven die *zichzelf percipiëren als werkend of werkloos*. In tegenstelling tot de voorgaande groep zijn deze personen noch actief op zoek naar werk noch beschikbaar voor werk, maar percipiëren ze zichzelf wel als werkend of werkloos wanneer gepeild wordt naar hun arbeidsmarktstatus. Ze voelen met andere woorden toch nog steeds een band met de arbeidsmarkt. Zo worden bijvoorbeeld personen die louter vrijwilligerswerk uitvoeren of personen die langer dan drie maanden in loopbaanonderbreking zijn niet als werkend beschouwd volgens de ILO-definitie maar kunnen ze zichzelf wel als werkend bestempelen. Anderzijds vallen personen die passief op zoek zijn naar een job en niet beschikbaar zijn om binnen de twee weken te starten niet onder de voorgaande groepen maar kunnen ze zichzelf wel percipiëren als werkloos.

Voor de COVID-19-pandemie was er in Vlaanderen een duidelijk dalende trend zichtbaar van het aantal niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos: van 75 000 in 2012 naar 35 000 in 2018. In 2019 werd de dalende trend doorbroken met een opmerkelijke toename in 2021. In dat jaar omvat deze groep 63 000 personen, of 1,6% van de bevolking op arbeidsleeftijd (Figuur 43). Wegens een herziening van de vragenlijst van de Enquête naar de arbeidskrachten en de wijziging van de IAB-definities van werkloosheid en werkzaamheid moeten we voorzichtig omspringen met de evolutie tussen 2020 en 2021. De belangrijkste wijziging betreft de behandeling van de personen die tijdelijk werkloos zijn voor een duur van meer dan drie maanden. Vanaf 2021 worden deze personen niet meer bij de werkenden maar bij de werklozen of niet-beroepsactieven gerekend, afhankelijk van de antwoorden op de vragen naar het zoeken naar werk en het beschikbaar zijn. Een deel van de tijdelijk werklozen is in 2021 verschoven naar de groep niet-beroepsactieven die zichzelf wel percipiëren als werkend of werkloos.

We vinden opvallend meer kort- en middengediplomen terug in deze categorie: respectievelijk 31,1% en 48,5% tegenover 15,2% en 40,5% in de beroepsbevolking tussen 25 en 64 jaar. Ook 55-plussers, personen geboren buiten de EU en personen met een arbeidshandicap zijn oververtegenwoordigd (zie Tabel 20 op het einde van het hoofdstuk).

Figuur 44: Aantal (x 1000) en aandeel (%) huisvrouwen en -mannen in de bevolking | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021

Noot: *in 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Als laatste zoomen we in op een andere subgroep van de niet-beroepsactieven, meer bepaald de huisvrouwen en -mannen. Voor deze groep bekijken we eveneens de subjectieve invulling van hun sociaaleconomisch statuut. In 2021 gaven 126 000 personen aan huisvrouw- of man te zijn, dit komt overeen met 3,3% van de totale Vlaamse bevolking tussen 20 en 64 jaar. In 2012, het begin van de tijdreeks, ging het nog om 183 000 personen of 4,8% van de bevolking. Sindsdien is er een dalende trend zichtbaar met een stabilisatie in de meest recente jaren (Figuur 44).

Vrouwen nemen met 96,1% een prominente plaats in bij deze deelgroep ten opzichte van 49,7% in de totale bevolking. Wat onderwijsniveau betreft, valt het op dat 41,2% kortgeschoold is, terwijl kortgeschoolden maar 15,2% van de totale bevolking vertegenwoordigen. Als we een opsplitsing maken naar leeftijd, stellen we vast dat 55-plussers met 38,6% oververtegenwoordigd zijn (ten opzichte van 24,1% in de totale bevolking). In 2012 was 45,8% van de huisvrouwen en -mannen nog 55 jaar of ouder wat erop wijst dat deze leeftijdscategorie uitdooft doorheen de jaren. Dit kan mee een verklaring bieden voor de algemene daling die we constateren in het aantal/aandeel huisvrouwen- en mannen. Ook personen geboren buiten de EU komen vaker voor (40,6% versus 9,1% in de totale bevolking) (zie Tabel 20 op het einde van het hoofdstuk).

Indien we verschillende achtergrondkenmerken combineren stellen we vast dat 38,4% van de vrouwen in deze groep ouder is dan 55 jaar. Het gaat dan voornamelijk om vrouwelijke 55-plussers die geboren zijn binnen België (75,6%) of binnen de EU (83,3%). Velen van hen zullen al geruime tijd deze huishoudelijke rol hebben vervuld en daardoor een vrij zwakke band hebben met de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd gaat het om een uitdovende groep, gezien we al geruime tijd constateren dat steeds meer generaties van Belgische vrouwen aan het werk gaan. Toch bestaat deze groep in Vlaanderen voor het merendeel (59,8%) uit vrouwen van een jongere leeftijdsgroep (25- tot 54-jarigen). Hiervan is 61% geboren buiten de EU. Vooral deze jongere vrouwen kunnen op termijn potentieel worden voor de arbeidsmarkt. Het is daarom zaak om hun band met deze arbeidsmarkt niet te doorknippen, en hen het signaal te geven dat ze (op termijn) ook (terug) aan de slag kunnen gaan.

Focus:

Gekend bij VDAB of RVA

Tabel 19: Inschrijving bij VDAB in combinatie met het al dan niet hebben van een RVA-uitkering bij groepen uit de potentiële arbeidsreserve | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

	Totaal aandeel ingeschreven bij VDAB	Aandeel ingeschreven met uitkering	Aandeel ingeschreven zonder uitkering
Zoekend of beschikbaar	49,2	34,1	15,0
Zelf gepercipieerd als werkend of werkloos	42,4	35,9	nb

Noot:

^a Huisvrouwen en -mannen worden buiten beschouwing gelaten omwille van te kleine aantallen.

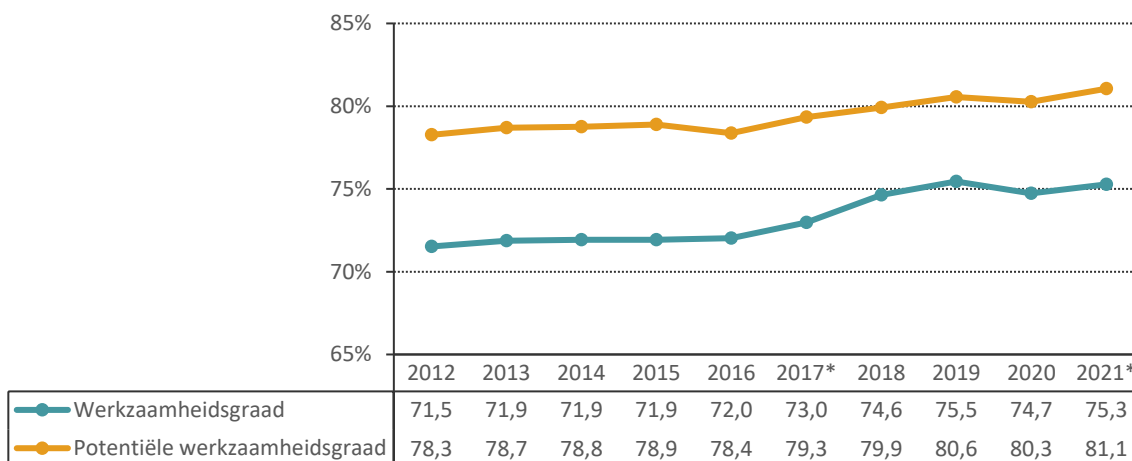
^b Nb wijst op een niet betrouwbaar gegeven wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/Departement WSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Bovenstaande tabel geeft weer of personen uit de arbeidsreserve al dan niet ingeschreven zijn bij de VDAB en of ze een RVA-uitkering ontvangen. Bij de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven was in 2021 49,2% ingeschreven bij VDAB: 34,1% was ingeschreven en ontving eveneens een uitkering, 15,0% was ingeschreven zonder uitkering. Bij de niet-beroepsactieven die zichzelf als werkend of werkloos percipiëren lag dit aandeel met 42,4% wat lager: 35,9% was ingeschreven met een uitkering. Een deel van de potentiële arbeidsreserve is met andere woorden gekend bij de betrokken instanties waardoor hun band met de arbeidsmarkt nog niet helemaal verbroken is. Bij huisvrouwen en -mannen is daarentegen 98,5% niet gekend bij VDAB en 91,6% geeft aan geen enkele vorm van vervangingsinkomen of tegemoetkomen te ontvangen. Het gaat hier over een pensioen, een leefloon of financiële hulp, een uitkering wegens ziekte, arbeidsongeschiktheid of beroepsziekte, of een inkomensvervangende tegemoetkoming of integratietegemoetkoming aan personen met een handicap.

Mogelijke werkzaamheidsgroei

Figuur 45: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2012-2021

Noot:

^a De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

^b *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

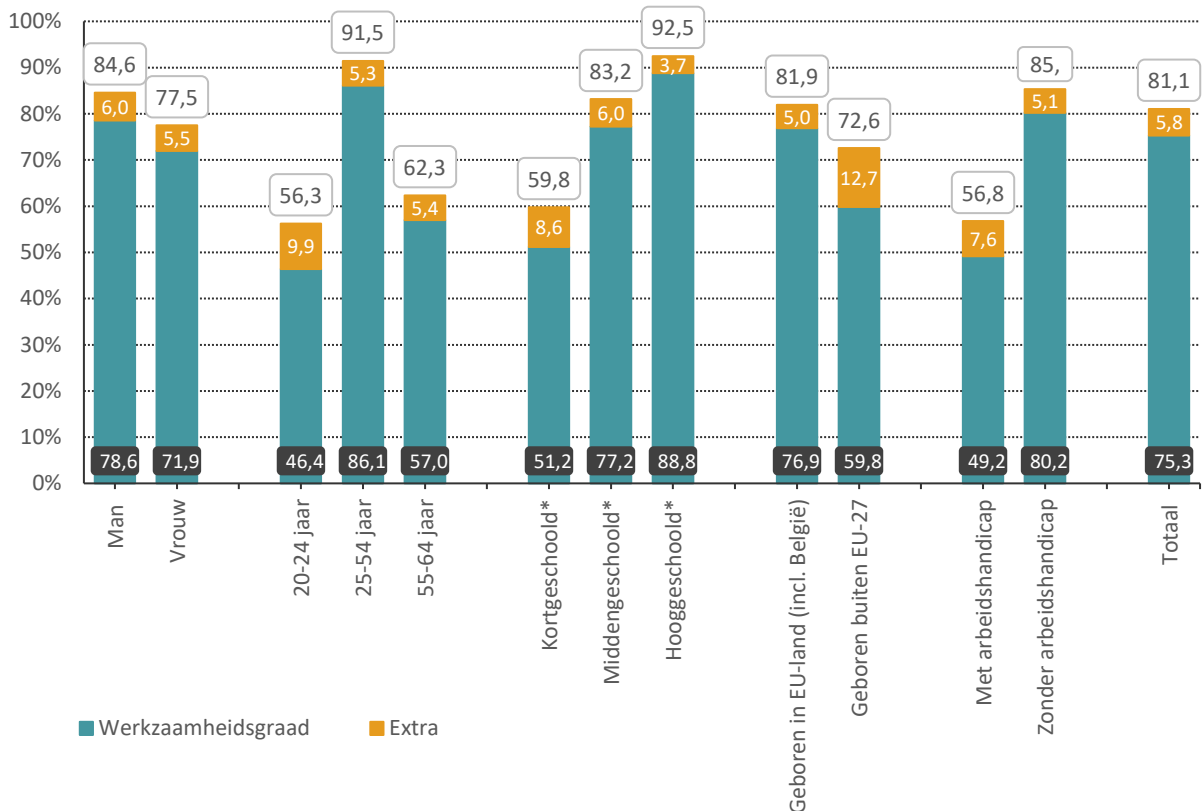
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

In Figuur 45 gaan we na hoe de werkzaamheidsgraad zou worden opgehoogd als we erin zouden slagen om de op het eerste gezicht ‘makkelijkste’ groepen van arbeidsreserve aan de slag te krijgen bovenop de werkende populatie. Meer specifiek bekijken we hoe de werkzaamheidsgraad verandert als we de actieve werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos aan het werk zouden krijgen. Deze groepen staan ook gekend als de potentiële arbeidsreserve. We kunnen op deze manier de potentiële werkzaamheidsgraad in kaart brengen, een oefening die we als Steunpunt Werk reeds een aantal keer uitvoerden in het verleden (Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste et al., 2019). Het gaat hier om een theoretische denkoefening, waar enkel gekeken wordt naar de aanbodzijde en waar de arbeidsvraageffecten niet in rekening worden gebracht.

Als we de werkzaamheidsgraad doorheen de tijd bekijken, stellen we vast dat er tussen 2016 en 2019 in Vlaanderen steeds meer mensen aan het werk waren. De werkzaamheidsgraad steeg in die periode van 72,0% naar 75,5%. Covid-19 heeft echter een rem op deze groei gezet en zorgde in 2020 voor een daling van de werkzaamheidsgraad met 0,7 procentpunt. Vlaanderen slaagde erin om dankzij verschillende steunmaatregelen de impact van de Covid-19-crisis op de arbeidsmarkt te beperken. Het negatief effect van de Covid-19-crisis werd in 2021 tenietgedaan en de werkzaamheidsgraad stijgt weer naar 75,3%. Slagen we erin de potentiële arbeidsreserve aan de slag te krijgen, dan zou de werkzaamheidsgraad kunnen stijgen naar 81,1%. Met deze score zou Vlaanderen aansluiting vinden met de Europese toplanden op vlak van werkzaamheidsgraad en wordt tegelijkertijd de werkzaamheidsdoelstelling van 80% behaald. Wanneer we inzoomen

op een aantal socio-demografische kenmerken merken we op dat er vooral bij de meest kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt veel progressiemarge is (Figuur 46).

Figuur 46: Werkzaamheidsgraad (%) en mogelijke werkzaamheidsgroei door het inzetten van de potentiële arbeidsreserve, opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2021

Noot:

^a De niet-werkende potentiële arbeidsreserve omvat de werklozen, de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven en de niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos.

^b *Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken, omdat jongeren hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

^c Voor geboorteland werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk

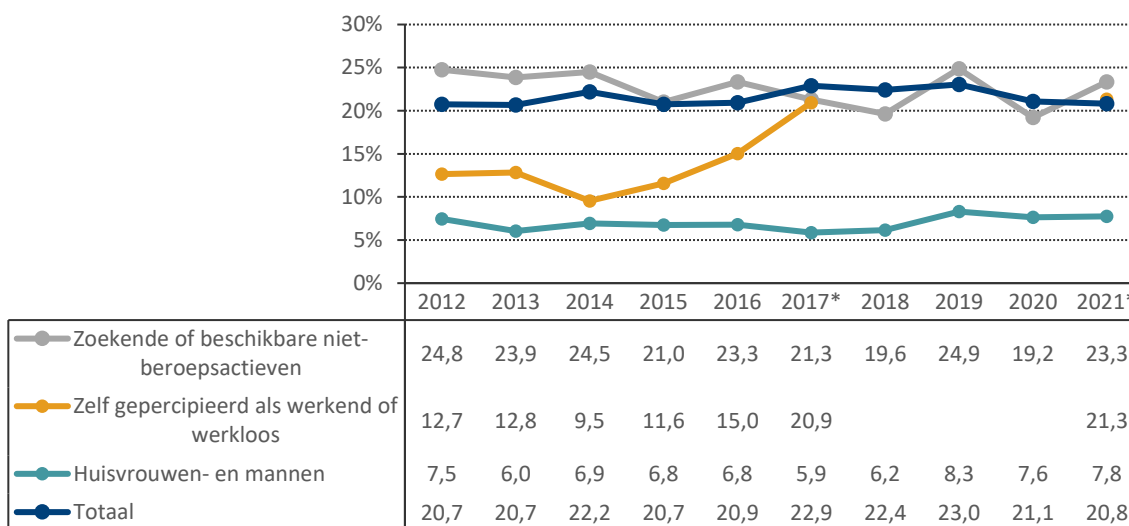
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

De grootste potentiële stijging noteren we bij personen geboren buiten EU-27. Deze groep heeft met 59,8% een veel lagere werkzaamheidsgraad dan gemiddeld (75,3%), maar doordat ze oververtegenwoordigd zijn in de potentiële arbeidsreserve is er nog veel groei mogelijk. De werkzaamheidsgraad van personen geboren buiten EU-27 zou met maar liefst 12,7 procentpunt stijgen en daardoor op 72,6% komen te liggen. In theorie zou de werkzaamheidskloof tussen personen geboren in een EU-land en personen geboren buiten de EU dalen tot 9,4 procentpunt, wat een enorme sprong voorwaarts is aangezien deze kloof in 2021 17,1 procentpunt bedraagt. Voor de opsplitsing naar opleidingsniveau beperken we ons tot de bevolking van 25 tot 64 jaar, omdat jongeren (20-tot 24-jarigen) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Hier stellen we vast dat hoe korter het opleidingsniveau is, hoe hoger de groeimarge. Kortgeschoolden bijvoorbeeld kennen in 2021 een werkzaamheidsgraad van 51,2%. Dit cijfer groeit aan tot 59,8% indien alle kortgeschoolden uit de potentiële arbeidsreserve aan de slag zouden gaan. De

hooggeschoolden daarentegen vertonen niet veel progressiemarge meer (+3,7 procentpunten). Deze groep wordt het effectiefst ingezet op de arbeidsmarkt. Naast de personen geboren buiten EU-27 en kortgeschoolden is er ook bij jongeren en personen met een arbeidshandicap nog heel wat groeimarge (respectievelijk +9,9 procentpunten en +7,6 procentpunten). Al deze groepen kunnen met een versterkte inzet van hun arbeidsreserve nog een groei in werkzaamheid teweegbrengen. Uiteraard is dit een hypothetische oefening, maar het geeft weer hoeveel groei er te halen valt indien we de personen met nog een zekere band met de arbeidsmarkt sterker kunnen integreren richting werk. Om dit potentieel effectief te benutten, moet uiteraard ook de arbeidsvraag voldoende groot zijn.

Deelname aan opleiding

Figuur 47: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding | Vlaams Gewest, 25-64 jaar, 2012-2021

Noot:

^a *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

^b Van 2018 tot en met 2020 zijn er geen data voor de categorie 'zelf gepercipieerd als werkend of werkloos' omwille van te kleine cel aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Tussen 2012 en 2019 constateren we in de totale bevolking een bescheiden stijging in de deelname aan opleiding gedurende de laatste twaalf maanden: van 20,7% naar 23,0% (Figuur 47). Vanaf het coronajaar 2020 daalt de deelname weliswaar. In 2021 participeerde nog 20,8% van de 25- tot 64-jarigen aan minstens één opleiding in het regulier onderwijs of daarbuiten. Wanneer we inzoomen op de groepen uit de potentiële arbeidsreserve merken we op dat de zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven het met een opleidingspercentage van 23,3 beter doen dan gemiddeld. Dit is een stijging van 4,1 procentpunt ten opzichte van 2020. Een hogere opleidingsdeelname wijst er niet noodzakelijk op dat er meer personen aan opleiding hebben geparticipeerd. Deze stijging komt vooral door een grotere procentuele daling van de noemer (-31,8%) in vergelijking met de teller (-17,2%). Er participeerden met andere woorden minder zoekende of beschikbare niet-beroepsactieven aan opleiding ten opzichte van 2020 maar deze daling was minder uitgesproken dan de daling in de noemer (het totaal aantal zoekende of

beschikbare niet-beroepsactieven). Figuur 47 geeft duidelijk weer dat de opleidingsdeelname in deze groep fluctueert doorheen de jaren maar desondanks doet deze groep het opmerkelijk beter dan de andere groepen. Bij de huisvrouwen en -mannen ligt dit cijfer veel lager: slechts 7,8% volgde in 2021 een opleiding. De niet-beroepsactieven die zichzelf percipiëren als werkend of werkloos liggen tussen de andere groepen in. In 2012 nam 12,7% deel aan een opleiding, sinds 2016 is dat aandeel sterk toegenomen. In het laatst beschikbare jaar gaat het over 21,3%, dit is een stijging van 8,7 procentpunt ten opzichte van 2012 .

Socio-demografische kenmerken

Tabel 20: Aandeel (%) personen in verschillende groepen uit de arbeidsreserve opgesplitst naar socio-demografische kenmerken | Vlaams Gewest, 20-64 jaar, 2020-2021

	Totale bevolking		Zoekend of beschikbaar		Zelf gepercipieerd als werkend of werkloos		Huisvrouwen- en mannen	
	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*	2020	2021*
Geslacht								
Man	50,3	50,3	47,5	47,9	43,4	49,1	nb	3,9
Vrouw	49,7	49,7	52,5	52,1	56,6	50,9	97,1	96,1
Onderwijsniveau^a								
Kortgeschoold	17,7	15,2	23,4	18,8	42,2	31,1	42,8	41,2
Middengeschoold	39,6	40,5	42,3	42,3	36,1	48,5	36,9	34,4
Hooggeschoold	42,7	44,3	34,3	38,9	21,7	20,5	20,3	24,4
Leeftijd								
20-24 jaar	9,6	9,6	21,1	20,4	nb	nb	nb	nb
25-54 jaar	66,4	66,3	65,5	61,0	49,6	60,9	57,7	59,4
55-64 jaar	23,9	24,1	13,4	18,6	38,7	32,8	41,7	38,6
Geboorteland^b								
Geboren in België	85,2	85,0	70,0	74,7	74,6	75,4	53,4	49,4
Geboren in EU-land (excl. België)	5,8	5,8	8,3	nb	nb	nb	9,6	10,0
Geboren buiten EU	9,0	9,1	21,7	19,6	22,6	19,4	36,9	40,6
Arbeidshandicap								
Met arbeidshandicap	15,1	15,4	21,3	27,0	33,1	29,2	8,5	9,7
Zonder arbeidshandicap	84,9	84,6	78,7	73,0	66,9	70,8	91,5	90,3

Noot:

^a Voor de opsplitsing naar onderwijsniveau wordt de bevolking van 25 tot 64 jaar bekeken omdat jongeren (20-24 jaar) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor alle andere groepen gaat het om de 20- tot 64-jarigen.

^b Voor geboorteland werd de afbakening aangepast van EU-28 naar EU-27, exclusief het Verenigd Koninkrijk

^c Nb wijst op een niet betrouwbaar gegeven wegens te kleine celaantallen.

^d *In 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

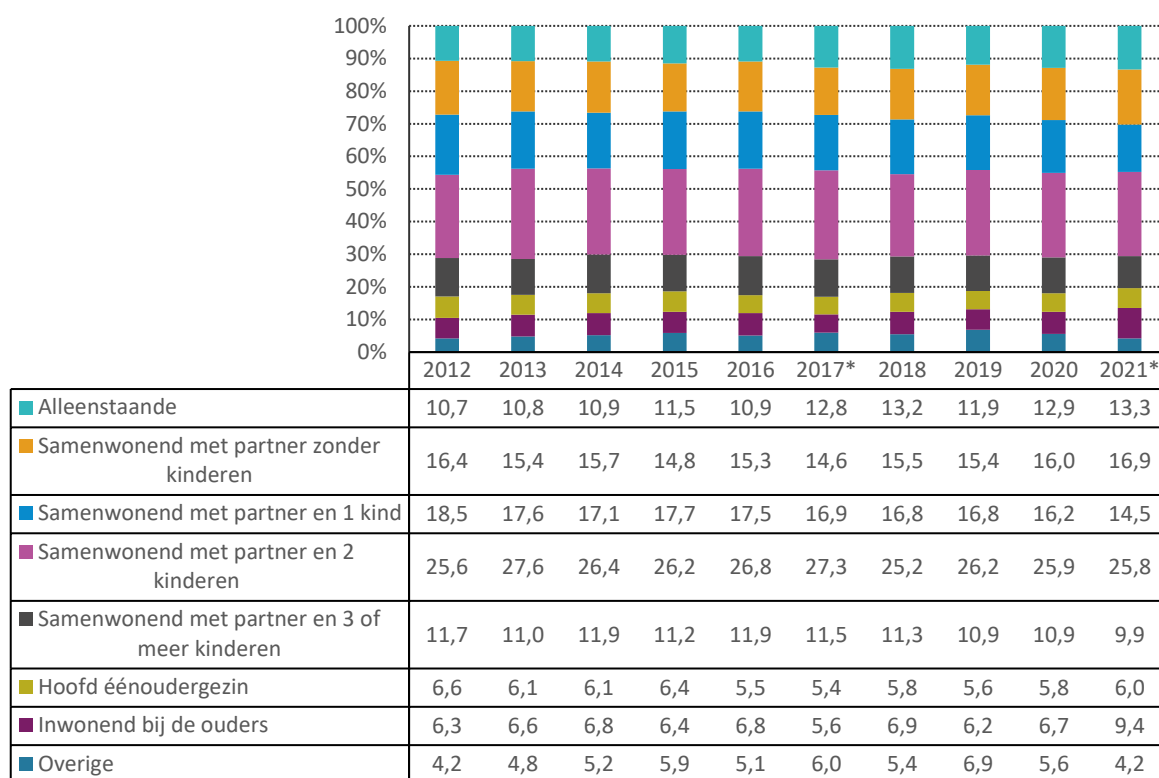
10. Huishoudpositie

AUTEURS: Ines PENDERS EN Sarah VANSTEENKISTE

Dit hoofdstuk brengt een update van de cijfers naar huishoudpositie, oftewel alle personen die gewoonlijk onder hetzelfde dak wonen. We focussen ons op de volgende groepen: alleenstaanden, samenwonend met partner en zonder kinderen, samenwonend met partner en met kinderen en éénoudergezinnen. Bij de samenwonenden met partner en kinderen maken we nog een verder onderscheid naargelang het aantal kinderen, namelijk één, twee en drie of meer. Daarnaast zijn er ook nog inwonende kinderen en een restcategorie, maar deze komen minder uitvoerig aan bod in de verschillende onderdelen van dit hoofdstuk. We focussen ons in dit hoofdstuk op de 25- tot 49-jarigen. Op deze leeftijd combineren heel wat mensen een beroepsleven met verantwoordelijkheden binnen het gezin. Door een wijziging in de huishoudvariabele tussen 2011 en 2012 starten alle tijdreeksen in dit hoofdstuk pas in 2012 en niet, zoals gebruikelijk in dit rapport, in 2008.

Aandeel in de bevolking

Een gezin met twee kinderen blijft de meest voorkomende samenlevingsvorm in Vlaanderen. Reeds sinds het begin van de meting in 2012 kent deze huishoudpositie het hoogste aandeel in de Vlaamse bevolking tussen 25 en 49 jaar. Dit aandeel is overheen de periode 2012-2021 ook zeer stabiel gebleven, tussen de 25% en 28%. In het algemeen bestaat de Vlaamse bevolking in 2021 voor de helft (50,1%) uit samenwonende partners met kinderen. In het laatste decennium is deze groep in omvang gedaald (55,8% in 2012). Vooral de categorie van samenwonende partners met één kind kent een minder sterke vertegenwoordiging de voorbije jaren: van 18,5% in 2012 naar 14,5% in 2021. De tweede grootste groep na het gezin met twee kinderen zijn de samenwonden zonder kinderen (16,9% in 2021). Verder is 13,3% alleenstaand, 6,0% hoofd van een éénoudergezin en 9,4% is inwonend bij de ouders. Die laatste groep, bestaande uit kinderen die ouder zijn dan 15 jaar, kent ten opzichte van 2012 de sterkste stijging (+3,1 procentpunt). Terwijl deze categorie voor alle jaren voor 2021 stabiel bleef rond de 6%, schiet dit aandeel in 2021 omhoog naar 9,4%. Mogelijk spelen de COVID-19-pandemie en de bijhorende onzekerheid, maar ook bijvoorbeeld de hogere vastgoedprijzen en de langere studiercarrières hier een rol. Omwille van onze focus op de huishoudposities die werk en gezin combineren, bespreken we deze groep verder niet uitvoerig.

Figuur 48: Aandeel (%) van huishoudpositie in de bevolking | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Wanneer we de verschillende samenlevingsvormen verder analyseren naar socio-demografische kenmerken en deze vergelijken met de aandelen in de totale bevolking, dan is een eerste opvallende vaststelling dat de categorie van alleenstaanden voor de meerderheid uit mannen bestaat (61,2%) terwijl vrouwen veel vaker aan het hoofd van een eenoudergezin staan (79,4%) (zie Tabel 24 op het einde van dit hoofdstuk). Op een jaar tijd zijn beide groepen (nog) iets meer vervrouwelijkt. Samenwonenden met één kind en samenwonenden met drie of meer kinderen zijn ook iets vaker dan gemiddeld vrouw (respectievelijk 54,0% en 54,7% ten opzichte van 49,8% in de bevolking), maar de genderbalans blijft in deze gevallen nog meer in evenwicht dan de reeds besproken huishoudposities. Belangrijk om op te merken is dat leeftijdsafbakening hier een rol speelt: bij de 50- tot 64-jarigen bijvoorbeeld maken mannen de meerderheid uit van de samenwonende partners met enerzijds één kind en anderzijds drie of meer kinderen.

Op vlak van arbeidsmarktstatuut tellen de samenwonenden met twee kinderen en met één kind de hoogste aandelen werkenden (respectievelijk 92,8% en 92,2%). In vergelijking met de totale bevolking tussen 25 en 49 jaar merken we vooral bij éénoudergezinnen, en samenwonenden met drie of meer kinderen een sterke oververtegenwoordiging van niet-beroepsactieven, respectievelijk 20,2%, en 15,9% ten opzichte van 10,4% in de totale bevolking. Over het aandeel werklozen kunnen we, met uitzondering van de categorieën alleenstaand (5,1%), en samenwonend met partner zonder kinderen (2,4%), geen uitspraken doen. Omdat deze leeftijdscategorie de meest actieve laag van de bevolking is, worden de aantallen voor werklozen opgesplitst naar huishoudpositie vaak te klein om nog betrouwbare uitspraken over te doen.

Nog een in het oog springende oververtegenwoordiging is die van het aandeel kortgeschoolden bij samenwonenden met drie of meer kinderen (20,3%), hoofd van een éénoudergezin (19,0%) en alleenstaanden (14,4%). Samenwonenden met één kind en personen aan het hoofd van een éénoudergezin zijn dan weer overwegend middengeschoold (respectievelijk 46,2% en 45,2%) en samenwonenden met enerzijds geen kinderen (55,0%) en anderzijds twee kinderen (58,8%) hooggeschoold. In vergelijking met 2020 tellen die laatst besproken categorieën verhoudingsgewijs nog meer hooggeschoolden. Ter vergelijking: van de totale groep 25- tot 49-jarigen is 11,3% kort-, 38,2% midden- en 50,5% hooggeschoold.

Verder vinden we relatief meer personen geboren buiten de EU-27 terug bij de samenwonenden met drie of meer kinderen (28,9%), éénoudergezinnen (16,7%) en alleenstaanden (13,0%) in vergelijking met de totale bevolking (11,3%). Bij samenwonenden met drie of meer kinderen is dat aandeel het sterkst toegenomen (+6 procentpunten op jaarbasis). Bij de samenwonenden met één kind merken we een oververtegenwoordiging van personen geboren in de EU-27 exclusief België (8,6% ten opzichte van gemiddeld 6,7%). Tot slot, wie alleenstaand is of hoofd van een éénoudergezin is, wordt vaker dan gemiddeld (11,9%) en meer dan een jaar eerder, geconfronteerd met hinder door een arbeidshandicap, respectievelijk 17,6% en 21,6% in 2021.

Samengevat kunnen we stellen dat alleenstaanden voornamelijk mannen zijn, vaker werkloos, kortgeschoold en iets vaker buiten de EU-27 geboren zijn. Verder kennen ze ook een hoger aandeel personen met een arbeidshandicap. Bij samenwonenden zonder kinderen en met twee kinderen vinden we een oververtegenwoordiging van werkenden en hooggeschoolden. Ze zijn bovendien voornamelijk geboren in België en de EU-27. Bij samenwonenden met één kind constateren we dan weer hogere aandelen middengeschoolden, vrouwen en personen geboren in de EU-27. In de categorieën samenwonend met drie of meer kinderen en eenoudergezinnen vinden we meer niet-beroepsactieven dan gemiddeld, net zoals vrouwen, kortgeschoolden en personen geboren buiten de EU-27 oververtegenwoordigd zijn in deze samenlevingsvormen. De ouder in een eenoudergezin ervaart bovendien veel vaker dan andere huishoudposities hinder door een arbeidshandicap. Deze conclusies zijn redelijk gelijkaardig aan de analyse van vorig trendrapport (2021).

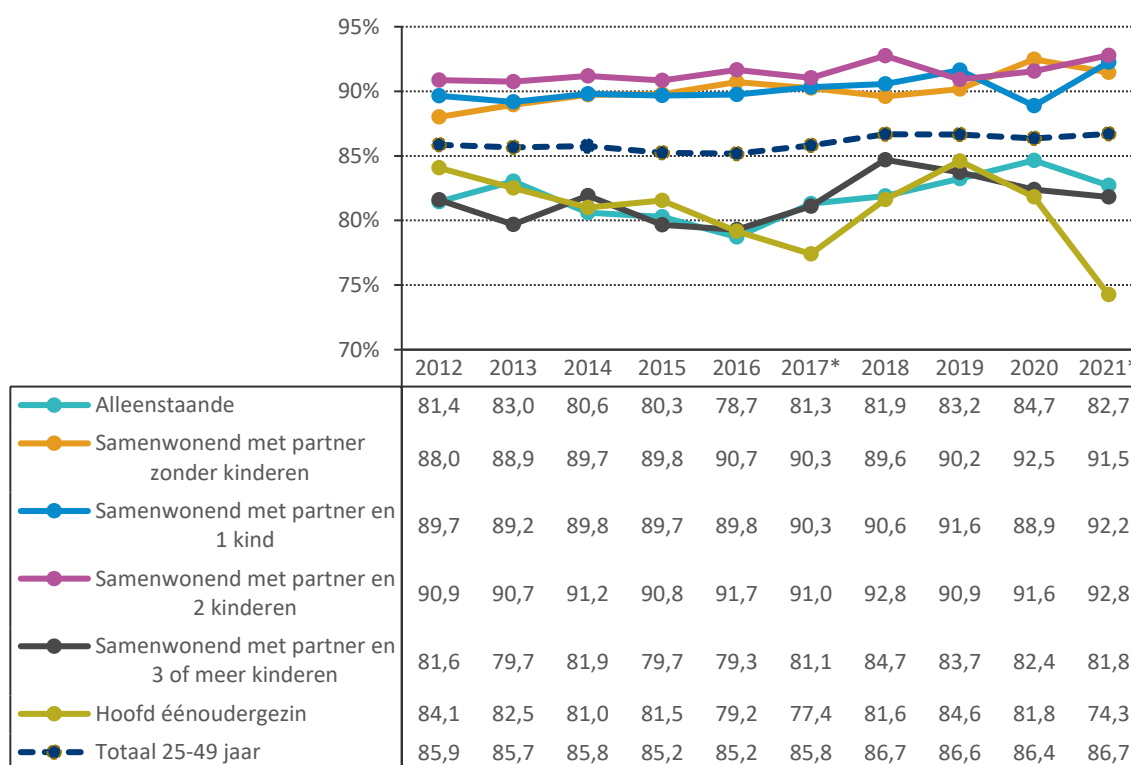
Werkzaamheid

Figuur 49 geeft de evolutie weer van de werkzaamheidsgraad van de verschillende huishoudposities. Het valt op hoe de figuur in twee wordt verdeeld. Gedurende de hele periode 2012-2021 situeert de werkzaamheidsgraad van samenwonenden zonder kinderen, met één kind en met twee kinderen zich boven de algemene werkzaamheidsgraad. In 2021 ligt de werkzaamheidsgraad van deze drie huishoudposities dicht bij elkaar, respectievelijk 91,5%, 92,2% en 92,8%. Met uitzondering van de jaren 2019 en 2020, liet de categorie samenwonend met twee kinderen consistent de hoogste werkzaamheidsgraad optekenen. In 2021 is dat ook weer het geval.

De drie huishoudposities met werkzaamheidsgraden die zich onder de algemene werkzaamheidsgraad bevinden, zijn de alleenstaanden, samenwonende partners met drie of meer kinderen en eenoudergezinnen. Ten opzichte van de reeds besproken huishoudposities kennen de werkzaamheidsgraden van deze huishoudposities een meer fluctuerend verloop. In 2021 werkt 82,7% van de alleenstaanden, 81,8% van de samenwonenden met drie of meer

kinderen en 74,3% van de eenoudergezinnen. De eenoudergezinnen kenden vorig jaar reeds de laagste werkzaamheidsgraad, maar door de sterke daling in 2021 (-7,6 procentpunten ten opzichte van 2020), is het verschil met de andere huishoudposities anno 2021 nog groter geworden. We moeten echter voorzichtig zijn met een directe vergelijking tussen 2021 en 2020 omwille van een breuk in de resultaten door de herziening van de EAK-vragenlijst in 2021. Een essentieel onderdeel van de nieuwe vragenlijst is namelijk de meting van het arbeidsmarktstatuut. Maar als we het perspectief breder trekken en de werkzaamheidsgraad vergelijken met een punt verder in het verleden dan stellen we vast dat, net zoals in de vorige editie van dit trendrapport, zij die aan het hoofd staan van een éénoudergezin er niet op vooruit gaan, ondanks de groeiperiode tussen 2017 en 2019. In vergelijking met 2012 is werkzaamheidsgraad voor deze huishoudpositie er met 9,8 procentpunt op achteruit gegaan. Een mogelijke verklaring hiervoor kan te vinden zijn in de samenstelling van deze huishoudpositie: deze categorie bestaat proportioneel uit een zeer grote groep niet-beroepsactieven (20,2%, +5,7 procentpunten op jaarbasis). Deze categorie kent van alle huishoudposities ook het grootste aandeel vrouwen (79,4%) en is extra kwetsbaar op de arbeidsmarkt doordat ze vaker dan andere huishoudposities deeltijds werken (zie ook de focusbox over deeltijds werk in het hoofdstuk over vrouwen).

Figuur 49: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Focus:**Werkzaamheidsgraad naar huishoudpositie en geslacht**

In dit onderdeel analyseren we de arbeidsdeelname van mannen en vrouwen afhankelijk van hun gezinssituatie. In Vlaanderen is in 2021 83,8% van de vrouwen tussen 25 en 49 jaar en 89,6% van de mannen aan de slag. In vergelijking met vorig jaar is de werkzaamheidsgraad van vrouwen licht gestegen (+0,8 procentpunten) en die van mannen stabiel gebleven. Door een breuk in de resultaten als gevolg van een herziening van de EAK-vragenlijst in 2021, moeten we in deze editie voorzichtig omspringen met evoluties.

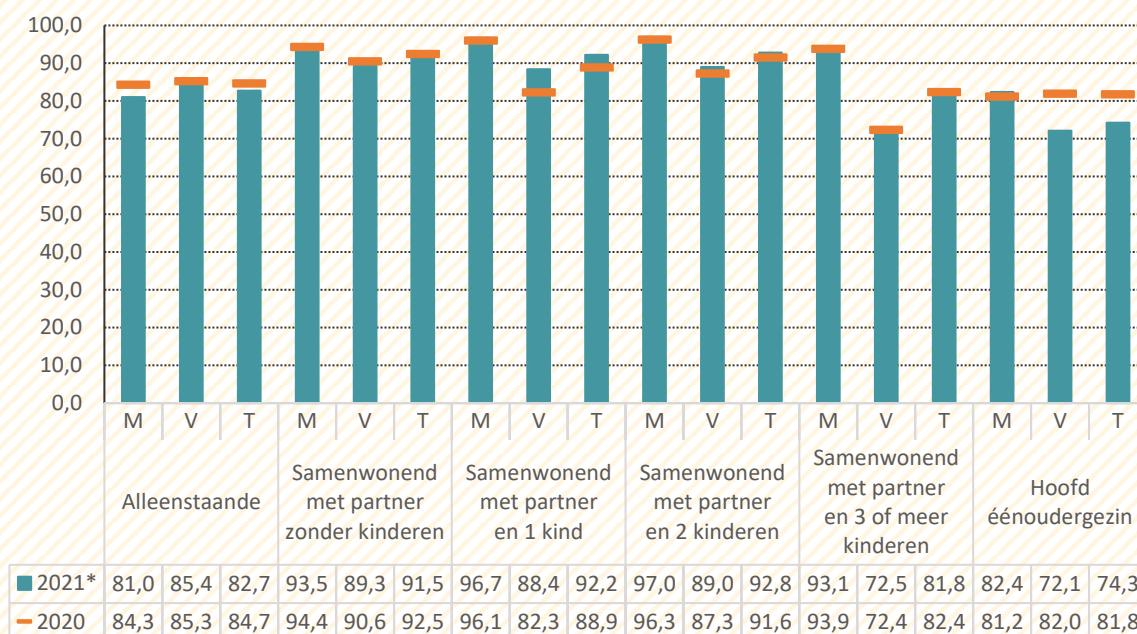
Mannen noteren anno 2021 op de verschillende huishoudposities nog steeds een hogere werkzaamheidsgraad dan vrouwen, behalve wanneer het gaat over alleenstaanden. Alleenstaande mannen hebben met 81,0% een werkzaamheidsgraad die 4,3 procentpunt lager ligt dan de vrouwen in dezelfde huishoudpositie (85,4%). In vergelijking met de andere huishoudposities blijft de genderkloof bij alleenstaanden beperkt. Overigens, deze huishoudpositie bestaat voor 61,2% uit mannen. In tegenstelling tot 2020 hebben de mannen die aan het hoofd staan van een eenoudergezin in 2021 een hogere werkzaamheidsgraad (82,4%) dan die van de vrouwen (72,1%) in deze gezinspositie. Dat resulteert in een uitgesproken genderkloof van 10,3 procentpunt. In Figuur 49 konden we al vaststellen dat de totale werkzaamheidsgraad voor eenoudergezinnen een serieuze duik nam de voorbije twee jaar, en dan vooral in het meest recente jaar. Deze huishoudpositie bestaat voor een grote meerderheid uit vrouwen (79,4%) en het zijn zij die hun werkzaamheidsgraad sterk zien dalen in 2021.

De grootste genderkloof vinden we terug bij de samenwonenden met partner en drie of meer kinderen (20,5 procentpunten). Met een werkzaamheidsgraad van 93,1% torenen de mannen in deze gezinspositie fel boven de vrouwen uit (72,5%). De kleinste genderkloof, overigens kleiner dan het verschil in globale werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen tussen de 25 en 49 jaar (5,8 procentpunten), situeert zich bij de personen die samenwonen met een partner maar geen kinderen hebben (4,2 procentpunten). In deze huishoudpositie is 93,5% van de mannen aan de slag, van de vrouwen 89,3%. Beide geslachten hebben wel een iets lagere werkzaamheidsgraad in vergelijking met 2020. Vrouwen zijn in deze huishoudpositie het meest actief op de arbeidsmarkt, op de voet gevolgd door vrouwen die samenwonen met een partner en twee kinderen (89,0%).

Hoewel vrouwen in een gezin met een partner en twee kinderen een hoge werkzaamheidsgraad noteren, bereikt de mannelijke evenknie met 97,0% bijna volledige tewerkstelling. De genderkloof is met 7,9 procentpunt licht gedaald ten opzichte van vorig jaar (8,9 procentpunten). Bij de samenwonenden met partner en één kind, stellen we vrij gelijkaardige werkzaamheidsgraden en eenzelfde grootte van genderkloof vast. Mannen bereiken in deze huishoudpositie ook bijna volledige tewerkstelling (96,7%). Bij vrouwen vinden we een werkzaamheidsgraad van 88,4% terug, wat resulteert in een genderkloof van 8,3 procentpunt. Ten opzichte van vorig jaar is die genderkloof sterk gekrompen (in 2020 was het verschil 13,7 procentpunten), wat hoofdzakelijk te verklaren is door een relatief sterke stijging van de werkzaamheidsgraad van vrouwen in deze gezinspositie.

Hoewel de arbeidsmarkt sterk vervrouwelijkt is de afgelopen jaren en de werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft stijgen (zie Figuur 8 in het hoofdstuk over vrouwen), maakt de volgende figuur duidelijk dat er nog steeds sprake is van een genderkloof. Ouderschap en de bijhorende sociale normen rond gezins- en huishoudelijke taken spelen hier een rol. Bij drie of meer kinderen in een gezin met twee partners, is de vrouwelijke werkzaamheidsgraad nog maar 72,5%. Hetzelfde effect stellen we niet vast bij mannen. Integendeel zelfs: mannen die samenwonend zijn met partner maar geen kinderen hebben, hebben een werkzaamheidsgraad van 93,5%. Bij één kind in het gezin stijgt de werkzaamheidsgraad naar 96,7% en bij twee kinderen zelfs naar 97,0%. Maar ook bij drie of meer kinderen is nog steeds 93,1% van de mannen aan de slag.

Figuur 50: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie en geslacht | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020-2021

Noot:

*In 2021 is er een breuk in de resultaten omwille van een herziening van de vragenlijst. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

We splitsen vervolgens de werkzaamheidsgraad nog eens verder op naar geslacht en onderwijsniveau en berekenen hierbij telkens de genderkloof (Tabel 21). De genderkloof duidt op het relatieve verschil tussen de werkzaamheid van mannen en vrouwen en wordt berekend door de mannelijke werkzaamheidsgraad te delen door de vrouwelijke. Een genderkloof gelijk aan 1 duidt op een gelijk aandeel werkenden bij beide geslachten. Wanneer mannen een hogere werkzaamheidsgraad hebben dan vrouwen, dan is de genderkloof groter dan 1 (en vice versa).

In het algemeen, dus ongeacht huishoudpositie, vinden we de grootste genderkloof terug bij kortgeschoolden (1,59): kortgeschoolde mannen (73,3%) zijn veel vaker dan kortgeschoolde vrouwen aan het werk (46,2%).

Bij hogeschoolden daarentegen vinden we een bijna gelijkaardige arbeidsparticipatie, de genderkloof bedraagt daar 1,02. De kloof is bij kortgeschoolden meer uitgediept ten opzichte van vorig jaar, bij midden- en hogeschoolden is dat niet het geval. Wanneer we verder inzoomen op deze genderkloof binnen de verschillende huishoudposities, valt de sterke genderkloof op bij kortgeschoolde samenwonende partners met twee kinderen. Hier bedraagt de genderkloof maar liefst 2,31. Kortgeschoolde mannen in deze huishoudpositie noteren een werkzaamheidsgraad van 92,8% terwijl slechts 40,2% van de kortgeschoolde vrouwen er aan het werk zijn.

Opvallend is de sterke toename van deze kloof ten aanzien van 2020, waar deze 1,42 bedroeg. Deze toename valt volledig toe te wijzen aan de krimp van de vrouwelijke werkzaamheidsgraad, die met 21,5 procentpunt is gedaald, van 61,7% in 2020 naar 40,2% in 2021. Omwille van een verandering in de vragenlijst speelt hier mogelijk ook een methodologisch effect. De laagste werkzaamheidsgraad vinden we bij de kortgeschoolde vrouwen die samenwonen met een partner en drie of meer kinderen hebben: 38,5% van hen is aan de slag, wat resulteert in de op een na grootste genderkloof (2,07). Bij midden- en hogeschoolden is de genderkloof bij de huishoudpositie met drie of meer kinderen de grootste van alle gezinsposities. Midden- en hogeschoolde alleenstaande vrouwen zijn de enige categorieën met een genderkloof kleiner dan 1 (respectievelijk 0,98 en 0,97). Hun werkzaamheidsgraad is in 2021 dus iets groter dan die van de mannen in dezelfde positie.

Vaders met partners en kinderen zijn ongeacht het onderwijsniveau vaker aan het werk dan alleenstaande mannen. Hogeschoolde vaders met drie of meer kinderen bereiken met een werkzaamheidsgraad van 98,9% bijna volledige tewerkstelling. Mannen die aan het hoofd staan van een eenoudergezin en hogeschoold zijn, hebben eveneens een hoge werkzaamheidsgraad (97,7%). Echter, de overgrote meerderheid van deze huishoudpositie is wel vrouw (zie Tabel 24 achteraan dit hoofdstuk). Bij vrouwen stellen we een omgekeerd effect van ouderschap op de arbeidsmarktsituatie vast, een conclusie die we reeds gemaakt hebben op basis van Figuur 50: er zijn verschillen waarneembaar tussen samenwonende vrouwen met één of twee kinderen en vrouwen met drie of meer kinderen en dit voor alle opleidingsniveaus.

Tabel 21: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudpositie, opgesplitst naar geslacht en onderwijsniveau | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2021

25-49 jaar	Mannen				Vrouwen				Kloven (mannen/vrouwen)			
	Kort	Midden	Hoog	Totaal	Kort	Midden	Hoog	Totaal	Kort	Midden	Hoog	Totaal
Alleenstaande	55,6	79,8	93,0	81,0	nb	81,1	95,4	85,4	nb	0,98	0,97	0,95
Samenwonend met partner zonder kinderen	75,9	93,4	96,8	93,5	71,3	85,5	93,7	89,3	1,06	1,09	1,03	1,05
Samenwonend met partner en 1 kind	97,4	96,4	96,9	96,7	nb	86,6	93,7	88,4	nb	1,11	1,03	1,09
Samenwonend met partner en 2 kinderen	92,8	96,8	97,9	97,0	40,2	89,2	94,0	89,0	2,31	1,09	1,04	1,09
Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	79,6	93,2	98,9	93,1	38,5	68,3	90,3	72,5	2,07	1,37	1,10	1,28
Hoofd éénoudergezin	nb	89,2	97,7	82,4	nb	71,8	91,6	72,1	nb	1,24	1,07	1,14
Totaal	73,3	89,4	94,3	89,6	46,2	81,1	92,2	83,8	1,59	1,10	1,02	1,07

Noot: 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine cel aantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Vervolgens doen we dezelfde oefening voor geslacht en geboorteland. Tabel 22 geeft opnieuw een indicatie van het relatieve verschil in arbeidsmarktpositie. Ongeacht geslacht en huishoudpositie stellen we vast dat personen geboren in België een hogere werkzaamheidsgraad hebben dan personen geboren buiten de EU-27. Zoomen we in op geslacht, maar nog niet op huishoudpositie, dan is de grootste genderkloof terug te vinden bij personen geboren buiten de EU-27. Met 1,53 is deze kloof veel meer uitgesproken dan bij personen geboren in België (1,02) en geboren in EU-27 exclusief België (1,17). Op basis van Tabel 3 in het hoofdstuk over personen met een migratieachtergrond kwamen we reeds tot de conclusie dat deze groep opmerkelijk meer kortgeschoolden telt in vergelijking met de in België geboren bevolking. Bovendien noteren kortgeschoolden een meer uitgesproken genderkloof (zie eerder). Het verklaart mee waarom de genderkloven bij niet-EU-27 voor alle huishoudposities groter zijn dan bij personen geboren in België en in de EU-27. De grootste genderkloof (2,07) van alle huishoudposities vinden we opnieuw bij personen met een niet-EU-27 migratieachtergrond die samenwonen met partner en twee kinderen, gevolgd door personen die samenwonen met partner en drie of meer kinderen (1,94). In 2020 bedroeg de kloof voor samenwonende partners met twee kinderen nog 1,50. Terwijl deze kloof op een jaar tijd relatief sterk gestegen is, is die van de categorie met drie of meer kinderen relatief sterk gedaald van 2,33 naar 1,94. Alleenstaande personen geboren in België en personen geboren in de EU-27 die samenwonen met een partner maar geen kinderen hebben, zijn de enige twee categorieën met een kloof kleiner dan 1.

Tabel 22: Werkzaamheidsgraad (%) naar huishoudposities, opgesplitst naar geslacht en geboorteland | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2021

25-49 jaar	Mannen				Vrouwen				Kloven (mannen/vrouwen)			
	Belg	EU-27 excl. België	Niet-EU-27	Totaal	Belg	EU-27 excl. België	Niet-EU-27	Totaal	Belg	EU-27 excl. België	Niet-EU-27	Totaal
Alleenstaande	84,0	89,0	64,1	81,0	89,0	nb	nb	85,4	0,94	nb	nb	0,95
Samenwonend met partner zonder kinderen	95,1	78,7	88,9	93,5	92,6	85,3	64,9	89,3	1,03	0,92	1,37	1,05
Samenwonend met partner en 1 kind	97,5	95,1	88,9	96,7	92,4	87,2	56,8	88,4	1,06	1,09	1,57	1,09
Samenwonend met partner en 2 kinderen	97,7	96,9	92,4	97,0	95,8	81,7	44,7	89,0	1,02	1,19	2,07	1,09
Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	94,5	nb	90,3	93,1	87,5	nb	46,5	72,5	1,08	nb	1,94	1,28
Hoofd éénoudergezin	90,9	nb	nb	82,4	78,4	nb	55,7	72,1	1,16	nb	nb	1,14
Totaal	90,6	92,2	80,8	89,6	89,2	78,9	53,0	83,8	1,02	1,17	1,53	1,07

Noot: 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Personen in baanloze gezinnen

In plaats van de werkloosheidsgraad nemen we in dit hoofdstuk de personen in baanloze gezinnen onder de loep. Door de leeftijd af te bakenen op 25 tot en met 49 jaar houden we de meest actieve laag van de bevolking over en zijn de werkloosheidsaantallen voor de verschillende huishoudposities vaak te klein om betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Baanloze gezinnen vormen een goed alternatief omdat het gaat over gezinnen waar elk lid werkloos of niet-beroepsactief is.

Traditioneel wordt het aandeel personen in baanloze gezinnen berekend voor de leeftijdscategorie 18 tot 59 jaar (zie 'Vlaanderen binnen Europa'), maar in dit hoofdstuk focussen we ons op de 25- tot 49-jarigen. In 2021 leeft 5,8% van hen in gezinnen waar niemand werkt. Ten opzichte van vorig jaar is dat een stabilisatie, nadat het tussen 2019 en 2020 licht toenam van 5,6% naar 5,8%. De COVID-19-pandemie lijkt voorlopig dus een eerder beperkte impact te hebben gehad op de kans om als persoon tussen de 25 en 49 jaar werkloos of niet-beroepsactief te worden.

Welke huishoudposities sterker of minder sterk vertegenwoordigd zijn in baanloze gezinnen, is terug te vinden Tabel 23. Net zoals de voorgaande jaren stellen we vast dat hoofdzakelijk de alleenstaanden met en zonder kinderen sterk vertegenwoordigd zijn. 39,0% van de baanloze gezinnen zijn alleenstaanden, 21,2% éénoudergezinnen, en dat terwijl ze respectievelijk slechts 13,3% en 6,0% uitmaken van de totale populatie tussen 25 en 49 jaar. Ten opzichte van 2020 zijn beide aandelen toegenomen.

Tabel 23: Verdeling naar huishoudpositie van personen in baanloze gezinnen | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020 en 2021

Samenstelling naar huishoudpositie	2020		2021*	
	Aandeel van personen in baanloze gezinnen (25-49 jaar)	Aandeel in de totale populatie (25-49 jaar)	Aandeel van personen in baanloze gezinnen (25-49 jaar)	Aandeel in de totale populatie (25-49 jaar)
Alleenstaande	34,5	12,9	39,0	13,3
Samenwonend met partner zonder kinderen	nb	16,0	7,2	16,9
Samenwonend met partner en 1 kind	nb	16,2	nb	14,5
Samenwonend met partner en 2 kinderen	9,4	25,9	nb	25,8
Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	8,4	10,9	nb	9,9
Hoofd éénoudergezin	18,3	5,8	21,2	6,0

Noot:

^a Bij de berekening van de aandelen is rekening gehouden met de resterende twee categorieën 'inwonend bij ouders' en 'overige', maar deze worden niet opgenomen in de tabel. De aandelen tellen daarom niet op tot honderd.

^b 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine celaantallen

^c *In 2021 is er een breuk in de resultaten omwille van een herziening van de vragenlijst. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

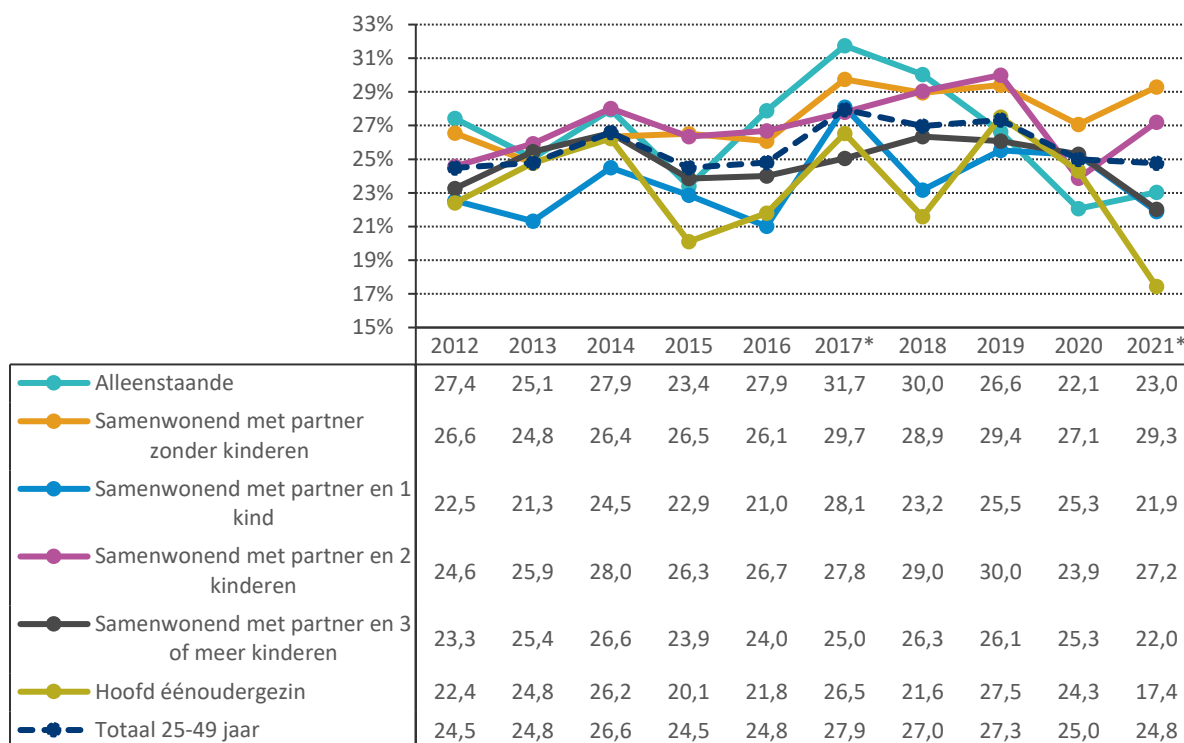
Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

Deelname aan opleiding

Met een opleidingsdeelname van 29,3% nemen de samenwonenden met partner en zonder kinderen in 2021 het vaakst deel aan opleidingen. Overigens laten zij ook de sterkste stijging optekenen in vergelijking met 2012, namelijk +2,7 procentpunt. Bij de samenwonenden met partner en twee kinderen vinden we gelijkaardige cijfers terug. Hun opleidingsdeelname bedraagt 27,2% in 2021 en kent een toename met 2,6 procentpunt ten opzichte van 2012. Beide groepen nemen in 2021 vaker dan gemiddeld deel aan opleiding. Zij bevatten dan ook een relatief hoog aandeel van werkenden en hooggeschoolden, die typisch de hoogste opleidingsdeelnamecijfers kennen.

Bij de alleenstaanden, samenwonende partners met één kind, samenwonende partners met drie of meer kinderen en éénoudergezinnen vinden we daarentegen een lager dan gemiddelde opleidingsdeelname. Vooral het cijfer van het hoofd van een eenoudergezin springt op negatieve wijze in het oog. Terwijl hun opleidingsdeelname in 2012 nog 22,4% bedroeg, is deze in 2021 gedaald naar 17,4%. Eenoudergezinnen worden gekenmerkt door een hoger aandeel niet-beroepsactieven, kortgeschoolden, personen geboren buiten de EU-27 en personen met hinder door een arbeidshandicap. Dat zijn groepen die doorgaans een kwetsbare positie opnemen qua opleidingsdeelname en minder vaak opleidingen volgen.

Figuur 51: Aandeel (%) dat tijdens een referentieperiode van twaalf maanden heeft deelgenomen aan opleiding naar huishoudpositie | Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2012-2021

Noot: *In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) - EAK

Socio-demografische kenmerken

Tabel 24: Aandeel (%) personen naar huishoudpositie en andere socio-demografische kenmerken
| Vlaams Gewest, 25-49 jaar, 2020-2021

2020							
	Alleenstaande	Samenwonend met partner zonder kinderen	Samenwonend met partner en 1 kind	Samenwonend met partner en 2 kinderen	Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	Hoofd éénoudergezin	Totaal 25-49 jaar
Statuut							
Werkend	84,7	92,5	88,9	91,6	82,4	81,8	86,4
Werkloos	5,7	nb	nb	1,5	nb	nb	2,8
Niet-beroepsactief	9,7	6,0	9,1	7,0	15,7	14,5	10,9
Geslacht							
Man	65,1	50,4	47,7	47,3	46,5	22,0	50,2
Vrouw	34,9	49,6	52,3	52,7	53,5	78,0	49,8
Onderwijsniveau							
Kortgeschoold	14,9	11,0	11,4	10,2	16,1	18,6	12,3
Middengeschoold	38,5	40,6	45,0	39,4	38,7	44,3	39,1
Hooggeschoold	46,6	48,5	43,6	50,3	45,1	37,1	48,5
Geboorteland							
Geboren in België	79,2	85,1	76,7	83,5	70,7	75,5	81,8
Geboren in EU-27 (excl. België)	7,2	6,5	8,8	7,5	6,4	8,4	6,8
Geboren buiten EU-27	13,6	8,3	14,5	9,0	22,9	16,1	11,4
Arbeidshandicap							
Met arbeidshandicap	12,5	11,3	9,2	8,0	9,4	16,0	10,9
Zonder arbeidshandicap	87,5	88,7	90,8	92,0	90,6	84,0	89,1

2021*	Alleenstaande	Samenwonend met partner zonder kinderen	Samenwonend met partner en 1 kind	Samenwonend met partner en 2 kinderen	Samenwonend met partner en 3 of meer kinderen	Hoofd éénoudergezin	Totaal 25-49 jaar
Statuut							
Werkend	82,7	91,5	92,2	92,8	81,8	74,3	86,7
Werkloos	5,1	2,4	nb	nb	nb	nb	2,9
Niet-beroepsactief	12,2	6,1	6,6	6,2	15,9	20,2	10,4
Geslacht							
Man	61,2	51,8	46,0	47,1	45,3	20,6	50,2
Vrouw	38,8	48,2	54,0	52,9	54,7	79,4	49,8
Onderwijsniveau							
Kortgeschoold	14,4	8,7	9,0	8,2	20,3	19,0	11,3
Middengeschoold	37,3	36,3	46,2	33,0	34,4	45,2	38,2
Hooggeschoold	48,3	55,0	44,8	58,8	45,3	35,8	50,5
Geboorteland							
Geboren in België	80,7	84,7	82,7	82,2	64,3	77,3	82,1
Geboren in EU-27 (excl. België)	6,3	7,4	8,6	7,2	6,8	nb	6,7
Geboren buiten EU-27	13,0	8,0	8,6	10,7	28,9	16,7	11,3
Arbeidshandicap							
Met arbeidshandicap	17,6	9,4	8,9	9,7	11,2	21,6	11,9
Zonder arbeidshandicap	82,4	90,6	91,1	90,3	88,8	78,4	88,1

Noot: *In 2021 werd de EAK hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden; 'Nb' wijst op niet-betrouwbare gegevens wegens te kleine cellaantallen.

Bron: Steunpunt Werk/DWSE op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium) – EAK

11. Methodologie - 2021

Met uitzondering van de uitstroom naar werk (VDAB), zijn vrijwel alle cijfers in dit rapport afkomstig uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Dit is de Belgische versie van de Europese Labour Force Survey. Met het gebruik van deze bron is verzekerd dat 1) de cijfers relatief actueel zijn (andere databronnen kennen doorgaans meer vertraging), 2) dat de cijfers over de verschillende groepen die in dit rapport besproken worden onderling vergelijkbaar zijn, en 3) dat de gebruikte begrippen en definities internationaal vergelijkbaar zijn. Voor meer cijfers en toelichting kan u terecht op de website van het Steunpunt Werk (www.steunpuntwerk.be) en op Eurostat (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>). Hieronder geven we nog eens definities weer van de in dit rapport gebruikte begrippen.

De indeling in **werkenden**, **werklozen** en **niet-beroepsactieven** is gebaseerd op de definitie van het Internationaal Arbeidsbureau (ILO).

- De *ILO-werkenden* zijn personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben verricht.
- De *ILO-werklozen* zijn de niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk gezocht hebben en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (=binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint.
- De *ILO-niet-beroepsactieven* zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren.

Vanaf 2021 zijn er wijzigingen aangebracht in de classificatie van personen met een job die afwezig zijn in de referentieweek. Het gaat meer specifiek om wijzigingen in de classificatie van personen in tijdelijke werkloosheid, personen in ouderschapsverlof en personen die seizoenarbeid verrichten. Vooral die eerste wijziging heeft belangrijke gevolgen, zeker in tijden van crisis. Volgens de nieuwe definitie worden personen die afwezig zijn om 'andere redenen', zoals tijdelijke werkloosheid, enkel tot de werkenden gerekend indien ze maximaal drie maanden afwezig zijn. Dit betekent dat personen die langer dan drie maanden voltijds tijdelijk **werkloos zijn**, niet langer bij de werkenden gerekend worden, hetgeen gezien de Covid-19-crisis een belangrijke invloed heeft op de werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad. In T1 2021 waren er volgens EAK 80.000 tijdelijk werklozen voor langer dan drie maanden: het gaat om 9.700 IAB-werklozen en 70.700 inactieven. Personen in **ouderschapsverlof** worden tot de werkenden gerekend, behalve als ze geen loon of uitkering van de RVA ontvangen én langer dan drie maanden in ouderschapsverlof (zullen) zijn. **Seizoenarbeiders** buiten het seizoen worden enkel als werkend beschouwd als ze buiten het seizoen nog regelmatig taken of klussen (bv. onderhoudswerken) uitvoeren voor hun job of hun bedrijf.

Wanneer er wordt gesproken over **langdurig werklozen** gaat het om personen die minstens 12 maanden werkloos zijn.

Werkloosheidsgraad: toont de mate waarin de actieve bevolking werkloos is, volgens de ILO definitie: $ILO\text{-werklozen} / (ILO\text{-werklozen} + ILO\text{-werkenden})$

Werkzaamheidsgraad: toont de mate waarin de bevolking aan het werk is: $ILO\text{-werkenden} / \text{totale bevolking}$

Onderwijsniveau: wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling (International Standard Classification of Education).

- *kortgeschoolden* zijn de personen zonder eindexamen van het secundair onderwijs (ISCED 1997: 0-2; ISCED 2011: 0-2)
- *middengeschoolden* zijn de personen met een diploma van het secundair onderwijs van de 3de graad, samen met de personen in het bezit van een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs (ISCED 1997: 3-4; ISCED 2011: 3-4)
- *hooggeschoolden* zijn de personen met een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) (ISCED 1997: 5-6; ISCED 2011: 5-8)

Migratieachtergrond: personen geboren in het Verenigd Koninkrijk worden in dit rapport meegenomen bij de groep met een EU-28-geboorteland, ook in het jaar 2020.

Arbeidshandicap: De vragenlijst in 2021 werd aangepast en de vraag rond hinder ervaren door een beperking werd ontduddeld door de langdurigheid van de beperking in een aparte vervolgvraag te bevragen en deze te expliciteren als minstens zes maanden. Indien we spreken over personen met hinder door handicap, aandoening of ziekte, impliceren we enkel deze personen die minstens 6 maanden deze hinder ondervinden.

NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training): jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 24 jaar die noch een opleiding volgen, noch aan het werk zijn.

Op basis van de Europese definities wordt een jongere als NEET beschouwd wanneer hij of zij geen opleiding volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn, noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen. Daarenboven is hij of zij niet aan het werk.

Opleidingsdeelname: In dit rapport kiezen we er bewust voor om de opleidingsdeelname in een periode van twaalf maanden weer te geven, in plaats van de meer gangbare definitie in de laatste vier weken voor de bevraging. De meting van opleidingsdeelname in de laatste vier weken zegt vooral iets over de intensiteit waarmee opgeleid wordt ("elke maand volgt x% van de bevolking opleiding"), terwijl de meting over twaalf maanden ons meer vertelt over toegang tot opleiding ("slechts x% van de bevolking nam het voorbije jaar deel aan opleiding"). Opleidingsdeelname wordt gedefinieerd als het aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat in de referentieperiode van twaalf maanden deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs of geen opleiding volgde in het reguliere onderwijs, maar wel buiten het reguliere onderwijs.

Uitstroom naar werk: Het gaat om het aandeel werkzoekenden zonder werk (wzw) die gemiddeld in de loop van één maand aan het werk gaan, ten opzichte van het aantal wzw aan het begin van de maand. VDAB hanteert sinds juni 2021 een nieuwe werkzoekendenindeling. Meer bepaald ligt nu de focus op de rapportering van alle burgers die ingeschreven zijn bij de VDAB (werkzoekenden zonder werk, maar bijvoorbeeld ook werkenden en studenten). Deze wijziging heeft als gevolg dat de tijdreeks over de maandelijkse uitstroom van de wzw naar werk slechts vanaf 2018 beschikbaar is.

Huishoudpositie: bij een opdeling naar huishoudpositie wordt er enkel gekeken naar private huishoudens. De collectieve huishoudens (religieuze gemeenschappen, rusthuizen, weeshuizen, studenten- en werkliehuizen, ziekenhuizen en gevangenen) zitten niet in de data. We houden hierbij enkel rekening met de personen uit het kerngezin. Kinderen die ouder zijn dan 15 jaar vallen onder de groep 'inwonend bij de ouders'. We maken een onderscheid tussen

alleenstaanden, alleenstaande ouders en samenwonende partners met en zonder kinderen. Met samenwonen met een partner wordt bedoeld dat ze in de feiten onder hetzelfde dak leven en zich als koppel gedragen. Bij het aantal kinderen wordt het onderscheid tussen één kind, twee kinderen of drie en meer kinderen gemaakt. De variabele huishoudpositie in de EAK wordt bepaald door gegevens uit het Rijksregister en samengesteld door in een eerste stap het huishoudtype af te bakenen op basis van de verwantschap met de referentiepersoon en vervolgens nog bijkomende voorwaarden te stellen. Elk lid van het huishouden, zolang deze ouder is dan 15 jaar, wordt bevraagd.

12. Bibliografie

De Graeve, P.-J., Vansteenkiste, S., De Cuyper, N., & Delva, J. (te verschijnen.) *NEET-jongeren op weg naar werk: het perspectief van de begeleiders* (voorlopige werktitel). Werk.Rapport. Leuven: Steunpunt Werk.

De Smet, R., Neefs, B., Vansteenkiste, S., & Penders, I. (2021). *Kwartaalbericht Vlaamse arbeidsmarkt. Augustus 2021* (Werk.Focus 2021 nr. 3). Leuven: Steunpunt Werk.

De Smet, R., Penders, I., & Vansteenkiste, S. (2021). De Vlaamse arbeidsmarkt tijdens het eerste jaar van de COVID-19-pandemie. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 31(1), 6-28.

De Smet, R., Penders, I., Sourbron, M., Vansteenkiste, S., Boey, R., Van Langenhove, H. & Van Onacker, E. (2020). *Tendrapport 2020: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2020 nr.4). Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Lens, D., Marx, I., & Mussche, N. (2020). De initiële effecten van de COVID-19-pandemie op de Belgische arbeidsmarkt – opkomende ongelijkheden. (COVIVAT beleidsnota 6). Leuven/Antwerpen: COVIVAT.

Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2022). *Raming van de arbeidsreserve op basis van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK). Methodologie vanaf 2022* (Methodologisch rapport). Leuven: Steunpunt Werk.

Struyven, L., guur, T., & Goesaert, T. (2021). *Onder de waterspiegel van werk en werkloosheid* (Dynam Corona Flash nr. 8). Leuven: HIVA.

Vandekerkhove, T., Goesaert, T., & Struyven, L. (2022). *Een nooit geziene crisis, wat nu?* KU Leuven – HIVA – Onderzoeksinstituut voor arbeid en Samenleving.

Van Langenhove, H., Penders, I., Sourbron, M., & Vansteenkiste, S. (2020). *Monitoringsrapport opleidingsdeelname en de opleidingsinspanningen van werkgevers in Vlaanderen*. Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., Scholiers, B., & Van Lancker, W. (2020). Een profielschets van de baanloze gezinnen in Vlaanderen. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 30(1), 56-65. Steunpunt Werk / Uitgeverij Acco.

Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk.

Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2020). *Analyse van het arbeidspotentieel naar gewest: aandacht voor niet-traditionele groepen ook cruciaal in een (post) COVID-19-tijdperk* (Werk.Focus 2020 nr. 2). Leuven: Steunpunt Werk.

Vandenbergh, C., & Vansteenkiste, S; (red.) (2021). *Tendrapport 2021: Kwetsbare groepen op de Vlaamse arbeidsmarkt* (Werk.Rapport 2021 nr.2). Brussel/Leuven: Departement Werk en Sociale Economie/Steunpunt Werk.

Van Impe, G., Scholiers, B., Vansteenkiste, S., & De Smet, R. (2022). Krap, krupper, krapst?! Spannende tijden op de Vlaamse arbeidsmarkt. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 5-17.

Colofon

Samenstelling

Vlaamse overheid

Departement Werk en Sociale Economie
Koning Albert II-laan 35 bus 20
1030 Brussel
02 553 42 56
beleid.wse@vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/departement-wse

Steunpunt Werk

Vlamingenstraat 83 bus 3552
3000 Leuven
01 632 32 39
steunpuntwerk@kuleuven.be
www.steunpuntwerk.be

Verantwoordelijke uitgever

Dirk Vanderpoorten
Secretaris-generaal

Sarah Vansteenkiste
Coördinator Steunpunt Werk

Uitgave
December 2022

Depotnummer
D/2022/3241/316

ISBN
9789040304514